TREVISANVS
DE
CHYMICO MIRACVLO, QVOD
Lapidem Philoſophiæ appellant.

DIONYS. ZECHARIVS
Gallus de eodem.

Auctoritatibus varijs Principum huius artis, DEMOCRITI, GEBRI, LVLLII, VILLANOVANI, conſirmati & illuſtrati

Per GERARDVM DORNEVM.

Cum Gratia & Priuilegio Cæſ. Maieſt.

BASILEÆ,
Ex Officina Hæredum PETRI Pernæ.
Anno CIↃ IↃ XXCIII.

ILLVSTRISSIMO ET GENEROSISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, DOMINO RICHARDO D.G. Comiti Palatino Rheni, Duci Bauariæ ſuperioris & inferioris, &c.

VT non in verba ſolius Paracelſi iuraſſe dicar à veritatis calumniatoribus, quorum hac tempeſtate (proch dolor) infinitus eſt numerus. Volui pariter & aliorum ſcripta, Princeps illuſtriſſime, cùm veterum, tum recentium autorum, & ſcribẽtium in hac arte traducere quædam, alia colligere. Quo ſtudioſi huius Philoſophiæ Lectores videant ex collatione mutua, hæc perbellè Paracelſicis reſpõdere, vt niſi coloribus diuerſis vna & eadem imago veri depicta videatur, ab vtriſque materia quidem & forma nullatenus differens: hoc ſolo tamen, quòd à Paracelſo hac de re breuiùs expeditiúſue tractatum ſit, quàm à veteribus: in eo tamẽ conueniunt omnes, quia Phyſicarum abdita rerum principia miranda perficiunt, vbi verò præpara-

tionum artificialium opera, per imitationem ad naturalia fuerint conformia. Tum demùm aliud nil requiritur, quàm nobiliſsimæ formæ naturalis, ac diuiniſsimæ potentialis in materiam puriſsimam introductio, qua manifeſtetur in inferioribus occulta virtus actione ſuperiorum, vt actu ſuam in alia quæq; per naturam producta ſimpliciter, cùm artificio naturæ, tum artis, exerat. Siquidem intenſa vis & compreſſa longè vehemẽtior extenſa quauis exiſtit, & præſertim cùm natura per hominis ingenium & artem adiuta, ſimpliciùs operabitur. Qui autem ſunt harum periti rerum, nulla de re mirari magis debent, quàm cæcitatis hac in parte literatorum doctorúmque hominum (vt interim de vulgo taceam) non videntium ea quæ ſibi verſantur ob oculos, manibúſque ſunt obuia. Nihilominus & quæ toto cælo diſtant, & quæ ſub terra latent, ac vt illa non vident, iudicare, multaq; de his diſſerere præſumunt, aſſerereq;, cùm tamen & quæ manifeſtò vident, non intelligant. Quo fit, vt exiſtiment omnia, quæ non didicerunt, eſſe mera ſomnia, haud ſecus atque mundi Sapientes olim Chriſti ſapientiam: & modò noſtri diuinæ creationis arcanam virtutem iudicant. Hoc ſolo ferire conſcientiam iſtorum

volo.

volo. Dei virtus coniuncta naturæ ſi cognoſcatur, ab ijs qui percipiunt, non contemnitur, ſed potiùs recipitur cum reuerentia & gratiarum actione. Ab alijs verò non percipitur, neque recipitur, ad quos etiam non pertinet. Talia ſunt igitur Chimica vera, vt non ſint probabilia, quibus ingenium tenebris obfuſcatum eſt. Verùm enimuerò non iſtis ſcribimus, neq; laboramus, at ingenio fœlici & perſpicaci viris tantùm, quibus hæc pauca ſub tuo patrocinio, Princeps Illuſtriſſime, publicare voluimus, cui bonam valetudinem animi tum corporis imprecamur. Datum Francofurti, Anno à Chriſto nato 1583. menſe Februario.

Illuſtriſsimæ C.T.

addictiſsimus

GERARDVS DORN.

GENEROSISSIMI DOMINI BERNARDI, COMITIS MARCHIAE TREVISANAE LIBER.

De ſecretiſſimo Philoſophorum opere Chimico, per naturam & artem elaborando.

QVO veros inquiſitores huius artis à communibus erroribus retraham in veram ſemitam, ne ſuas facultates dilapident, laborumq; nominis & famę iacturam faciant falſis librorum receptis inſiſtentes, vt ſunt Geberi, Raſis, Alberti Magni, Tramitis, Luminis, Canonis Pandectarum, Demophontis, Summæ, ac aliorum hominum ſeducētium, narrabo primùm errores meos, ac deinceps quemadmodum ad optatum finem peruenerim, quaterque hiſce proprijs manibus lapidem fabricatus ſim, & abſoluerim. Quo tandem & qui meum legerint proceſſum, ſpeculationibus & imitatione operum naturæ pariter efficere valeant. Fatuum eſſet cum vulgo iudicare, propter Sophiſtas & impoſtores, quos in hac arte verſari videmus in dies, falſam exiſtere, vel eius veros autores, & ſapientes ſuis ſcriptis imponere voluiſſe alijs, quia ipſi fuerint illuſi, quin potiùs famam de ſe poſt mortem reliquiſſe voluerint, & non infamiam, aut vituperium. At ignarum vulgus hoc habet idioticæ proprietatis, vt mox à prima lectura,

quod non intellexerit, contemnat. Proinde longê plus proficiet quicunq; per firmas imaginationes principia naturæ ſequutus fuerit, quàm litera vana & mortua ſub ænigmatũ figuris innumeris, ac ſophiſticis. Vt autem proborum ſententias vobis colligam ſincerè purè tractátium, libellum hunc conſcribere volui, partirique in quatuor partes: quarum prima narrabit inuentores artis, eosq; potiſsimùm, qui hac potiti ſunt ex voto, ac per quos ego adeptus ſim. In ſecunda meam propriam hiſtoriam enarrans, dicam ad longum quicquid mihi contigerit in inquiſitione temporis, & laborum onera citra vllam inuidiam ab initio in finem omnia. Tertia de radicibus & principijs differet metallorũ, euidentiſſimis & philoſophicis demonſtrationibus. Quarta verò practicam ipſam continebit, ſub parabola non vſque adeò obſcura, quin optimè poſsit intelligi. Singula quidem ad eũ ſcripta modum, vt niſi Lector per hunc meum libellum intelligas, facilè non crediderim per alium te percepturum vnquam. Nec eſt etiam quòd prima facie mox intelligere te poſſe putes, vix decima lectura, quò ſæpiùs eam repetes, eò meliùs indies rem detegere poteris. Non tedere debet laborum, vel pœnitere quemquá, qui credat his euitari poſſe paupertatem intolerabilem, & morbos omnes animi & corporis, vt ipſemet expertus ſum in multis leproſis, caducis, hydropicis, ethicis, apoplecticis, yliacis, demoniacis, inſenſatis, furibundis, & alijs quamplurimis. In addiſcenda quapiam arte mechanica vel aliqua liberali, ſex vel ſeptẽ anni ſunt ad minimùm inſumendi, ſed

in hac omnes alias excellente, quantùm Sol ſtellas omnes nō vltra menſem, quinque vel ſex ſuſtinere quis volet. Facilis eſt admodum, & vſque adeò, vt ſi claris enarrarem verbis, vel ad oculum demonſtrarem, vix credere poſſes. Tota difficultas conſiſtit in noſtris vocibus, & intentione.

PRIMA PARS CHEMIAE DOMINI *Bernardi Comitis Marchiæ Treuiſanæ.*

De primis inuentoribus huius artis.

ARTIS Chimiſticæ primus inſtaurator, ab eius obliuione poſt diluuium, fuit HERMES TRISMEGISTVS, vt legitur Hiſtoriarum libris memorialibus geſtorum antiquorum, in Imperiali, & in expoſitione Tabulæ ſmaragdinæ per Clauetum. Hic dictus HERMESS vel MERCVRIVS, quia' ſapientiſsimus omnium ſui temporis, & Triſmegiſtus, Termagnus, vel Terſapiens, quod omnem mundanam ſapientiam, aut Phyſicam triplicem calluit atq; docuit, vegetabilem, mineralem, & animalem, vnum lapidem: Pater autem in hac arte vocatur, ab inſtauratione, vt omnibus libris habetur Hermeticæ Turbæ, in quibus eius mentio facta eſt priuſquam Pythagoræ. Quotquot etiam hāc tenuerint artem filij vocabuntur Hermetis. De hoc viro legitur in Biblijs, ipſum intraſſe in vallem Ebron primùm, & ibidem inueniſſe lapideas tabulas ſeptem, quibus inſculptæ fuerāt à Sapientibus, priuſquam inundatio fieret aquarum, ſeptem artes liberales, cui-

que ſua ſolùm in principijs ſuis, ne tranſirent in obliuionem. Etenim eo tempore licet inſtructi ſatis,vt præuiderent non omninò periturũ mundum, ſed ſeruatum iri, nihilominus tamen perfectam non habuerunt ſapientiam,vt conſiderarent Deum, qui dederat ipſis illam eo tempore, dare potuiſſe alijs, & alio quoties vellet.

Vixiſſe fertur ante Legem, & pòſt, quo tempore multi ſapientes viri vixerunt. Narrat Aros in epiſtola quadam ad Regem Meſſohe,hanc artem reuelatam à Deo nonnullis filijs Iſrael,ad Arcam Domini decorandam auro, & perficiendam,vti habetur apud Ezechielem & Danielem Prophetas: item apud Ioſephum. Nonnulli abſque manifeſta reuelatione libriſue, ſed occulta per meditationes in operibus Dei viſibilibus à ſuis creaturis, quemadmodum Phithomea, Rebecca, Salomon,& Philippus Macedo,quos omnes tamen à Diluuio præceſsit Hermes in huius artis inuentione, per tabulas dictas in valle Ebron ab ipſo repertas,quo loco poſitus fuerat Adam ab exilio de Paradiſo Eden. Ab Hermete ad plurimos alios deriuauit,per libellum,quem inſcripſit Smaragdinam tabulam, ſub his verbis: Verum eſt, certum & veriſsimum. Quod eſt ſuperius,naturam habet inferioris,& aſcendẽs naturam deſcendentis. Coniungas vnica via diſpoſitioneque. Sol eſt eius coniugij pater,& alba Luna mater, tertius ſuccedit, vt gubernator, ignis. Craſſum fac ſubtile, & hoc ſpiſſum reddito, ad hunc modum gloriã habebis huius mundi. Breui hoc libello totum opus continetur. Plurimi hanc artem conſequuti ſunt, quemadmodum le-

gitur

gitur de Rege Calib, medio Bendagid Ternarij. Ariſtotele Chimiſta. Platone,& Pythagora Hermetis diſcipulo, Codicis autore, quo libro continetur ipſa rei veritas huius abſque ſuperfluitate,vel diminutione,licet obſcurè ſatis. In Arabia Rex Haly maximus Aſtrologus habuiſſe fertur eius notitiam, qui Morienum docuit, & iſte Regem alium Arabiæ,Calib dictū antea: item Aros eam docuit Nephandin fratrem ſuum,& Saturnus Luncabur, atq; ſororem eius Mederá. Infinitus eſt eorū numerus, quos recenſere vanum eſt: & librorum de hac arte conſcriptorū ingens habetur copia, ſub metaphoricis verbis atque figuris, vt non facilè queant intelligi ab alijs, præterquàm à filijs artis, quorum lectura potiùs à via recta ſeducit in varios errores, quàm ad ſcopum dirigat, è quorum numero ſunt Scotus, Arnaldus, Raymundus, Io.Mechungus, Hortulanus, Veridicus, &c. Proinde quò ſtudioſos ad ſemitam rectam reducere valeam, opuſculum hoc ipſis conſcribere volui.

SECVNDA PARS, IN QVA deſcribuntur ingentes labores autoris, & impenſæ maximæ, cum ſingulis operationibus ab initio vſq; in finem, ex veritate perſeuerantiſsimi ſucceſſus.

CVM primùm opus hoc aggreſſus ſum, in manus meas incidit liber Raſis, in quo quidem experiundo quatuor annorum, & octingentorum coronatorum; item in Gebri libris plus quàm duorum

millium pro principio iacturá feci: ad id me ſol-
licitantibus, ac inducentibus multis impoſtori-
bus, vt meam exhaurirent ſubſtantiam. Poſtmo-
dùm inſpexi libros Archelai tribus annis, in qui-
bus operatus ſum, vnà cum quodam monacho,
& in libris Rupeciſſæ, ac Io. de Sacroboſco, per
aquas vitæ rectificatas trigeſies cum fecibus, vt
in tantam acredinem abiret, quæ nullo vitro co-
hiberi poſſet, in eo labore deperierunt alii trecen
ti coronati. Duodecim aut quindecim ad hunc
modum conſumptis annis, & innumeris aureis,
abſque fructu, poſt multorum experimenta re-
ceptorum, in diſſoluẽdis & congelandis, vt com-
muni, armoniaco, pineo, ſaraceno, metallico, &
ſalibus, tum pluſquá centies calcinandis ſpatio
duorum annorum: item in aluminibus rupeis,
glaciei, ſcaiolæ, plumæ, in marcaſitis, ſanguine,
crinibus, vrina, humano fimo, ſemine, animali-
bus & vegetabilibus, herbis, cuperoſsis, vitriolis,
atramentis, ouis, per ſeparationem elemẽtorum
in athanore, per alembicum, pellicanum, per cir-
culationem, coctionem, reuerberationem, aſcen-
ſionem, deſcenſionem, fuſionem, ignitionem, ele
mentationem, rectificationem, euaporationem,
coniunctionem, eleuationé, ſubtiliationem, per
commixtionem, & aliá ſophiſticationum infini-
ta regimina, quibus iam duodecim annis inhæ-
ſeram, ætatis factus annorum trigintaocto, ad-
huc inſiſtens in extractionibus mercuriorum, ab
herbis & animalibus, hactenus dilapidaram inu
tiliter, cùm ſtultitia propria, tum impoſtorum
ſeductionibus, circiter ſex millia coronatorum,
vt ferè deſpõdiſſem animum. Verùm enimuerò
ſemper

ſemper interea meas preces ad Deum fundere non ſum oblitus, vt ſubuenire meis conatibus dignaretur. Deinceps in quendam Præfectum noſtræ patriæ pariter inueſtigantem, incidi, qui ex ſale communi lapidem coſtruere conabatur, hoc in aere diſſoluens, & congelans ad Solem, aliaque multa narratu prolixiſsima. In hoc opere præterlapſus eſt ſeſquiannus cum alijs, inani labore, quod in vera materia non operabamur. Fruſtrà quæritur in eo, in quo, quod quæſitum eſt, non continetur, vt in Codice Turbæ veritatis legitur. Cùm ergo ſal commune haudquaquam habeat quod optabamus, quinquies atq; decies aſſumptum repetitionibus, nullam ſuæ naturalis proprietatis alterationem demonſtrare nobis voluit vnquam, quapropter ipſum reliquimus vltrà non tentatum. Præterea vidimus alios in aqua fortiſsima diſſoluentes argentum optimum, cuprum, & alia metalla: item argentum viuum, quodque ſeorſim in peculiari vaſe, ac eadem aqua, tandē eiuſmodi ſolutiones omnes, poſtea quàm duodecim integris menſibus quieuiſſent, confundentes in vnicum vas: eam permixtionem aſſerebāt eſſe coniugium ſpiritus & corporis. Vas eiuſmodi ſuper cineres calidos continebant, vſq; dum aquæ tertia pars euaporaſſet, reſiduum exponebāt Solis radijs, opinantes lapillos chryſtallinos inde procreatum iri albos congelatos & liquabiles, ad album ex albo, & ex rubeo metallo rubeos, ad rubeam tincturam. Ex viginti duabus phialis eiuſmodi liquore ſemiplenis, tres nobis dederunt. Expectauimus omnes euentum generationis huiuſmodi lapil-

lorum in fundis vaſorum, quinque annis, at fruſtra: ſiquidem, vt in Turba dicitur, nihil extranei opus eſt ad iſtum lapidem: per ſeipſum enim in materia ſua metallica perficitur: tunc temporis annum ætatis meę quadrageſimum ſextum compleueram, cùm ego vnà cum doctore monacho nomine Godefrido Lepore, lapidem ex eius intentione præmeditatũ aggreſſus fui: ſciebamus enim aliud opus quodcumque præter lapidem eſſe vanum, ac fruſtraneum: quapropter hunc fabricare conati ſumus, ad hunc modum videlicet. Eminus gallinarum oua numero duo millia, quæ in aqua cocta duraq; ſeparauimus, cortices in ſummam albedinem calcinantes: vitellos autem & albumina quælibet per ſeipſa in equino fimo putrefieri ſiuimus, & poſtea deſtillauimus trigeſies in aquam albam, & in oleum rubeum ſeparatim, aliaque multa, quæ ob prolixitatem relinquimus: in hoc opere vano ſimiliter anni duo cum dimidio nobis deperiêre præter vtilitatem, imò diſpendio maximo, quò factum, vt fermè deſperabũdi prorſum deſeruiſſemus omnia, niſi noua ſpe fulciti: cœpimus iterum addiſcere ſpirituum ſublimationes, aquarũ fortium deſtillationes, ſeparationes elementorum, fornacum & ignium ſtructuras varias, in quibus verſati fuimus annos octo. Superuenit alius quidam Theologus, ac doctus, Prothonotarius à Bergis, quo cum etiam operati lapidem extruere volebamus, cuius inſtinctu ſolùm ex vitriolo rẽ exęqui putauimus, ac primò deſtillauimus acetum acerrimum octies, in quo vitriolum dictum calcinatum diſſoluimus, abſtraximus: iterum af-

fuſum

fuſum abſtraximus decies & quinquies die quolibet, ſpatio duorum menſium, ob cuius odorem vehementiſsimum quartana febre laboraui quatuordecim menſibus, commixtum hoc anno integro quieſcere, ſed nullo fructu permiſimus: erat enim extranea materia. Relatum nobis poſtea fuit à quodam viro docto, Confeſſorem Imperatoris, cui nomẽ erat Magiſter Henricus, certiſsimè habere ac tenere magiſterium lapidis: vt igitur eius notitiam haberemus, opus fuit amicorum medio maximo, & vltra diſpendio plura quàm ducentorum coronatorum, antequàm nobis familiarem potuimus reddere. Hîc autem in hunc modum operabatur: Paſtam ex argento & mercurio miſcebat cum ſulphure, & oliuarum oleo, decoquendo ſimul igne lento in pellicano luto munitiſsimo, ſpatulaq; lignea incorporando, ſed materia nunquam permiſceri potuit in vnum corpus ſpatio duorum etiam menſium. Tandem in aliam phialam poſitam hanc materiam, luto ſimiliter munitam, ac ſigillatam in cineribus continebamus calidis omninò ſepultã, igneque circumcirca fouebamus, exiſtimantes mercurium ſpatio dierum quindecim, aut viginti & vno, virtute ſulphurei corporis, conuerſum iri in optimum argentum. Decoctione abſoluta phialæ, plumbum imponebat pro arbitrio, & igne violentiſsimo liquefaciebat omnia ſimul in maſſam vnam: qua fulminata per cupellam cineritij, debebamus inuenire argentum pro tertia parte multiplicatum. Ego pro mea parte dederam argenti marcas decẽ, alij verò triginta duas, ex quibus recipere putabamus centum & trigin

ta marcas. At ſecùs euenit, quoniam ex triginta duabus marcis, ab examine ſocij duodecim dun taxat habuerunt, ego autem ex meis decem quatuor marcas accepi. Quo factum, vt cùm lapidis arcanum habere crederem à patre Confeſſore, quadringentis rurſum coronatis pauperior factus, ac dolens, duobus menſibus abſtinui, vt ab opere prorſus abhorrerem, maximè quòd mei parentes omnes increpare me, ac tormentare in dies non deſiſterent, vt præ mœrore vix edere, vel bibere poſſem, ad tantam maciem redactus ſum, vt omnes exiſtimarent me veneno contagioſo quopiam imbutum eſſe. Nihilominus repentè poſtmodum quàm antea magis accenſus plus millies, maximè quia tederet inutiliter elapſi temporis: agebam enim tunc annum quinquaſimum octauum. Omnium errorum cauſa meorum (proch dolor) vnica hæc fuit, quia deuius oberrans nō operabar in materia congrua: nam, vt ipſe Geber loquitur: Corpora quæuis imperfecta, mixtione cum corporibus à natura ſimpliciter perfectis, nullatenus perficiuntur, quia ſimplicem formam pro ſe tantùm, in primo gradu perfectionis, à natura quæ perficiuntur, adepta ſunt, ac velut mortua, nihil de ſua perfectione non ſuperflua, tribuere poſſunt alijs, idq; duabus de cauſis, priore quidem, quia per imper fectionis admixtionem redduntur imperfecta, cùm non habeant plus perfectionis, quàm pro ſeipſis indigent: poſteriore quia nō poſſunt hac via permiſceri principia ſua mixtione per minima, vt in decimotertio Digeſtorum habetur in Pandectis, & libro Calib: item apud Gebrum, & in

in opere naturali, apud magiſtrum Daalin, & Arnaldum Villanouanum, in Speculo Alchimiæ, in Semita errantium à Platone conſcripta, in epiſtola Euuralij, in Roſario magno, & in Euclidis tractatu breui, ac reliquis non ſophiſticis ad hunc modum: Corpora vulgaria, per naturam ſolam in mineris abſoluta, ſunt mortua, vt imperfecta perficere nequeant, verùm ſi per artem ad ſeptenam, denam, vel duodenam ſuę perfectionis multiplicationem adducātur, eatenus tingunt in infinitum. Tum demùm enim penetrantia, ingredientia, tingentia, pluſquàm perfecta, viuáq; facta ſunt reſpectu vulgarium: de quibus etiā apud Raſim, Ariſtotelem chimiſtā, Aulphanem in ſuis Pandectis, & Danielem quinto capitulo ſuarum Retractationum, Aurum noſtrum completum (inquiunt) eſt pluſquam viuum. Item aurum noſtrum, & argentum noſtrum album, quæ ſunt vnum & idem, non ſunt vulgaria metalla: ſunt enim viua, alia vero mortua virium expertia, vt aureo Codicis libro legitur, & pleriſque alijs. Innumeros vtique vidimus, operantes in amalgamationibus & multiplicationibus ad album & rubeum, in omnis generis materia, quę poſsit excogitari, maximis laboribus, tantaque perſeuerantia, ac tam conſtanti, vt maiora nequeat, ſed nunquam vidimus adhuc argentum tertia parte, media vel minima locupletatum. Infinitas nihilominus dealbationes, vidimus rubificationes, recepta multa ſophiſticationum in tam variis atque diuerſis regionibus, vti Romæ, in Nauarria, Scotia, Turcia, Græcia, Alexandria, Barbaria, Perſia, Meſsinæ, Rhodi, in Gallia, in Hiſpa-

nia, in Terraſancta, & in conterminis regionibus, in Italia, in Germania, in Anglia, ac per totum ferè mundum in circuitu, nullibi horũ locorum adhuc vidimus, niſi laborantes in rebus ſophiſticis, herbalibus materijs, animalibus, vegetabilibus, plantalibus, lapidibus mineralibus, ſalibus, aluminibus, aquis fortibus per deſtillationes, elementorum ſeparationes, ſublimationes, calcinationes, argenti viui congelationes, medijs herbarum, lapidum, aquarum, oleorum, fumorum, ignium, & vaſorum admodum extraneorum, at nunquam in congruis operantes materialibus ſubſtantijs reperimus. Nonnullos aliquoties in illis regionibus inuenimus, qui lapidis conficiendi modum tenebãt, ac rationem: ſed in ipſorum familiarem conſuetudinem deuenire minimè potuimus. Quamobrem huc atque illuc diſcurrendo, inueſtigando, & experiundo iam conſumpſeram decies mille, & trecentos coronatos aureos, vendiderã enim quandã poſſeſsionẽ, quæ valebat octo millia florenorum Germanicę monetæ, vt omnibus meis parentibus veniſſem in maximum contemptum, quia redactus eram ad paupertatem, vt pauca mihi iam reſidua pecunia maneret, annos tunc ſexaginta duos & vltrà nato. Nihilominus ob tantas aduerſitates admodum fractus corpore, non animo tamen adeò, vt à concepto deſiſterem, quin potiùs miſericordiæ Dei confidens, bonę voluntatis hominibus atque diligentibus nunquam deficienti, patriam non ſine maximo dedecore derelinquẽs, Rhodum me contuli, nemini hominum vt notus, quærerem ſi quomodo reperire quenquam valerem, qui con-

ſolaretur

ſolaretur meas afflictiones deſideriorum. Vna olim de quodam audiuerá viro valdè religioſo, magni nominis: rumor erat ipſum habere lapidem tantopere quæſitum, cum quo maximis tamen impenſis amicitiam inij. Mutuo ſumpſeram à quodam, qui meos parentes optime nouerat, octo millia florenorum. Formula ſui laboris erat, aurum & argentum purgatiſsima & foliata, cum ſublimati mercurij partibus quatuor mixta reponebat in fimum equinum, quę cùm ſtetiſſent ibidem vndecim menſibus, deſtillabat inde aquam igne vehementiſsimo: terram in fundo vaſis reſiduam calcinauimus igne violento per ſe, aquam vero ſexies iterum deſtillauimus, quarum deſtillatione ſubſidentem terram primę coniunximus, toties repetita deſtillatione donec reſidentiam nullam poneret ampliùs. Terræ tritæ & in vrinali poſitæ ſenſim affuſimus, at fruſtrà multis laboribus conabamur terrá aqua ſua imbuere: nunquam enim permiſcere potuimus, aut efficere quin ſemper nataret ſuper terram, etſi contineremus in continuo calore ſpatio ſeptem menſiũ: nulla facta fuit coniunctio nec alteratio, igne etiam aucto, quo factum vt friuolum opus relinqueremus, propter quod rurſum temporis annorum trium, & quingẽtorum coronatorum iacturam feci. Vir iſte religioſus habebat excellentiſſimos libros chimicos, vt ſunt Roſarius magnus, Arnaldus de Villanoua. Liber verborum Mariæ prophetiſſæ, in quibus ſtudere cæpi denuò, tantiſper abſtinens ab opere ſpatio quidem annorum octo: tum primùm cognoui rationibus philoſophicis, & euidentibus, quicquid an-

teà fuerã operatus, nil niſi ſtultos & inanes fuiſſe labores: maximè cùm conſiderarem Codicis totius veritatis hoc dictum: Natura, inquit, non emendatur niſi in ſua propria natura, natura ſua natura gaudet, natura naturam vincit, & natura naturam retinet. Hoc libro tandem edoctus, euaſi liber ab omnibus meis ſophiſticationibus, erroneisque laboribus. Priùs itaque ſtudere volui, quàm operari rurſus magnis impenſis, & ſine fructu. Multas noctes peragebam inſomnes aſsiduè mecum arguens, & concludens in hanc ſententiam: Quid opus eſt (inquam) vt hanc artem ab hominibus quæram, in vanum hac via meipſum torquens? Si norint artem, nunquam patefacient, ſi non, fruſtrà cum ipſis verſor, & magno diſpendio conor ipſorum captare familiaritatem & amicitiam. Conſideraui potiùs quibus locis libri maximè conuenirent, in eundem ſenſum ibidem exiſtimaui latêre potiſsimùm veritatem, quæ non poteſt in pluribus: ſed in vno tantùm exiſtere: hac via mihi facta eſt obuiam ipſa veritas: in quibus enim maximè conuenire videbam in vnum, hoc ipſum fuit, quod tam anxiè quæſieram. Quamuis vnus hoc nomine vocet, alter alio, nihilominus vna & eadem eſt ſubſtantia, ſolus error in diuerſitate verborum committitur, & non in concordantijs. Proinde, fili mi, hunc libellum in tui gratiam conſcribere volui, ne deſpondeas animum, néue decipiaris, quemadmodum ego diu miſerrimè ſeductus fui: tutiſſima cautela ſiquidem alienorum exemplo periculorum eſt addiſcere. Sanè credo (ita me Deus amet) iſtos homines, qui talia ſcribunt figuratiuè,

uè, aut parabolicè, crines, vrinam, ſanguinem, ſpermata, herbas, vegetabilia, animalia, plantas, lapides minerales, vti ſalia, alumina, cuperoſſas, atramenta, vitriola, boraces, magneſias, quoſcunque lapides & aquas, proponunt in hac aqua legentibus, credo (inquam) impenſarum admodum parum aut nihil in ea feciſſe, neq; laborum quicquam ſuſtinuiſſe, vel ad id mera crudelitate motos. Nam eorum omnium qui hoc labyrintho ſunt intricati, vel impoſterũ eò prolabi poſſent, me miſeret, quoties in mentem veniunt intolerabiles miſeriarum & calamitatum pœnæ, quas perpeſſus ſum. Quiſquis igitur fidem adhibere mihi volet, non ſine maximo commodo ſuo fecerit. ſolùm inde laborem, alios inſtruendo, reportare poſſum. Qui verò credere nolet, ſuo damno tandem experietur, quãta ſit fatuitas aliorum exemplis nil commoueri, nec diſcere velle. Fugite ſophiſticationes Alchimiſtarum nequam, & quoſcunque alios, qui fidem iſtis adhibent. Nam ſi quid boni vos lectura librorum docuit, falſis iuramentis & aſſertionibus adimere conabuntur, ac à via recta vos abducere, nihil habentes quò ſuos errores tandem excuſent, feci ſæpiùs, (inquiunt) at iam non habui quæ ad hanc rem erant neceſſaria, hæc & illa ſi addantur, &c. Niſi fugias potiùs quàm peſtem iſtos impoſtores & nebulones, in hac arte nihil vnquam boni degustabis. Priuſquàm ego hoc opus perfeciſſem experimento, duobus annis artem exactè didiceram ex libris, nihilominus ad me cùm venirent eiuſmodi homines deteſtabiles, & nequiſsimi fures, iuramentis imò periurijs aſſerebant mihi ma

niſeſtiſsimos errores pro veris experimẽtis,quos tamen olim delirans maximo diſpendio fueram expertus. Nec priùs in bonis meis opinionibus confirmari potui, quàm ipſos omninò deſererẽ, ac ſtudium meum in ea materia totum intenderem, & vigilantiſsimè proſequerer. Quicunque cupit artem verã addiſcere, verſetur cum ſapientibus: id eſt, iſtorum libros legat, & non impoſtorum, licet obſcuris verbis eam doceant. Nullibi claris & apertis deſcriptos eiuſmodi libros reperies, quapropter conſideranda poſsibilia ſunt ex operibus naturę, per comparationem iſtorum ad illa, & è contrà. Sophiſticationes omnes fugiendæ ſunt: item ſublimationes, coniunctiones, ſeparationes, congelationes, præparationes, diſiunctiones, connexiones, aliæque deceptiones omnes. Taceant quotquot aliam tincturam affirmant, quàm noſtram & aliud ſulphur, quàm noſtrum occultum in magneſia: item illi qui aliud argentum viuum extrahere præterquàm ex ſeruo rubeo, & aliam aquam à noſtra quæ permanens eſt, & nulli rei coniungitur, niſi propriæ ſuę naturæ, nihilq; madefacit aliud præter id, qđ eſt vnitatis propriæ ſuę naturæ. Aliud enim acetum non eſt quàm noſtrum, non aliud regimen, neq; alij colores: item non alia ſublimatio, ſolutio, congelatio, putrefactio, &c. quàm noſtræ. Suadeo vt alumina, vitriola, ſalia, & atramenta omnia, boraces, aquas fortes, animalia, & omne quod ex eis prouenit, crines, ſanguinem, ſpermata, carnes, oua, lapides, & mineralia quæque relinquas, pariter & metalla ſola.. Quamquam enim ex ipſis eſt introitus, & materia noſtra, vt aſſerũt omnes Phi-

ſophi,

ſophi, componi debet ex argento viuo, & hoc alibi non reperitur, quàm in metallis (vt apparet ex Gebro, magno Roſario, Codice totius veritatis, Ariſtotele Chimiſta, Platone, Morieno, Haly, Calid, Maria, Auicēna, Conſtantino, Alexandro, Bendegid, Eſid, Serapione, Arnoldo Villanouano, Sarni Lillo Daniele, S. Thomæ Breuiloquio, Alberti Tramite, Scoti Abbreuiatione, Senecæ ad Aros epiſtola ad Regem Arabiæ, & Hemus, Euclide ſeptuageſimo capitulo Retractationum, & Philoſopho tertio Metheororũ, per quos omnes affirmatur, metalla nihil aliud eſſe, præter argentum viuum congelatum graduum decoctionibus) his non obſtantibus omnibus affirmatiuis rationibus, ipſa non ſunt lapis noſter, dum in forma ſunt metallica: nam impoſsibile eſt vnam & eandem materiam habere duas formas. Qua ratione poſsint eſſe lapis, qui formam dignam, & mediam habet inter metallum & mercurium, niſi primò corrumpatur, & auferatur eiuſmodi forma? Hac de cauſa Philoſophus, atque Democritus libro 3. Phyſicorum, cap. 3. de Metheoris, inquiunt: Glorientur Alchimiſtę vtvt volent, nunquam formas tranſmutabunt metallorum, niſi per ipſorum in primam materiam reductionem: hoc ipſum habent omnes libri, qui de forma tractant metallica. Verùm, vt intelligatur quid ſibi velit in primá reductio materiam, apprimè ſciendum materiam eſſe primam, rem ipſam in quam immediatè proximeq; ſpecifica forma introducitur, vti prima hominis materia, eſt vtrumque viri ſemen & mulieris. Plerique ignari hanc intelligere putantes reductionem, interpretantur

perperam ad quatuor elementa: nam (vt ipſi loquuntur) ex iſtis conſtant omnia, quæ creata ſunt, abſque dubio: ſed iſta ſunt materia prima primæ materiæ, id eſt, ex elementis quatuor conſtant argentum viuum & ſulphur, quæ tandem ſunt prima materia metallorum. Etenim elementa quatuor æquè ſunt ad formationem aſini, vel bouis apta, ac ad metalla: primò namq; fieri debent per naturam argentum viuum & ſulphur, q̃ eſſe queant metallorum materia prima. Exempli gratia, homo nõ componitur ex quatuor elementis, exiſtentibus adhuc in elementari natura ſimplici, ſed à natura tranſmutatis in naturã primæ hominis materiæ. Haud ſecùs natura tranſmutans elementa quatuor in mercurium & ſulphur, tum primùm effecit metallorum primam: nam quicquid vltrà fuerit in dictam operata materiam, nihil aliud inde reſultare poterit quã forma metallica. Verùm antea cùm adhuc eſſent elementa, & non argentum viuum, neque ſulphur, natura potuiſſet ex eiſdem elementis procreaſſe bouem, herbam, hominem, aut quiduis aliud à metallo differens. Ex pręcedentibus liquet apertiſsimè, quatuor elementa non eſſe metallorum primam, ſed argentum viuum & ſulphur. Alioqui iuxta ſententiam illorum, ſequeretur inde homines, & metalla, herbas, plantas, animalia bruta, in ſumma cuncta nil niſi rem vnam exiſtere ſine differentia, quo nihil abſurdiùs vnquam dici poteſt. Item inde ſequeretur, etiam ex metallis homines generari poſſe, cùm iſti pariter, vt illa, conſtent ex elementis, & vltra quiduis ex quouis fieri, necnon ſimile ſibi ſimile nõ producere, non

eſſe generationem, neque ſemina, nullam rerum differentiam, ſi actu omnia eſſent vna ſubſtantia. Vt ad primá redeamus materiam, vtemur exemplo hoc videlicet, ſemen viri per ſe, & ſemen per ſe mulieris, non ſunt prima materia fœtus, quoniam natura poteſt ex eis ad hunc modum ſeparatis, aliud quid producere monſtroſum, velut ſubſtantiam verminoſam: ſed ex amborum in vnum coniunctione, vt vnius virtus alterius virtutem in ſe recipiat, & amplectatur, tum demùm natura nihil aliud inde producere poteſt, præter formá infantis, quod hic ſit finis illius materię, & non alius. Natura non poteſt itaque aliam introducere materiæ formam, ea ſola, ad quam finaliter eſt inclinata, diſpoſitaque: ſpermatica igitur vnio duntaxat, eſt prima materia eius, vel eorum à quibus ſemina deciſa, vel ſeparata fuerunt, quę nullam aliam formá recipere poteſt, quàm propriæ ſuæ ſpeciei, ad quam eſt diſpoſita. De diſpoſitione ad finem rude ſatis hoc ſit exemplum: Si quis aliquó feſtinet iter, priuſquàm eò deuétum ſit, multæ occurrunt viæ huc atq; illuc deflectentes, at vbi ſemel in rectam gradum direxerit, perſeuerans in ea, tandem eò perueniet, quò ſtatuerat ire. Ad hunc modum ſingula propriam viam, ac materiam habent, per quá & ex qua facta ſunt, & non ex omni materia quoduis, neque modo quouis perficitur. Manifeſtum eſt vtiq;, rem omnem habere ſibi ſimilem & præcedentem, ex qua producitur naturaliter, vt inde nihil aliud fieri queat, velut in equi formationem, requiritur natura quæpiam equina in ſpermaticam ſubſtantiam tranſmutata, ex duabus contrarijs materijs

(ſub eadem equina ſpecie tamen) vnitis: item ad hominem ipſa natura non ſumit ſubſtantiam equinam principaliter: habet enim vna quæque ſubſtantia proprium, ac principale ſemen ex quo fit, ac per ſeipſam in ipſo multiplicatur, & per aliud neque alio modo quopiam. Patet ex verbo Dei, cùm creaſſet hominem virum & fœminam, creſcite & multiplicamini, ex veſtrameт ſubſtantia, videlicet vobis ſimili: aliis ſuis creaturis námque dixerat anteà, Producat vnumquodque fructum ſuum & ſemen in ſeipſo, multiplicetur, &c. Si ex vno generari voluiſſet vnumquodq; Deus, non tot ac tantas feciſſet creaturas, tamq; diuerſas, nec opus fuiſſet cœlo, neque luce, ſed elementa quatuor ſemper vnum & idem protuliſſent, quod abſurdiſsimum eſſet. Proinde ex omnibus fecit omnis generis diuerſa, vt vnumquodq; ſibi ſimile generaret. Nunquid ante diluuium Dominus Deus dixit Noe, Sume tecum in Arcam ex omnibus animalibus vnita paria maſculum & fœminam, vt poſteà quodq; multiplicetur in ſua ſpecie, & non aliter fieri videmus? Patet igitur ex præcedentibus ad vniuſcuiuſq; generationem, opus eſſe ſui ſimili, vt ex mandato Dei, diuerſæ rerum radices ab ipſo creatæ multiplicarentur in diuerſa, ſub propria quodlibet ſubſtantia. Per Philoſophorum autoritates id ipſum probatur: Scotus enim apertè loquitur, ex argēto viuo coagulato, & ex argento viuo ſulphureo, primā materiam fieri metallorum omnium. Item in Turba quidam Noſcus nomine, Rex Albaniæ, loquitur ad hunc modum: Ex homine aliud nil niſi homo fit, ex volatili niſi volatile; ſimiliter ex bruto

quouis

quouis animali nil niſi bruta beſtia: natura námque in alio non emendatur, at ſolùm in ſua natura. Idem à Io. Mechungo dicitur in ſuo teſtamento: Quęuis arbor ſuum fructum producit, vt pyrus pyra, poma pomus: pariter & metallo generatur, atque multiplicatur metallum, & nullo alio. Item Geber in Summa nonnullis locis bene in hac ſententiam ſcripſit, (quamquam in pleriſque ſuis libris fere omnibus de ſtudio ſcabroſus totus & ſophiſticus) inquiens: Exactiſsimè ſingula ſumus experti ſuis, idq́; probatis rationibus, nihil potuimus vnquam reperire permanentis in igne, præter viſcoſam humiditatem ſolam, radicem omnium metallorum, reliquæ omnes humiditates ab igne per euaporationem facile fugiunt, & per ſeparationẽ vnius elementi ab alio, veluti aqua per ignem: pars vna in fumum abit, alia in aquam, in terram alia manente in fundo vaſis. ſic in omnibus, quoniam quæ in homogeneatione haud benè ſunt vnita, minimo conſumuntur igne, ac ſeparantur a ſua naturali compoſitione. At humiditas viſcoſa, mercurius videlicet, nunquam in eo conſumitur, nec ſeparatur à ſua terra, nec ab alio ſuo elemẽto: nam vel omnia ſimul manent, vel ſimul abeunt, vt nihil omnino de pondere pereat. His verbis itaque Geber concludit, ad hunc pretioſum lapidem nullo alio opus eſſe, quàm ſola ſubſtantia mercurij per artem optimè mundati, penetrantis, tingentis, ſtantis in prælio aduerſus ignem, & in diuerſa ſeparari ſe non permittentis, at ſemper in ſola ſua mercurioſitatis ſubſtantia conſtantiſsimè perſiſtentis, tum demùm (inquit) coniungitur metal-

lis in profundo radicaliter, formam ipſorum corrumpendo, ac aliam introducendo iuxta virtutem & colorem elixiris, aut medicinæ tingentis. Item Aros ille Rex magnus & doctiſsimus ait: Noſtra medicina fit ex duobus vnius eſſentię, videlicet ex vnione mercuriali fixæ, & non fixæ naturæ, ſpiritualis & corporalis, frigidæ & humidæ, calidæ & ſiccæ, & ex alio fieri nequaquam poteſt. Etenim artis induſtria nihil infert noui, nec adfert ad naturam in ſua radice, verùm adiuta natura per artem, vt decet vincula ſoluendo: item ars per naturam adiuta diſcendo ab operationibus eius, & in ſuppeditatione materię, ſimul ambæ deſiderium adimplent, ex voto diligēter operantis. Ad hæc Morienus ait: Miſcete & proiicite medicinam ſuper corpora perfectione diminuta, vel imperfecta: & hoc aliud eſſe nihil dicit, præter argentum viuum exaltatum arte ſuper argentum viuum imperfectum: ex his docent apertè nihil aliud eſſe, quàm argentum viuum. Adfert Arnaldus Villanouanus: Totum ſtudium tuum intendatur, in digerēdo & coquendo mercurioſam ſubſtantiam, & pro ſua dignitate corpora digna reddet, quæ nihil aliud exiſtunt, quàm ſubſtantia mercurioſa decocta. Infinitis rationibus probari poſſet, mercurium duplicem eſſe ſolam materiam primam, & proximā omnium metallorum, & non elementa quatuor, quæ ſunt remotiſsima. Dixerit quiſpiam errorem ſuum protegere cupiens, ex tuis (inquit) contra teipſum adduco, elementa quatuor poſtmodùm in mercurium & ſulphur, quę metallorum prima materia ſunt, arte reduci, hac via ſubtiliora facta ſunt

eiuſ-

eiuſmodi ſeparatione præcedente, ꝙ ſi ſine hac ſtatim in mercurialem ſubſtantiam adducta fuiſſent, materiamque proximam. Vt hoc refellam tamquam erroneum & falſum, ex iſta vana opinione ſequeretur facilè ſuperfluā eſſe naturam, ſi ſpermata rerum arte fieri valeant, ſic homo generaretur abſque homine ſolùm ex quatuor elementis abſque alia natura media, vel alteratione, non aliter & principia fierent compoſitionum, quod pugnat contra omnem rationem naturalem. In hac arte ſiquidem natura produxit materiam, in qua poſtmodùm iuuatur arte. Sequeretur etiam ex ea falſitate medicum arte ſua, vel herbis reſuſcitare poſſe mortuum, aut morientē hominem ſanare, contra dictum Auicennę & Raſis. Medicina ſolùm auxiliatur naturæ, qua quidem abſente vel deficiente, nihil operari poteſt illa, vt ſi proiiciatur in corpus mortuum laxatiua, non purgat, quia per naturam non recipitur actio. Quod Hypocrates in Aphoriſmis & principijs naturalibus, diuinus magis quàm humanus, ac velut ſpiritus corpore carens, teſtatur, inquiens: Ars præſupponit rem aliquam à natura ſola creatam, in qua præſtat auxilium ipſi naturæ, & hæc arti. Proinde conſtat artem indigere materia, quę ſit à natura creata, & non ab arte, à qua ſi eſſet, quid opus natura foret in eis, quæ non eſt operata, cùm de ſuo nihil adſit? ſola ars perficere poſſet abſq; alia re extranea, & præter naturam. Patet multis irrefragabilibus teſtimonijs, & euidentiſsimis, naturā ex ſeipſa procreare naturas ſpermaticas, ac præparare: tandem ars per coniunctionem in eis operatur, ad finem tendens, in

quem natura crearat. Quamuis etiam, ſi fieri queat, vt metalla reducantur in quatuor elementa, priùs oporteret in mercuriũ & ſulphur, quàm in elementa ſeparari neceſſariò, poſtmodùm elementa rurſus in ſulphur & argentum viuum, vt fiant proxima natura metallica: quæ ſtultitia quæſo hæc eſſet? Cùm hæc omnia ſint vnum idem, & eadem ſubſtantia, quæ nouam nõ acquirit inde naturam, neque materiam, ab eiuſmodi reductionibus, at ſolùm manet quod anteà fuerat. Quid iſtis fruſtaneis igitur laboribus indigemus, ſi tantundem ſubſtãtiæ habebatur, cùm eſſent in forma ſpermatis argẽti viui & ſulphuris, atq; poſt reductionẽ in elemẽta quatuor, & nihil acquirant noui, non in virtute, non in pondere, neq; quantitate, vel qualitate? ea de cauſa videlicet, quia nulla materia ſibi fuit adiuncta, quæ digniora reddidiſſet, vel cũ ipſis fuiſſet exaltata, ſed vnica tantùm huc atq; illuc circunducta materia ſola, præter additionẽ: quapropter in forma proprij ſpermatis æquè valida, ac in forma elementorum. Ad noſtrum lapidem ſi opponatur idem, nempe nihil etiã acquiri ſibi, negatur: nam ipſum reducimus, vt in ea reductione fiat coniunctio nouæ materiæ vnius & eiuſdem radicis, præter quàm reductionem fieri nequit, atqui accedit etiam additio materiæ. Duarum vtique materiarum vna ſubuenit alteri, quo reſultet inde longè dignior materia, quàm erant per ſe ſeorſim ante coniunctionem. Eſt igitur iſta reductio noſtra neceſſaria, quòd per eam materiæ nouam acquirunt formam & virtutem ob additionem materiæ nouæ: quæ non fit in alijs reductioni-

bus

bus elementorum, in quibus aliud nihil apparet fieri quam circunductio materiæ nudæ ſine forma, citra omnem innouationem, exaltationem, & acquiſitionem alicuius formæ, vel materiæ nouæ. Vnde liquet reductiones iſtorum hominum eſſe meras phātaſias, vanas, & erroneas. In huius rei confirmationem aptiſsimè loquitur quidam nomine Guilhelmus Pariſienſis, vir in hac arte doctus: In creatione hominis (inquit) primo concurrunt in vnionem duo ſpermata, qualitatibus differentia, quarum qualitatum in vno eſt vna frigida & humida, & in altero altera eſt calida & ſicca, quæ in vtero materno digeruntur mixtione virtutis vtriuſque ſeminis, & augmentatione per humiditatem ſanguinis, qui eſt eiuſdem ſubſtātiæ, cuius eſt ſperma fœmineum, actione virtutis maſculini ſpermatis interueniente, nutritur inde materia dictæ mixtionis, donec fiat ſubſtantia media participans cum vtriuſque natura, citra vllam diminutionem, vel ſuperfluitatem. Proinde ſpermata creantur à natura, & non ab arte, quæ nullo modo etiam poſſet, hoc ſolum efficit, in vtero materno coniungit ſimul ambo. Quamquam etiam iſta iuuare poteſt, in mixtione fomento caloris externi, quietus, ciborum optimorum delectu, & facilè digeſtibilium, cum temperie & moderatione ſumptorũ, quibus omnibus aliud nil operatur, quàm rebus iam à natura creatis auxiliari tantùm.

Subiungit idem auctor: Creare ſpermata non eſt artis, at poſtquàm à natura creata ſunt, tum demùm ars per ſolam virtuté naturalem exiſtentem in ſpermaticis materijs iam à natura creatis,

coniungendo, velut naturæ miniſter, ſuccurrit ipſi rei quidem exiſtenti, at nondum perfectę: nihil tamen addit formę, nec materiæ, neque virtutis. Eſt igitur generationis prima cauſa naturalis, & ſecunda ſolùm artificialis, quæ poſterior abſque priore nihil efficit. Fruſtrà namque terra cultiuatur ad meſſem, niſi naturalis adſit materia creata per naturam, frumenti granum videlicet. Conſtat igitur vtramq; ab altera iuuari, naturam ab arte, hanc à natura, & viciſsim ambas ad opus facere, cùm naturæ, tum artis. Cùm igitur ab arte ſpermata creari nullo modo valeant, neq; materiæ metallorum, impoſsibile fuerit hominem quouis artificio reducere quatuor elementa in ſpermaticam formam reductiuam, alteratiuam, aut attractiuam, ad finem recipiendi formam, vel actionem tendenté, ſiue diſponentem. At ſi quis arguat Philoſophos dicere quatuor elementa in arte noſtra exiſtere debere: ſententia quidem eorum eſt, in duobus ſuis ſpermatibus quatuor primas elementorum, quatuor qualitates haberi, caliditatem & ſiccitatem videlicet, ignem & aerem in argento viuo maturo, quod eſt ſperma maſculinum, & frigiditatem atque humiditatem in argento viuo crudo, & imperfecto, quoad finē, quę terra ſunt, & aqua in ſpermate fœmineo, non quòd actualiter in iſtis ſint quatuor partes elementales à ſe mutuò ſeparatæ, vt ſunt quatuor elementa, quæ videmus: etenim haud ſic eſſent materia prima metallorum ampliùs, nec etiam alterari poſſent aliquo ingenio, vel artificio humano, in formam duorum ſpermatum metallorum primæ materiæ, vt apertè docet Calib Philoſophus,

phus & Albaniæ Rex, ad hunc modum: Scitote nos ab initio noſtri operis, niſi duabus materijs duntaxat non indigere, non niſi duæ videntur, neque tanguntur, nec duabus plures intrant in mageſterij noſtri principium, medium, & finem: verũ iſtis duabus qualitates quatuor inſunt virtualiter: in maiori namque ſpermate, velut in digniore, duo digniora continentur elementa per qualitates, ignis & aer videlicet: in altero verò ſpermate natura ſua crudo & imperfecto, reliquę duæ qualitates habentur, & alia duo minus digna elementa, quæ terra ſunt & aqua: per Calib apertè ſatis patet, in hac arte non eſſe niſi duas materias ſpermaticas, vnius & eiuſdem radicis, ſubſtantiæ & eſſentiæ, ſcilicet mercurialis, ſolius ſubſtantiæ viſcoſæ & ſiccæ, quæ nulli rei iungitur in hoc mundo, præterquàm corporibus. Idipſum aſſeritq́ manifeſtè Morienus libro ſuo, inquiens: Durum aquaticum, & molle reddito durum, vt ei coniungatur aqua, celatoq́ vel abſcondito potiùs ignem ſub, vel in aqua frigida: hoc eſt, iunge ſperma maſculinum, quod aliud nihil eſt, quàm mercurius coctus & maturus, continens in ſe per digeſtionem elemẽtum ignis, cum ſpermate fœminino. id eſt, cum aqua viua. Item Iſudrius in eandem ſententiam loquitur in Turba Philoſophorum: Aquam igni permiſceto, hæc eſt vnio ſpermatica potentialiter, proxima lapidis nobili perfectioni, ad eam recipiendum. Et in Codice totius veritatis, quidam Philoſophus nomine Arteſimalef: Coniunge rubeum virum, albæ ſuæ fœminæ, in rotundo cubili circundato corticum igne, continuo quoque calore fouea-

tur ibidem, vſque dum fiat coniunctio hominis cum aqua philoſophica, & non vulgari: id eſt, in continente hoc, omne ineſt quod ad vſui perfectionem requiritur: tum demùm iſta coniunctio dicitur prima lapidis materia, & non aliter. Nam in ſe continet fixi naturam, qua fixatur, atq; ſpiritualem naturam, dignamque ſubſtantiam nobiliſsimi lapidis. In ſumma qui probè Philoſophos intelligit omnes, optimè concordare videt in omnibus, qui verò nō ſunt artis filij, ſed ignari, diſſentire perperam iudicát. Poſtquàm de prima materia metallorum abundè ſatis loquutus ſum, argumentis quoque firmiſsimis, & autoritatibus dignis mercurium & ſulphur eſſe probaui, latiùs vt progrediar in gratiam & vtilitatem auditorum, in hac ſequenti parte libri mei tertia, dicā quid ſint mercurius & ſulphur: & quemadmodum in terra metalla generentur, eorumque differentias, adductis Philoſophorum autoritatibus, à quibus didici quę de lapide ſcio, Deo dante gratiam & intellectum.

PARS TERTIA LIBRI D. BERN. Comitis Marchiæ Treuiſanæ, quæ per ipſum tractatur de radicibus & principijs Metallorum, idq; rationibus & autoritatibus euidentiſsimis, atque philoſophicis argumentis.

IN primis non ignorandum eſt, diuinum hoc Geneſis opus, quo Deus in principio creauit materiam confuſam & inordinatam: plenam tamen ex eius voluntate multis ac infinitis materijs, ex qua tra-

xit elementa quatuor, & ex iſtorum commixtione creauit animantia, diuerſasq́; creaturas, nonnullas eſſe voluit intellectiuas, ſenſitiuas alias, vegetatiuas & minerales. Intellectiuæ creatæ ſunt ex quatuor elemẽtis, at ignis & aer in iſtis dominantur magis, quàm alia duo. In ſenſitiuis tamen minuitur ignis, quòd aer æquè dominetur ac ille, velut in animalibus brutis, equis, aſinis, canibus, auibus, &c. Vegetatiuæ pariter ex quatuor conſtant, in his dominantur aer & aqua: ſed aer dignitate diminuitur per aquã, & iſta per ſolam ſubſtantiam quandam terreſtrem & vaporoſam. Minerales verò creaturæ, licet ex quatuor etiam conſtent, prædominentur tamẽ terra & aqua: ſed aquæ dignitas eſt terroſa magis, quàm aquatica. Diuerſarum ſunt formarũ, at multiplicari nunquàm poſſunt, niſi per reductionem ad primam ſui materiam, cæteris anteà dictis proprium ſemen in ſeipſis habentibus, in quibus deliteſcit omnis ipſorum multiplicationis & finalis compoſitionis virtus. Materia metallica conſtat ex ſolo mercurio frigido & humido crudo, in quo ſunt etiam elementa quatuor, ſcilicet calidum, humidum, frigidum & ſiccum: quorum duo dominantur, frigidum & humidum: ſubiecta ſunt iſtis calidum & ſiccum. Cœleſtis motus calor circumcirca terram penetrás, & venas eius, eſt tam remiſſus ac temperatus, vt vix perceptibilis, at continuus: noctu pariter ac diu ſemper æqualis. Calor hic non prouenit ex Sole (quod nonnulli fatui volunt) ſed ex reflexione ſphæræ ignis aerem circuentis, & etiam ex continuo motu corporum cœleſtium, calorẽ continuum & lentum

excitantium vix imaginabilem. Quamuis etiam calor mineralium eſſet à Sole (ex ſententia Raymundi Lullij & Ariſtotelis) nihilominus calor eſſet continuus, quia Sol dies & noctes circum terram inceſſanter voluitur. Verùm iſtorum opinio falſa eſt, quoniam Sol non eſt calidus, neque frigidus, at motus eius eſt naturaliter calidus. Calor itaque proueniens ex motu corporum cœleſtium, aſsiduè verſatur in venis terrę: non tamen calefacit (vt putant nonnulli ſtultè loquentes) mineras: nam ſi vel minimè calefaceret, hoc tantillo calore actiuo, minore ſpatio temporis quam annorum decẽ, decoqueretur mercurius in perfectionem Solis, quòd vix centum fieri conſueuit. Terra ſiquidem eſt frigida & ſicca, mineræ quoque ſunt in centro terræ: priuſquàm igitur vel tantillùm caloris percepiſſent à Sole actualiter, nos q ſumus proximiores adureremur prorſum: intenſiſsimus eſſe deberet enim, ſi terram & aquam frigidiſsima corpora penetrans, nihilominus calorẽ adhuc retineret, cùm ad centrum perueniſſet, non extinctũ penitùs. Verùm enimuerò hæc naturaliùs intelligi debẽt ad hunc modum: Cùm ipſe mercurius componatur ex quatuor elementis, calefactis igitur iſtis à communibus & generalibus per ſuum proprium motum, naturalis calor excitatur ab eiuſmodi motione: pariter ignis & aer exiſtentes in mercurio mouentur, & ſenſim eleuãtur, cùm digniora ſint elementa quã aqua & terra mercurij, nihilominus humiditas & frigiditas dominãtur. At quia calor & ſiccitas digniora ſunt elementa, vincere conantur alia duo, videlicet frigiditatem & humidita-

tem

tem in mercurio denominantes: nam cœleſtes motus excitāt alios motus calorum naturalium, per quos mercurij motus, i. qualitates mouētur. Poſtmodùm ſucceſſu longo temporis mercurij ſiccitas vincit gradum vnum ſuæ humiditatis, & fit plumbū, alium quoq; deinceps gradū vincit, & fit ſtannum. Tandem calor mercurij iterū paululum humiditatis ex ſrigiditate vincit, & fit luna. Calore plus adhuc dominantę, fit æs, vel venus, & poſteà ferrum atque ſol perfectus. Hac via duæ qualitates, quæ priùs ſuccumbebant frigiditate & humiditate victę, modò vincunt alias, ac dominantur caliditas & ſiccitas, quæ ſunt in excitatione ſua ſulphur, & mercurij frigiditas atque humiditas ſunt ipſemet mercurius. Non quòd ſulphur hoc ſit quidpiam à mercurio diuiſum, aut ſeparatum: ſed eſt ſolùm caliditas & ſiccitas, quę non dominantur in frigiditatem & humiditatem mercurij. Hoc ſulphur poſteà digeſtum dominium habet in duas alias qualitates dictas, frigiditatem, humiditatem, & ſuas imprimit virtutes. Per eiuſmodi graduum decoctionum varietates, fiunt metallorum diuerſitates. Plumbum ab igne continuè fugit, auolatque, non alia de cauſa, niſi quia frigiditas & humiditas ſui mercurij, nondum alteratæ fuerunt per caliditatem & ſiccitatem ſui ſulphuris, quæ quidem in eo nullo modo dominātur, alioquin ab igne plumbum quantumuis etiam vehementi, nō abſumeretur, quinimò mercurius eius gauderet in ſibi ſimili. Pariter & alia metalla quæque fugiunt ab igne, præter ſolem, quia ſunt adhuc frigida humidaq;, plus vnum alio, iuxta maiorem cum dictis qua-

litatibus participationem, vel minorem fugiunt (inquam) quod ſibi contrarium eſt, ſuſtinereq́; nequeunt. Omne ſiquidem naturaliter fugit ab aduerſario, ſimili verò delectatur: inde ſequitur, ſolem aliud nil exiſtere, quàm purum ignem in mercurio, cùm ab igne, quantumcunque vehementi non recedat, alijs omnibus illum non ſuſtinentibus, vno minùs alio, plúſue, vt magis accedunt, vel recedunt ab ignis complexione. Sulphur enim aliud nihil eſt, quàm purus ignis occultus in mercurio, qui longo ſucceſſu temporis in mineris excitatur, atq; mouetur motibus corporum cœleſtium (vt ſuprà dixi) digeritq́ue frigiditatem & humiditatem in mercurio, pro varietate graduum decoctionis & alterationis in diuerſas formas metallicas, quarum prima plumbum minùs calidum & humidum: ſecunda ſtannum: tertia argentum: quarta cuprum: quinta ferrum: ſexta ſol, qui quidem in perfectione ſuæ naturæ metallicæ, purus eſt ignis à ſulphure digeſtus exiſtente in mercurio. Ex his manifeſtè rurſum patet, ſulphur non eſſe quid per ſe ſeorſim extra ſubſtantiam mercurij, neque vulgare ſulphur, alioqui materia metallorum non eſſet homogenea (quod pugnat contra Philoſophorum omnium aſſertiones) qui huiuſmodi qualitates dominantes vocauerunt ſulphur, à ſimilitudine, quia ſubſtantiam habét inflammabilem, velut ſulphur calidã & ſiccam, cui inſunt. Vnde liquet apertiſsimè, formas metallicas à natura ſolùm ex pura ſubſtantia mercuriali creatas eſſe, non extranea, Gebro ſic atteſtante. In profundo (inquit) naturæ mercurij, eſt ſulphur, quod fit

longo

longo ſucceſſu temporis in venis minerarum terræ. Manifeſtiùs hac de re loquũtur Morienus & Aros: Noſtrum ſulphur (inquiunt) non eſt vulgare, ſed fixum, & non volatile, de natura mercurij, & non ex alia re quapiam. Naturam exactiſsimè imitamur, quæ in ſuis minoris aliam non habet materiam, in quam operetur, præterquàm puram formam mercurialem, vt etiam apparet optimis rationibus, autoritatibus, & experientia. Mercurio huic ineſt ſulphur fixum & incombuſtibile, quod noſtrum opus perficit, abſq; alia ſubſtantia quàm pura ſubſtãtia mercuriali. Non aliter loquuntur Calib, Bendegid, Ieſid, & Maria: ſed clarè ad hunc modum: Natura metalla ſua procreat ex calore, & ſiccitate mercurij, frigiditatem & humiditatem ſuperantibus, alterando, & alia nulla perficiuntur eſſentia, vt omnibus Philoſophorum libris affirmatur, quos omnes allegare prolixum foret. Nonnulli perperam exiſtimant in procreatione metallorum interuenire materiam aliquã ſulphuream: ſed contrà manifeſtò patet, in mercurio ſulphur incluſum eſſe, quando natura operatur: verùm nõ dominatur in eo, niſi per motum calidum, quo ſulphur dictũ alteratur, & vnà ſimul aliæ duæ mercurij qualitates: ad hunc itaque modum natura per hoc ſulphur in terræ venis generat metallorum formas diuerſas, pro diuerſitate graduum alterationum. In eo pariter imitamur naturam, cùm nihil extraneum ad materiam noſtram aſſumamus, atqui noſtro argento viuo ineſt ſulphur incombuſtibile mercuriale, quod nihilominus adhuc non dominatur, ſed frigiditas & humidi-

tas mercurij volatilis, vſque dum actione continui caloris ſuper hoc noſtrum argentum viuum perſeuerantis, fixum per totam ſubſtantiam volatilem mixtum dominetur, & vincat mercurij frigiditatem & humiditatem, ac tandem fixi caliditas, atquè ſiccitas, quæ ſunt eius qualitates, incipit aliarum dominari, ac pro gradibus huius alterationis mercurij, per ſuum ſulphur diuerſi colores oriuntur, quemadmodum nec aliter, q̃ per naturam ipſam in mineris. Colorum eiuſmodi primus eſt nigredo ſaturnea: ſecundus albedo iouialis: tertius lunaris; quartus venereus; quintus martialis: ſextus ſolaris: ſeptimus verò vno gradu per nos altiùs adducitur, quàm per naturam: ſiquidem perficimus, & pluſquàm perfectum reddimus rubeo ſanguineoue colorę exaltatiſsimo. Proinde cùm ſit pluſquàm perfectum, eatenus alia perficit: nam ſi non perficeretur vlteriùs quàm à ſua ſimplici natura, quid opus eſſet tantũ impendere temporis, vtputà menſium nouem cum dimidio, cùm à natura preter tantos labores eiuſmodi corpora habere poſsimus iam creata. Verùm oportet, vt anteà dixi, corpus maſculinum pluſquàm perfici, idque per artem naturam imitantem, quo ſua pluſquàm perfectione, abundantiq; radiatione perficere queat, alia imperfecta, in pondere, colore, & ſubſtantia, in radicibus & principijs mineralibus. Quis igitur adeò præſumptuoſus, vt credat illud perficere poſſe, taleque reddere, quale deſideramus alio quopiam extraneo, in quo nulla radicalis habetur commixtio? In Turba quidem Ariſteus nomine, qui mundum vniuerſum gubernauit an-

nos

nos ſedecim ſua ſapientia, poſt Hermetem excellentiſsimus, de quo legitur in Chronicis Salomonis, ipſum congregaſſe diſcipulos Pythagoræ, ac nunquã mentiri ſolitum: quapropter veridicus appellatus ab Aſtrologis, ait: Natura non emendatur niſi in ſua natura. Non poteſt igitur noſtra materia aliter, quàm in ſua propria emendari. Parmenides idem loquitur, qui me primùm retraxit ab erroribus, & in rectam viam direxit. Patet vtique naturam metallicam non emendari, præterquàm in ſua natura metallica, & non in alia quauis, adeò vt hac via per noſtrã artem perficiamus aliquot mẽſibus, quod ipſa natura vix mille poſsit annis. Nam in mineris calor ferè nullus, qui ſe vel tantulus ineſſet, opus naturæ celerrimum foret. At in arte noſtra duplicem calorem habemus, ſulphuris videlicet, ac ignis, vt alter alteri ſubueniat. Non eſt ignis (vt volunt Conſtantinus & Empedocles) de ſubſtantia materiæ, qui tamen opus augmẽtat, alioqui ſequeretur eiuſmodi calorẽ indies magis ac magis penetrare, quod eſt erroneum. Verùm ignis duntaxat omnẽ artem regit, quo natura vtitur, aliud nihil adferre poſſumus. Igne vehemẽti verò nõ alterãtur inter ſe viciſsim, neque mouentur. Fiat igitur ignis digerens, continuus, non violentus, ſubtilis, concluſus, aereus, circundatus, alterans, & non comburens: ita me Deus amet, iam tibi narraui omnem ignis conſtruendi modum, conſidera igitur, ac rumina verba mea particulatim: ſiquidem ignis omnem comprehendit artem, vt patet ex omnibus locis Codicis veritatis. Conſidera pariter quid Roſarius magnus in hanc ſen-

tentiam adferat: Cauete (inquit) ne ſolutionem veſtram acceleretis, perficere volentes illam antè requiſitum tempus: nam hæc præcipitatio ſignum eſt priuationis coniunctionum: ſit igitur ignis veſter perſeuerans, ac lenis, in modum gradus naturæ, corporibus mitis, digerens, & frigus excludens.

Item adfert ad hæc Maria Prophetiſſa: Vehemens ignis impedit coniunctionem, & album in rubeum tingit coloris florũ papaueris ſylueſtris, quod quidem per teipſum poteris imaginari, & ex opere, quemadmodum ego, diſcere. In calore fimi fruſtra tenui, & in igne carbonum abſq; medio, materia mea ſublimata eſt, nõ ſoluta. Verùm in igne quem dixi, vaporoſo, digerẽte, continuo, non violento, ſubtili, circuente, aereo, claro, clauſo, incomburente alterante, penetrante, & viuo benè ſucceſsit. Iam ſi fueris qualem te decet eſſe verum inquiſitorem, facilè per hæc verba intelliges qualis eſſe debeat ignis. In Turba habetur, experientia artificialis te docebit qualis ſit ignis. In Lumine Ariſtotelis Chimiſtæ: Mercurius (inquit) in triplici vaſe coquendus eſt, ad euaporandum & conuertendum actiuitatẽ ſiccitatis ignis, in humiditatem vaporoſam aeris circuentis materiam. Geber & Seneca hoc ipſum affirmant: Ignis (inquiunt) materiam noſtram non digerit, ſed calor eius alterans, ſiccus per aerem exiſtimatus, quod medium eſt quo ignis mouetur, & humectatur. De hoc dicere hactenus diſtuli: nam ignis omnia perficit, vel deſtruit. Aros & Calib: In toto noſtro opere (inquiunt) mercurius & ignis tibi ſufficiant, in medio, & in fine: ſed

ſed in principio non ita ſe res habet: ſiquidem non eſt mercurius noſter: quod intellectu facillimum. Item Morienus ait: Scitote noſtrum Latonem eſſe rubeum: ſed inutile nobis exiſtit, vſq; dum albus fiat. Scitote etiam aquam tepidam penetrare, ac albefacere, quemadmodum ipſa eſt, & ignem humidum & vaporoſum omnia operari.

Rurſus Bendegid, Io. Mehungus, & Haly: Vos qui dies & noctes (aiunt) quærentes, veſtras dilapidatis pecunias, facultates, & opes veſtras conſumitis, atque tempus inutiliter, torquetis ingenia veſtra circum librorum ſubtilitates, admonitos ex charitate volo (per compaſsionē) velut pater motus, erga filium: vt (inquam) albificetis Latonem rubeam, per aquam albam ſuffocatam, atque tepidam: cæterùm frangite tot ſophiſticos libros, tot regimina, tantasque ſubtilitates relinquite, mihi credite, vt benè ſit vobis: vana ſiquidem hæc ſunt opera cuncta, præter id, quod iam vobis dixi: & in hunc ſcopum tendunt omnia, quæ ſcripta ſunt. Quid meliùs clariúſue dici poſſet vnquam?

Codex etiam omnis veritatis ad hæc: Dealbate (inquit) rubeum, & poſtmodûm rubeum faciatis album, in eo tota conſiſtit ars, eiuſq; principium & finis. Ego autem dico tibi, niſi nigrum effeceris, minimè dealbare poteris, ſiquidem nigredo eſt initiū albedinis, & nigredinis finis, eſt ſignū putrefactionis, corporis penetrati iā & mortificationis. At hæc inquit Morienus ille ſapiens philoſophus Rom. Niſi putrefiat & nigreſcat, nō diſſoluetur, & niſi diſſolutum fuerit, ab aqua ſua

non poterit penetrari, neq; dealbari : vnde nulla coniunctio, mixtio nulla, & per conſequens nulla prorſum vnio, quæ poſtrema fieri non poteſt abſque mixtione: item compoſitio præcedere debet alterationem. Ad hunc itaque modum per eiuſmodi gradus noſtra materia tractatur ad imitationem operis naturæ, in omnibus abſque diminutione vel additione cuiuſuis alterius. De ponderibus verò, ne quis multũ ſit anxius, quænam ſint, & qualia, quibus natura vtitur, ſciendum vtique minerarum locis non haberi: nam vbi ſolùm vnum; quid his opus eſſe videtur, & alibi quàm inter duo, vel plura? Pondus autem noſtrum eſt reſpectu ſulphuris exiſtentis in mercurio. Siquidem (vt anteà dixi) elemẽtum ignis, quod in mercurio crudo non dominatur, hoc ipſum eſt, quod materiam digerit. Quapropter omnis, qui verè Philoſophus erit, optimè ſciet quantò ſubtilius eſt elemẽtum ignis alijs elementis, & iſta vincere quanta proportione valeat. Pondus igitur eſt in elementali prima compoſitione mercurij, & nõ in alio quouis opere. Proinde compoſitio primo loco fieri debet, vel coniunctio, poſtmodùm alteratio, poſteà mixtio, & poſtremò tandem fert vnio. Quicunque volet in his imitari naturam, huius obſeruet ordinem atque pondera duntaxat, vt Codex omnis veritatis habet. Si confectio fiat abſque pondere, retardabitur opus, quò fiet vt animum facilè deſpondeas. In hanc ſententiam optimè loquitur Albugazal præceptor Platonis: Terrena potentia ſuper ſibi reſiſtens, pro reſiſtentia dilata, eſt actio agentis in iſta materia. Verba ſunt merè aurea, ponderum

funda-

fundamentum nobis aperientia, quæ non facilè, niſi doctus, intelliges, vel à quopiam explicata fuerint, inſigniter docto. Ipſe tibi libenter expoſuiſſem, niſi Deo votum, æquitati, Philoſophisq; præſtitiſſem, me nunquam nudis verbis expoſiturum, aut vulgato ſermone pondus, materiam, neque colores, at ſolùm parabolis (vt infrà mox audies) veris & perfectis, abſque diminutione & ſuperfluitate, ad imitationem ſapientum. Anteà dixi de huius artis inuentoribus, eisque qui habuerunt, me quoque habuiſſe perfeciſſeque lapidem à principio vſque in finem faſſus ſum: item de impoſturis, quas ſuſtinui, & propter eas ingentes impenſas & labores intolerabiles, ab anno decimo octauo ætatis meæ, vſque ad annum ſexageſimum quartum, priuſquã artem adeptus eſſem. Verùm ſi habuiſſem ab initio libros omnes, quos poſtea nactus ſum, citiùs ad eam haud dubiè perueniſſem: at nihil aliud quàm falſiſsima legebam recepta, & libros erroneos: præterea non niſi cum peruerſiſsimis furibus, hominibus nequam, & impoſtoribus communicare contingebat. Sed poſtquàm ſciui, familiarem notitiam habui cũ quindecim bonis viris, qui pariter ſciebant lapidis artificium, & præcipuè cum quodam Barbarino (ſciueram nihilominus artem duobus annis priuſquàm elaboraſſem, vel perfeciſſem) hic inter diſputandum (cùm ex improuiſo dixiſſem, me nondum expertum fuiſſe) conabatur à propoſito vero diuertere, quapropter deſerui ſocietatem eius. Diſputabamus potiſsimùm de modo celandi, & contegendi hominibus indignis artem. Verùm in ignis ſtructura ſcri

bentum alij diſentiebant ab alijs, quamuis ad eundem ſcopum tenderent omnes, vt nempe fieret ad hunc modũ, ne fugiens priùs auolet quàm ipſum perſequens, quocumque modo pararetur ignis. Concluſionem igitur hanc meam vt intelligas, arrige attentiùs aures. Opus noſtrum fit ex vna radice, & ex duabus ſubſtantijs mercurialibus, crudis, aſſumptis, & ex minera tractis, puris, & mundis, igne coniunctis amicitiæ, vt exigit ipſa materia, aſsiduè coctis, vſq; dum ex duobus vnum fiat, in quo quidem vno corpus ſpiritus, & iſte corpus facta ſunt à commixtione.

Poſtmodùm augeatur ignis donec fixum corpus, tingat nõ fixum ſuo colore naturaque: nam vbi ritè mixtum eſt, omnia vincit, ac ad ſuam naturam & virtutem adducit, ac tandem ſuperat & tingit millies millena, ac decies millies millena: id qui vidit, is pariter credit. Ad hunc itaque modũ virtute, quantitateque multiplicatur, vt fatentur venerabilis ille Pythagoras, Iſudrius, & Codex omnis veritatis. In nullo vnquam librorum reperi multiplicationem, præterquàm in Roſario magno, in Pandectis Mariæ, in Veridico, in Teſtamento Pythogoræ, in Turba, in Morieno, in Auicenna, in Bolzain, in Albugazal frater Bendagid, in Ieſid Conſtantinopolitano, at in alijs ſi habebatur, non intellexi, nec ab ipſis addiſcere potui. Noui quendam ex Marchia Anconę, qui lapidem optimè nouerat, multiplicationẽ autem ignorabat, hic me ſedecim annos integros ſollicitè inſequutus eſt, vt diſceret, verùm ex me nunquam ſciuit, libros enim quos dixi, habuit vt ego. Totam ſpeculatiuã igitur, & principia mineralia,

cum

cum ſuis rationibus detexi, quibus verum à falſo diſcerni poteſt, modò verò practicam attexere viſum eſt, obſcuris verbis tamen, vt egomet elaboraui, & quater compoſui dictum lapidē. Quicunque igitur hunc meum libellum habuerit, ac legerit, ab omni liberari meritò deberet anxietate, necnon veritatem cognoſcere citra defectum, dilucidiùs enim ſcribere haudquaquam potuiſſem, niſi rem ad oculum demonſtrarē, quod quidem omnis ratio diſſuadet. Ipſe tu cùm ſciueris longè me cautiùs velabis, ægreque feres me tam apertè ſcripſiſſe. Voluntas Dei vetuit omnibus palàm fieri, quod valdè paucis notū eſſe bonum eſt, vt in Turba paſsim legitur.

QVARTA PARS LIBRI BERNARdi Comitis Marchiæ Treuiſanæ, de practica Philoſophici lapidis.

CVM in hac arte maximè profeciſſe me percepiſſem, cœpi doctos in ea potiſsimùm quærere ac frequentare: decet enim probatos viros ſibi ſimilibus adiungi, & non alijs. Cùm igitur per celebrem quandam ciuitatem Appuleam Indiæ tranſirem, audiui doctiſsimum in ea reſidere virū in omni ſcientiarum genere, qui parem in hoc mundo non haberet. Hic prætium diſputationibus inſtituerat omnibus in arte peritis, libellū folijs & coopertorio puro, putoq; auro fabrefactum. Quapropter honoris auidus, animum facere mihimetipſi non dubitaui, ac ad præſcriptas diſputationes diſponere, addente mihi, ad hanc ſuſceptam prouinciam,

calcaria verò doctiſsimo, veniente mihi in mentem etiam, audẽtes ad ſublima prouehi, timidos deijci, ac perpetuò humi degere, viriliter in palæſtram tranſij, fatoque palmam obtinui diſputationis coram aſtantibus, libellusque premij fuit mihi per facultatem philoſophiæ admodum honorificè oblatus, vt circumſpectarer ab omnib9. Deinceps animi ſtudio fatigati recreandi gratia, campos amœnos & prata quærens, in lympidiſſimum incidi fonticulum, pulcherrimo lapide circumſeptum, atq; munitum, ſupra quercinum truncum, cętera muro circundatum, ne bruta ad eam intrarent, nec aues in eo balneum ſibi facerent. Super hunc fontem ſedens, contemplatus ſum eius pulchritudinem, ac vidi ſuperiùs clauſum. Ea faciens iter vir ſenex, & venerandus admodum, vt Sacerdos, à me ſalutatus honorificè, & rogatus quamobrẽ iſte fonticulus ad eum eſſet modum, ſuperiùs, inferiùs, & ad latera circumquaque clauſus, & munitus ? amico reſponſo me dignatus ait: Eſt quòd ſcias, amice mi, fontem hunc eſſe valdè mirabilis, ac terribilis virtutis præ cæteris omnibus totius mundi fontibus, pertinet ad Regem ſolùm huius patriæ, quẽ fons optimè nouit, & ipſe fontem. Prætereuntem Regem hac ſemper ad ſe trahit, & à Rege non trahitur. In eo balneo manet ducẽtis octuaginta duobus diebus, quibus ad tantum iuuentutis robur adducitur, vt à nemine quantumuis robutiſſimo vinci queat. Curauit igitur ſuum concludi fonticulum albo lapide rotundo, vt vides, in quo relucet fons clarus, velut argentum, & cœleſtis coloris, vt etiam eſſet fortior, ne ab equis & alijs deſtrueretur,

ſtrueretur, induxit quercum veterem fiſſam per medium, qui tuetur à Solis radiis, vmbrá faciens: Deinceps, vt vides, muro circundatur valdè ſpiſſo: primò duro lapide & claro clauditur, tum demùm caua quercu, maximè quia terribilis eſt naturæ, adeò vt omnia penetret ſemel inflāmatus, ac irritatus: item ſi euaneſceret, actum de nobis eſſet. Rogaui poſtmodum vtrum ipſe Regem in dicto fonte vidiſſet, qui reſpondit, ſe vidiſſe quidem intrantem, ſed ab eo tempore, quo per cuſtodes in eo clauditur, non apparet ampliùs in centeſimum & trigeſimum vſque diem: tandem emergit admodum ſplendens, ac nitens. Cuſtos portenarius balneum aſsiduè calefacit, vt perſiſtat in ſuo calore, qui in aqua fontis occultus eſt, ac dies & noctes calefacit abſq; intermiſsione. Interrogaui rurſum cuius coloris Rex eſſet, qui ait, veſtitū eſſe panno aureo primùm ab initio, deinceps holoſericea diploide, vel thorace nigro, camiſia quidem alba ſuprà niuem, eius carnem tamen, vel ſanguinem rubicundiſsimam. Rogaui deinceps vtrum Rex eò veniens multam cohortem extraneorum, plebiſque minutæ ſecùm adduceret? reſpondit amicè, ac ſubridens: Cum Rex huc venire propoſuit, relictis omnibus ſuis aulicis & extraneis, ſolus intrat, nemine fontem præter ipſum appropinquante, & ſolam eius cuſtodiam: cuius curá habet homo valdè ſimplex, imò ſimpliciſsimus hominum, eius ſupplere vices optimè poſſet, cùm aliud nihil efficiat, quàm calefacere fontem. Petij rurſum vtrum fonti Rex eſſet amicus, & fons ipſi? qui ait, mirum in modum ſeſe viciſsim amant, fons Regem attrahit, &

non Rex fontem: nam Regi velut mater eſt. Interrogaui tandē cuius generis Rex eſſet? reſpondit eſſe ex fonte, qui talem, vt eſt, effeciſſet abſque alia re quapiam. Petij vtrum multos haberet aulicos, qui ait, ſex duntaxat habere, qui ſucceſsionem expectant, ſi fortè Rex quandoq; mori poſſet, potirentur etiam, vt ipſe, regno: hinc fit, vt illi ſeruiant, quia ſperant ab eo multam dominationem & poſſeſsionē. Tandem interrogaui vtrum ſenex eſſet, qui reſpondit ſeniorē eſſe fonte, ſuisq; maturiorem ſubditis quibuſcunq;. Qui fit igitur, (petij) vt iſti non interficiant Regem, à cuius à morte tantam ſucceſsionem expectant, cumque ſit adeò ſenex? Qui ait: Quamq̃ admodum prouectæ eſt ætatis, nihilominus ſubditorū ſuorum nullus adeò patiēs algoris atq; ſudorum, pluuiarum, ventorum, & laborom vt ipſe: item nemo illorum per ſe, nec ſimul omnes occidere poſſent, neq; vis vlla. Quomodo igitur poſsidebunt regnum ſi mori nec etiam occidi poſsit ab aliquo? Reſpondit, ſex eius ſubditi ſunt ex fonte, à quo poſsident omne quod habent, vt ille, quo fit, vt à fonte trahantur, maximè. Rex occiditur ab ipſo fonte pariter vt illi, reſuſcitatur per ipſum, deinceps ex ſubſtantia regni ſui, quæ poſita eſt in minutiſsimas partes, quiſque ſubditorum eius portionem accipit, & quantumcunque minutiſsimam particulam quilibet habeat, æquatur opulentia, viribus & potentia Regi, ſiuntque inter ſe æquales. Interrogaui rurſum quanto tempore illis expectandum eſſet? qui ſubridens iterum ait: Scito Regem intrare ſolum abſque ſubditis, etſi fons amet etiam iſtos, non tamē intrant quia
non-

nondum hanc dignitatem promeriti ſunt. Verùm intrante Rege, veſte auri puri contexta folijs, & contēcta exuitur, quam primo ſuo tradit cubiculario, Saturno dicto, hic ſeruat diebus quadraginta, plus quandoque duobus ad ſummum, poſtquàm ſemel habuit. Deinceps exuit Rex thoracem holoſericeam nigram, quam ſecundo ſuo cubiculario Ioui nomine tradit, qui cuſtodit viginti bonis diebus, tum demũ Iupiter iubente Rege, tradit Lunæ, quæ tertia perſona eſt pulchra & reſplendens, hęc viginti diebus ſeruat. Tum demùm Rex in pura camiſia alba, niuis inſtar, aut ſalis floris exiſtit, quam etiam exuit, eamque Marti tradit, hic ſeruat quadraginta diebus, aliquando duobus aduenientibus. Poſtmodum Mars, Deo iubente, tradit Soli flauo, non claro, qui ſeruat quadraginta diebus. Tum demùm venit Sol pulcherrimus, & ſanguineus, qui ſtatim camiſiam arripit. Interrogaui tandem, quid inde fit ex iſtis omnibus? qui ait: Fons deinceps aperitur, ac vt camiſiam dedit illis, veſtem, atque thoracem, momẽto iam ſuam carnem ſanguineam & rubeam tradit omnibus manducandam, iam demùm habent quod optabant. Rurſus petij, vtrum tanto tempore ſemper expectarent, & num priùs aliquam remunerationem ſeruitiorum habere poſſent, in finem vſque niſi perſeuerent? qui ait: Statim atque albam habent camiſiam, quatuor iſtorum aulicorum, ſi velint, gaudere poterunt, opibus quoque frui plurimis: verùm dimidia parte regni ſolummodò potirentur, quapropter malunt, vel tantillo diutiùs finem atque exitum expectare,

vt etiam diademate regio ſui domini coronetur. Interrogaui an vnquam aliquis accederet medicus, vel quiduis aliud eo tempore? qui reſpondit, nullum, nec quicquam aliud præter cuſtodem vnicũ, qui ſubtus calorẽ excitat continuum circuentem & vaporoſum, præterea nihil. Rogaui nũ cuſtos hic multos labores pateretur? qui ait, plus à principio quàm ſub finẽ, quia fons inflammatur. Petij vtrum vidiſſent multi, qui reſpõdit, verſatur ob oculos toti mundo, nemo tamen cognouit eorum qui ſunt in mundo. Rogaui latiùs quid agerent? qui ait, Si volẽt ſex illi Regem iterum purgare poterunt in fonte diebus tribus, circuendo locum iuxta contentam continentiam, dando primo die thoracem, ſecundo camiſiam, ac tertio carnem ſuam ſanguineam. Dixi ad hæc quorſum iſta? at ipſe, hactenus tibi reſpondi, fatigatus ſum. Quod cùm percepiſſem, nolui eſſe moleſtus, at abeuntem comitatus ſum aliquatenus, illi quoq; gratias agẽs immortales, vale dixi. Venerabilis admodum ſenex fuit atq; ſapientiſſimus, vſq; adeò vt ipſi obedirent cœli, cunctaq; tremerent coràm ipſo. Sopor etiam inuaſit me, vt rediens ad fontem aliquantiſper quieſcere deſtinaram, ſedẽsq; ſuper hunc abſtinere nõ potui, quin clauſtra omnia ſecretò reſerarem. Interea cùm libellum meum diſputationis premium inſpicerem, per ſuum ſplendorem & pulchritudinem, ſoporem anteà conceptum auxit, vt oſcitantia quadã è manibus in fõtem delapſus ſit, quod me peſsimè habuit: volebam enim ſeruare in memoriam honoris adepti. Cumq; inſpicerem diſparuit ab oculis, exiſtimans igitur in fundum

deci-

decidiſſe fontis, aquam exhaurire cœpi, cum induſtria tamen, adeò vt non maneret in eo, niſi decima pars eius cum decem partibus. Cumque totum exhaurire conarer, tenaces erant valdè, interea dum in hoc opere fatigarer, ſuperuenerunt aliqui, vt vltrà haurire impedirent. Priusq; abirem tamen, concluſi rurſum omnia, ne quiſpiam perciperet me fontem exhauſiſſe, neque vidiſſe, néue fortè mihi libellum etiam ſurriperēt. Tum demum cœpit excitari calor circumcirca in balneo ad lauandum Regem. Ego autem ob perpetratum facinus adductus ſum in carcerem, ibidemque detentus quadraginta diebus. Quibus abſolutis fui relaxatus, & ad fontem reuerſus, vt viderem ipſum: obſcuræ nubes apparuerunt, quæ durarunt longo tempore. In ſumma vidi ſub finem omnia, quæ deſiderabat animus, abſque multo labore: qui te non torquebit etiam adeò, modò rectam ingreſſus viam, ab ea non deflexeris ad erroneas, at naturam in omnibus fueris imitatus. Concludens dico tibi, quicunque libellum hunc meum legens, lapidem per ipſum non intellexerit, nunquam intelliget, quicquid operetur. Nam in hac mea parabola totum opus continetur in practica, diebus, coloribus, regiminibus, viis, diſpoſitionibus, & continuationibus, quantò meliùs fieri potuit narraui ſingula, pietate, charitate, & compaſsione motus erga deſolatos operatores, in hac arte pretioſiſsima. Finem igitur faciens libello meo, Deum Optimum Maximum rogo, cuius gratia fuit abſolutus, vt aperiat mentes hominum bonæ voluntatis, quibus, vt ingenioſis, pauca difficultas erit, modò abſti-

neant à ſomniatis phantaſijs, & ſubtilitatibus ſophiſtarum, in via quoque naturæ maneant, quæ per meam ſpeculatiuam demonſtratur. Valete in IESV CHRISTO omnes, & memores pauperum eſtote, cùm ad hunc theſaurum inexhauſtibilem perueneritis. Deum orate, qui vos docebit vlteriùs.

FINIS.

OPVSCVLVM PHILOSOPHIAE NATVRALIS METALLORVM D. DIONYSII ZACHARII nobilis viri Philoſophi Galli,

Ad benignum Lectorem.

QVOTQVOT *in hac arte diuina ſcripſerunt olim docti, ſapientes viri, naturalesq́; Philoſophi prophanationem, vel diuulgationem eius arcani vetuerunt. Nihilominus amice Lector cùm ſatis conſideraſſem interpretationes contradictionum, figurarum, comparationum, æquiuocationum, ac variorum ænigmatum paſſim in ipſorum ſcriptis occurrentium, abſq; numero, celatum eſſe nolui, quicquid (poſt multos inutilesq́; labores, atque prolixiſſimos, circa ſophiſticationum recepta, deceptoria potiùs dixerim opera prorſum inepta) per imaginationes veras, ex proborum libris reſoluerim continuis lectionibus approbatiſſimorum autorum, velut Geberi in ſua Summa, & aliorum. Pedem itaq; retrahens ab erroneis vijs, quibus implicitus fue*

ram anteà magis quàm Dedalus in ſuo laby-rintho, in ſemitam rectam figere volui, quà gradiēs tandem cognoui veram & perfectam materiam, à natura nobis in cauernis terræ præparatam, ad perficiendum ſupra terram, quæ ſub iſta generat ipſa, metalla naturaliter, quemadmodum experientia (Deo miſerente) me docuit, vt hoc libello declarabo clariùs, quàm vnquam fieri valeat. In cuius prima parte narrabo modum & progreſſum, quibus perueni tandem ad veram huius operis diuini cognitionem. In ſecunda, quibus autoribus vſus ſum in perquirendis autoritatum explicationibus, terminorum, aliarumq́; difficultatum. Tertia verò & vltima, declarabo practicam ad eum nempe modum, vt ignaros lateat, filijs autem artis ſit manifeſtiſſima: propter quos omnia redigere in optimū ordinem ſtudui quàm diligentiſſimè: non imitatus hac in re nonnullos inuidos vtilitatis R.P, homines, proprijq́; ſui commodi nimiùm auidos, qui ſuam noluerunt materiam declarare, præterquàm ſub diuerſis varijsq́; fabularum allegorijs, imò qui libros ſuos alijs oſtendere vix voluerunt. Noui quendam qui nonnulla ſcripta receperat à Veneto, hæc velut adorans occultabat occluſa, vt ipſemet vix auderet introſpicere,

*çere, ne dicam aliȷs oſtendere, vel communi-
çare, exiſtimans fortè lapidem ex ea papyro ſo-
la proditurum abſq; labore, ſi modò concluſa
ſtrictiſſimè contineretur arca, tamquam Her-
metico ſigillo materia philoſophica. Verùm
ignorant iſti nõ fortuitò conceſſam eſſe tam di-
uinam ſcientiam hominibus, vt aiunt Philo-
ſophi, dum repræhendunt eos, qui nõ proprijs,
at alienis impenſis operantur. A quibus du-
bio procul aſperrimè taxabor, quia hoc opuſcu-
lum publicaui, præſertim idiomate vulgari,
cùm nulla hac tempeſtate ſcientia magis vul-
go ſit odioſa. His breuiter volo reſpõſum quod
hactenus ignorarunt, nimirum huius diuinæ
philoſophiæ partem non eſſe in humana pote-
ſtate, adeò vt libris ſolis intelligi queat, ſed in
voluntate Dei ſitam, qui reuelat cui vult per
Spiritum S. ſuum, vel per medium alicuius ho-
minis, vti ſecunda libri huius parte narratur
latiùs: tantùm abeſt vt palàm faciam omni-
bus. Quid nouu ſi vulgariter ſcribam artem,
quæ ab omnibus ſuis profeſſoribus non alio ſer-
mone quàm ſuo proprio pariter deſcripta fuit
hactenus, vt ab Hamech Hebræo Hebraicè, à
Thebit & Haly Chaldæis Philoſophis Chaldai-
cè, ab Homero, Democrito & Theophraſto Græ-
cis, Græcanica lingua, ab Aboholy, Gebero, &*

Auicēna Arabibus in Arabica. Morienus, Raymundus, & plerique alij Latini, Latinè tradiderunt artem, ſuis vt cognoſceretur à ſucceſſoribus, diuinam iſtam ſciētiam hominibus etiam ſuæ nationis conceſſam quandoque fuiſſe. De populari odio ſciendū veritatē artis non eſſe ſpretā, ſed falſas duntaxat in ea ſophiſticationes, vt in prima huius libelli parte narrabo latiùs. At ſi dicant, cur ego non dilucidè ac manifeſtè ſingula ſcribā, vt ex hoc opuſculo quiſque ſecurè valeat operari, cùm ſecùs faciens nihil vtilitatis adferam lectoribus? Vt reſpondeā, quis ignorat innumeras impenſas, & inutiles, quæ circa hāc artem in Gallia ſolùm fiunt indies, propter ſophiſticationes, à quibus ſi retrahi poſsint in viam rectam lectura mei libri, tum pij probique lectores in veritatis ſemita retineri per ea quæ ſecunda parte doceo, nō erit iſtis omnibus lectura tertiæ partis inutilis, in qua narratur, qua patet ad practicam operis diuini prorſum facilis aditus. Diuinū voco hac de cauſa, quòd nemo per ſeipſum abſque diuina inſpiratione cōprehendere, vel intelligere poteſt, etſi doctiſsimus alioqui philoſophus exiſtat, vt ait Geber aduerſus omnes, qui ſola conſideratione cauſarum, operumque naturaliū operari nituntur, inquiens: In eo plurimū errant putantes ſe na-

turam

ram imitari poſſe, cùm id arti ſit in omnibus impoſsibile. Abſtineant igitur eiuſmodi calumniatores à lectura noſtri opuſculi: non ipſis enim elaboraui, ſed filijs doctrinæ benignis, docilibus, & ſtudioſis amatorib. huius artis. Quos amice quidem rogo, & admonitos volo, prius quàm operari incipiant, vt omnibus dubijs, quæ circa ſingulas operationes in compoſitione neceſſarias verſantur, collatis & quæ ſibi mutuò contradicere videbuntur, ænigmatum æquiuocationibus, & id genus alijs, animum adeò reſolutum atque liberum habeant, vt videant, ac intelligant, non niſi meras eſſe concordantias, non diuerſorum, ſed vario modo prolatorum in vnum & eundem ſenſum. Hæc eſt vnica via cognoſcendi veritatis, in hac arte præſertim, vt Raſis inquit. Quicumque deſidioſus erit, ac oſcitans in noſtrorum lectura librorum, ineptus etiam erit ad præparandas materias, quandoquidem vnus alio declaratur, tum quod in iſto vno fortaſſe requiritur, ſuppletur in alio. Impoſsibile namque fuerit, (ſic diſponente diuino conſilio) reperiri omnia ex ordine ſcripta, quæ ad hanc artem ſunt neceſſaria. Proinde quoſcumque rogo, qui per hoc meum Opuſculum ad tantam felicitatem peruenerint, non abutantur

ea, pauperumq́; in primis non ſint immemores ad ſui condemnationem, Deo gratias agãt aſſiduè pro hoc, & reliquis liberalitatis ſuæ donis, cui ſit laus, honor, & gloria ſoli in æternũ.

PRIMA PARS OPVSCVLI DIONYSII ZACHARII, QVAE NARRAT, QVA VIA PERuenerit autor ad veram notitiam huius artis, operisq́; diuini.

HErmes ille Triſmegiſtus non immeritò vocatus philoſophorum omnium naturalium propheta primus, atq; pater, diuini lapidis autor, & Termagnus Interpres, poſtquàm expertus eſſet veritatem huius diuinæ philoſophiæ, ſcriptum nobis reliquit, quòd niſi metuiſſet vniuerſale Dei iudicium poſtremum, nunquàm de hac diuina ſcientia quicquam ſcripſiſſet, in tantam venerationem habuit. Huius opinionis etiam extiterunt quotquot eum in hac arte ſunt imitati: quo factum vt omnes libros conſcripſerint in ea, variis argumẽtis in vtramq; partem concludentibus, vt ait Geber in Summa, vt ignorantes ad hunc modum errare cogerentur, econtrà doctrinæ filij ſub opinionum eiuſmodi varietate, mentẽ ipſorum perciperent. Quos nihilominus etiam errare fuit neceſſarium à principio, vt poſtquàm adepti fuerint

rint artem ſummis laboribus, cùm intellectus, tum corporis, pluris faciant, occultiusq; ſeruent. Iſta nimirum eſt occaſio maxima celandi: nam ad intolerabiles pœnoſoſque labores accedunt ſumptus ingentes, his potiſsimùm qui librorum lectura ſola diſcunt, expectantes inſpirationem à diuino ſpiritu, quemadmodum ego feci ſpatiò decem annorum, vt narraturus ſum, & medium dicturus per quod in cognitionem huius arcani venerim. Cùm annorum eſſem circiter viginti, poſtquàm cura parentum inſtructus domi fuiſſem in principiis Grammatices, ad artes & philoſophiam relegatus, annorum ſpatio trium, diligentia particularis mei præceptoris, adeò profeci, vt viſum fuerit meis turtoribus (interea temporis enim vterque parens interierat) altiùs me prouehere, videlicet ad legiſprudentiam ſub eodem præceptore: ſed priuſq; diſcederem ab artium collegio, familiaritatem & amicitiam cũ plurimis alijs ſcholaribus inieram, iſti varios habebant receptorum chimicorum libros, quos mihi datos mutuo ſumma diligẽtia deſcripſeram, annuente præceptore familiari, qui iamdudum etiam in hac arte laborare cœperat, adeò vt antequàm abirem, collegiſſem librum admodum copioſum eiuſmodi receptis refertiſsimum. Statim atque vnà cum præceptore meo veniſſem eò locorum, vbi legibus operam nauare debui, ſcripta mea cœpi reuoluere, quorum aliqua proiectiones continebant vnius ſuper decem, alia ſuper viginti, triginta, tertiam, mediam partem, ad rubeum octodecim caractorum, viginti, &c. in coronatorum aurum, ducatorum, altiorisque co-

loris q̃ vnquàm eſſe poſsit, vnum ſuſtinere debuit liquationem, aliud examẽ Lydij lapidis, omnia aliud examina, de albo ſimiliter, vnũ eſſe debuit denariorum decem, aliud vndecim, aliud capitalium numiſmatis argentum, album ex igne rediens, aliud in affricatione lapidis Lydij. Summatim exiſtimabã, ſi vel minimum iſtorum præſtare valerem, in hoc mundo maiorem fœlicitatem contingere mihi non poſſe. Præſertim cùm legerẽ eiuſmodi recepta magnatũ inſcriptiones præ ſe ferre, vnum Reginę Nauarræ, aliud Cardinalis Lotaringiæ, Turnonis, & aliorum infinitorum, vt eiuſmodi laruis atque titulis fides ab incautis hominibus adhiberetur, quibus etiam decipiebar facilè cum cæteris. Fornaculas itaq; fabricare cœpi, & à minimis ad maximas deueniẽs, totum iſtis repleui magnum cubiculum: vnam ad deſtillationem deſtinaueram, ad ſublimationem aliam, ad calcinationem, diſſolutionem, balneum Maris, ad fuſionem, adeò vt pro primo introitu mei principij, ducentos coronatos, quos receperamus in ſuſtẽtationem ſtudiorũ ad duos annos, penitùs inſumpſiſſem, partim in fornacibus, partim in carbonib⁹, infinitis materialibus, & vaſis vitreis, auro & argento inutiliter fuſis, mixtis, atque ſolutis, quæ longa tractatione peribant inter loppas & cineres, ac ita diminuta vix apparebant, vel tantillo reſiduo fragili & corrupto: finito nondũ anno priore, ſubſtantiam duorum, aut ſaltem poſterioris iam inchoantis, in fumum redegi. Hoc tempore meus præceptor calidiſsima febre correptus, per calores noſtris carbonibus excitatos (illorum inſtar fermè qui Venetijs

fictijs in Arcenali percipiuntur à fuſoribus tormentorum) quia iam inflammatus, ac flagrans intrinſecùs frigidè bibiſſet, ob cuius mortem maximè dolui: tum quia parentes renuebant plures mittere pecunias, quàm pro me ſolo. Proinde cupiens inchoatum opus proſequi, domum redire coactus ſum, vt liber à tutela factus, meiq; iuris, de paternis bonis modo quò vellem diſponerē, quæ ſtatim in arendā (vt vocant) conſcripſi quatuor annis quadringētorum coronatorum pretio, quibus tandem receptum ab Italo mihi datum experirer: hunc alui mecum, donec viderem exitum rei: affirmabat enim ſe vidiſſe per experientiam eius effectum. In hāc rem emi duas vncias auri, & marcam vnam argenti, liquata ſimul diſſoluimus in aqua forti, poſtmodùm calcinauimus per euaporationem, alijs quoque diuerſis aquis, varijsque deſtillationibus diſſoluere conati ſumus, tantiſper dum tres præterirent menſes priuſquā hic puluis paratus eſſet in proiectionem, quam quidem iuxta recepti præſcriptum fecimus, at fruſtrà: nam augmentum tranſmutatum eſt in detrimentum, adeò vt ex auri & argenti ſimul vncijs octo, reſtiterint vnciæ tres tantùm, vt interim taceam de multis alijs ſumptibus, quibus quadringenti mei coronati, ſunt ad ducentos & triginta redacti, de quibus etiam viginti defecerunt, illos Italo meo dedi, vt autorem adiret recepti, quem aſſerebat eſſe Mediolani, à quo melius inſtrueretur. Proinde per totam hyemem expectabam eius reditum, verùm in diem poſtremum potuiſſem ibidem manſiſſe, nunquàm enim poſteà mihi viſus eſt. Æſtas

tandem comitante peſte rediјt, quapropter loco mihi cedendum fuit, alijsque ſocijs anno dimidio, quo tempore incidi in quendam ſenem, vulgo Philoſophum appellatum, quo cum amicitiam contraxi, meaque recepta communicaui, rogás, vt ſuo iudicio meliora notaret: decem itaque vel duodecim quæ ſibi potiſsima videbantur, demonſtrauit. Hæc, ceſſante peſte, rediens ad priſtinum locum tentare cœpi mox à reditu, perque totam ſubſequentem hyemem operatus ad feſtum vſque Ioan. æquè tantùm emolumenti, quantùm ex præcedentibus reportaui: ſiquidem adhuc quadringenti mei coronati ſumpſerunt augmentum, vt ex eis ſeptuaginta duntaxat numerarem, non propterea deſpondi animum. Quidam Abbás habebat receptum ab amico Roma tranſmiſſum, ex aula Cardinalis Armignaci, cui adiunctus expoſui centum coronatos, totidem & ipſe, vt communibus expenſis experiremur. Fabrefactis igitur nouis fornacibus diuerſarum formarum ab alijs, quoniam opus erat nobis excellentiſsima aqua vitæ, pro diſſolutione marcæ aut libræ ſemis auri, generoſiſsimi vini vas magnum emimus, ex quo per pellicanum ingentem copiam eius aquę ſæpiùs rectificatæ, plurimis vitreis vaſis ad hoc emptis parauimus. Poſtmodùm auri noſtri, priùs integro menſe calcinati, marcam vnam, & quatuor marcas aquæ dictæ, poſuimus in duo vaſa vitrea ſpiſsiſsima retorta, vnum in aliud intrante, ſigillatis, & ambobus collocatis in duabus magnis fornacibus rotundis: Emimus etiam carbones pretio triginta coronatorum vnica vice, ad ignem ſubtus continuandum

nuandum integro quidem anno, vt interea tamen aliquid in alijs etiam receptis tentaremus, ex quibus non magis quàm ex opere magno conſequuti ſumus vtilitatis, ex vtroq; videlicet omninò nihil. Conſtruxiſſemus ignem ad infinitos annos, priuſque, vt receptum pollicebatur, congelatio facta fuiſſet in fundo vaſorum, non præcedente ſolutione. Non autem operabámur in debita materia, nec erat iſta ſolutionis aqua vera, quæ noſtrum aurum diſſoluere debet, vt ab experientia patuit. Inuenimus enim aureum puluerem adhuc integrum, nec niſi paulò minutiorem, quem proiecimus ſuper viuum argentum, vt habebatur in recepto, ſed in vanum. Ægrè tulimus hoc infortunium, & præſertim Abbas, qui tamquam optimus ſecretarius publicus, iactitarat coram ſuis monachis, ſe nihil expectare, præter finem operis; tandem plumbeum fontem exiſtẽtem in monaſterio liquefacturum, & conuerſurum in aurum: verùm in aliud tempus reſeruare coactus eſt, vt poſtmodùm ſuppeditaret ei ſumptus, quos interea fecit per Germanum operatorem prætereuntem, & fruſtrà, me abſente dum eſſem Pariſiis tentauit. Abbas vtiq; reaſſumpto animo, perſuaſit mihi, vt congregarem pro parte mea trecentos, vel quadringentos coronatos, totidẽ adderet meis; quibus meçum aſſumptis Pariſios me conferrem, vbi laborãtum numerus infinitus, tantiſper inter ipſos ac diuerſos verſarer, donec opus aliquod perfectum inueniſſem inter nos velut fratres partiendum. Quo quidem pacto inito, bona poſſeſsionum mearum denuò conſcripſi, Pariſios vtique veniens octin-

gentos attuli coronatos, ea intentione, vt illinc nó diſcederem, vſq; dum abſumpſiſſem aut repeiſſem quod optabam. Non ſine parẽtum & amicorum omnium offenſione maxima receſsi, qui me libenter in ordinis ſenatorij virũ promouiſſent in patria, exiſtimantes me legiſperitum eſſe promptiſſimum. Verùm ego reſiſtẽs, ac ſimulans me his pecunijs officium aliquod empturum, va le dixi, & accinxi me itineri altera die natalis feſti, ac Pariſios appuli triduo pòſt Reges. Ibidem integro menſe primùm incognitus latitare volui. Mox atq; poſtmodùm frequentare cœpi cum artiſtis, aurifabris, fuſoribus, vitrarijs, fornacũ ſtructoribus, aliiſq́;, tantam contraxi notitiam, vt vix altero menſe finito, plus centum operatorum facti ſunt mihi familiares. Nonnulli operabantur in tincturis metallorum per proiectiones, alij per cimentationes, aliqui per diſſolutiones, plæriq; per coniunctionem eſſentiæ lapidis ſmirilli vulgò nuncupati, nonnulli p̱ prolixas decoctiones, aliqui in extractionibus mercuriorum à metallis, alij verò in iſtorũ fixationibus. Adeò frequens erat noſtra congregatio, iam in domibus, aliàs in ſummo templo, vt feſtiuis, ac dominicis diebus non parceretur. Aliqui dicebant inter ſe: Vtinam nobis eſſet facultas opus noſtrum repetẽdi, perueniremus ad perfectionem: alij, ſi vas noſtrum integrũ permanſiſſet, res benè ſuccedebat: nonnulli, ſi vas cupreum habuiſſemus optimè rotun dum, fixũ reddidiſſemus mercurium cum luna. In ſumma nemo omnium aliquid operatus fuerat, quod ſuis careret excuſationibus, quibus adhuc tantiſper ſurdas aures exhibebam, inutiles namq;

namq; ſumptus, quos feceram eiuſmodi perſuaſionibus memoriam refricabant. Interea Grçcus quidam exiſtimatione doctus, adijt mihi notum theſaurarium, aureos illi montes promittens ex fixatione mercurij cinabaris. Hæc notitia dedit occaſionem, vt cum amico ſimul pro parte mea pecunias erogaré, ad hoc opus exequendū. Cùm igitur opus eſſet argento puro in limaturas confracto, hoc emimus pondere trium marcarum, ex quo, cum adiuncta paſta quapiam artificiali, clauos efformabat operarius noſter, admixta cinabari pulueriſata, quos in olla figulina clauſa decoquebat ſuo tempore. Tandem exiccatos ꝑ cupellam fulminabat, adeò vt reperimus tres marcas, & paulò plus, argēti puri, quas quidem aſſerebat ex cinabari productas: noſtras anteà poſitas in fumum euolaſſe. Lucrum hoc Deo notum eſſe potuit, non nobis, cùm ego pro parte mea 30. coronatos, & vltrà, perdidiſſem, vel fruſtrà inſumpſiſſem. Rumor hic clauorū increbuit per totam ciuitatem Pariſienſem, vt nemo non de his audiuiſſet, præſertim inter eos, qui ſophiſticationum operibus aſſueuerant, velut anteà de pomis cupreis ad fixandum cum luna mercurium fama fuerat proſeminata. Tandem aduenit quidam nobilis in ſophiſticationibus inſigniter expertus, adeo etiam, vt inde lucrum faceret, opera ſua vendens aurifabris, quo cum amicitiam inij, non ſine ſumptu, ne me putaret egenum.

Anno integro cum ipſo verſatus fui, priuſquàm tantillum declararet, poſtremo tandem arcanum ſuum mihi communicauit, quod etſi plurimi faceret, nihil perfecti fuit. Nihilominus ad

meum Abbatem ſcripſi cuncta, quę ſucceſſerant, ipſiq; duplum poſtremi huius operis miſi cum practica dicti nobilis. Ad me reſcripſit vt manerem Pariſiis adhuc annum, ſumptusque non formidarem, maximè cùm in arcanum incidiſſem pro principio, quod exiſtimabat non exiguum, quamuis ego reſoluiſſem in animo non vti materia, quę non perſiſteret in eodē ſtatu, quo priùs apparuerat, hoc mihi proponens, operandū non eſſe, neque laborandum cuiquam, vt nequam & impoſtor euadat, aliorumque detrimento diteſcat. Proinde manſi, vt ſcripſerat alio anno, cum duobus anteà præterlapſis, frequētans iam hūc, modò alium, eosque de quibus opinio communis erat ipſos aliquid habere boni perfectique. Omnes fermè conſumpſerā pecunias, cùm iam ad me rurſum ſcriberet Abbas, vt mox viſis perlectisque ſuis literis abſque mora venirem ad ipſum, quòd feci: nolebam enim promiſſam fidem fraternam perfringere. Aduenienti mihi literas obtulit à Rege Nauarræ (qui harum rerum curioſus eſſe videbatur) ad ipſum miſſas, vt procuraret apud me, ſi rem gratam illi præſtare vellet, Regem adirem ilicò, arcanumque docerem illius nobilis, ac alia quæ me ſcire audiuerat ex relatu, promittentem in remunerationem tria, vel quatuor millia coronatorum. Summa hæc Abbatem adeò inflammarat, vt nō magis lætum ſe demonſtraſſet, vbi iam in crumena ſua latitaſſent, nec priùs quieſcere potuit, quàm in Aulam me contulerim. Quò cùm veniſſem, non antè ſex hebdomadas operari potui, quòd aliò quærendā eſſent materialia. Abſoluto tandem opere mu-

nus

nus quod expectabam obtigit, nihil. Nam etſi Rex in animo concepiſſet remunerare labores meos (vt interim taceam de fauore & amicitia per incolas & aulicos, mihi demonſtratis ſcilicet, à valdè paucis tamen) nihilominus diſſuadentibus Regi bonam opinionem ſuis, ac maximis nobilibus, & præſertim illis, qui potiſsima cauſa fuerant aduentus mei, dimiſſus fui à Rege vacuis manibus, datoque verbo gratiarum, & ſi quid eſſet confiſcationũ in ſuis regionibus, cuius poteſtatem haberet, perquirerem, hoc mihi dare pollicebatur. Tedioſa reſponſione perturbatus, fidere nolui tam vanis promiſsionibus, quæ mihi notiſsimæ fuerant olim, ad Abbatem non ſatis contentus redij, nec priùs tamen quàm inuiſerem tranſeundo quẽdam religioſum Doctorem excellentiſsimum in philoſophia, de cuius ſingulari doctrina rumor erat non exiguus, hic me plurimùm retraxit à ſophiſticationibus. Poſtquàm cognouiſſet me philoſophiæ nauaſſe operam, eò vſque, vt magiſtratus gradum (quem vocant) recepiſſem, vt ipſi etiam narraueram, dolere ſe plurimùm, aiebat, me non habuiſſe libros optimos quoſcumque, priuſquàm & tempus, & opes tam inutiliter conſumpſiſſem in eiuſmodi ſophiſticationibus diabolicis. Narrabam ei de hoc opere poſtremo, qui mox iudicauit in multis examinibus perſiſtere non poſſe. Quapropter ſuaſit amicè, vt prorſum deinceps abſtinerem ab iſtis erroribus, libroſque legerem antiquorum Philoſophorum attentiùs, ad cognitionem veræ ſuæ materiæ, in qua videbatur conſiſtere huius ſcientiæ potiſsima perfectio. Proinde accelera-

bam iter ad Abbatem, vt rationem redderem ſumptuum, quos feceram Pariſiis, partemq; darem eius remunerationis, quam acceperam à Rege Nauarræ. Cumque narraſſem omnia, contriſtatus eſt, & maximè quia nolebam in opere perſeuerare: credebat enim induſtrium operatorem eſſe me, nec tantùm efficere potuerunt bona verba, quibus vtebatur, quin Doctoris conſiliũ amplecterer, ob euidentes rationes quas adduxerat. Calculo dato cum Abbate, vtrique noſtrum ex octingentis coronatis communibus, nonaginta reſidui ſunt inuenti. Vale vtrinque dicto, ſeparati fuimus: ego verò domum reuerſus, vt plures nummos à meis arrendatoribus haberē, quibus receptis, Pariſios iterum me contuli, deliberatione facta mecum, poſtquàm eò veniſſem, à domicilio quopiam non exeundi, donec optimam & perfectam feciſſem reſolutionem, ex lectura diuerſorum autorum noſtræ philoſophiæ naturalis, antè q̃ operi noſtro magno manum apponerem, relictis omnibus ſophiſticationibus autori ſuo nequam. Appuli Pariſios itaq; poſtridiè Sanctorum, anno 1546. comparatiſque mihi libris aliquot pretio decem coronatorum, in hac philoſophia partim excuſorum, partim verò non, cùm antiquorum, tum modernorum ſcribentum, vt Turba Philoſophorum, Treuiſanus, Lamentatio naturæ, & plæriq; alij tractatus nondũ impreſsi, & locatò cubiculo in ſuburbio Marceo, manſimus ibidem ego, & puer inſeruiens mihi, neminem intereà frequentans, atque aſsiduè ſtudens, dies & noctes integro anno ſumma cũ diligētia. Primo menſe vix abſoluto, cœpi iam vnam reſolutionem

lutionem mihi proponere, mox aliam, hanc ampliare, modò mutare prorſum, idq; tantiſper facere propoſueram, vſq; dum in vnã tandem incidiſſem, in quam nulla varietas, & nulla contradictio ſententiarum philoſophicarũ quadrare poſſet. In iſtis annus, & bona pars alterius præterijt, priuſquàm ſtabilem aliquam ex eis cognitionem elicere poſſem. Inter iſtas perplexitates conſtitutus, frequẽtare viſum eſt, expediens bonos operatores in hoc opere diuino, ſophiſtis à tergo relictis, quos cognoueram toto cœlo (quod aiunt) errare, & alios ſeducere. Verùm quæ me tenebat ambiguitas à ſtudio, iam augebatur, ac magis dum conſiderarẽ varium atq; diuerſum operandi modum inter ipſos. Nam ſi hic in auro ſolo operabatur, alter in auro cum mercurio, alius admiſcebat plumbũ, quod ſonans appellabat, quia cum argento viuo per vas retortum tranſierat: alius item conuertebat metalla in argentum viuum, variis ſimplicibus atque diuerſis, per ſublimationem: alius operabatur in atramento nigro, quod aſſerebat veram eſſe materiam, qua Raymundus Lullius vtebatur in compoſitione magni ſui lapidis.

Si quis operabatur in alembico, contrà reperiebatur, qui in multis, atque alijs diuerſis vitris, æneis nonnullis, cupreis, plumbeis, vel argenteis, etiam aureis. Item nonnulli ſuas decoctiones faciebant igne magnorum carbonũ, alij lignorum, aliqui flocibus racemorum, alij Solis radijs, & in balneo Mariæ alij. Adeò vt operationum eiuſmodi varietas, vnà cum librorũ contradictionibus, eò me fermè redegerant, vt deſpon-

derem animum,cum Spiritu diuino rurſum erectus, ad librorũ ſeriam lecturam denuò me contuli, diligentiùs & maiore cum animaduerſione relegi ſcripta Raymundi Lullij,præſertim in Teſtamento & Codicillo, quæ contuli cum epiſtola quadam,quá ſcripſit, propè mortem exiſtens, Roberto Regi, & cum ſcripto quodam à Doctore mihi dato,cui fuit inutile, vt contra prædictas omnes operationes,quas anteà videram concludens, ad vnam tandem reſoluiſſem,talemque reperiſſem, quæ conueniret cum omnibus libris: item cum ea reſolutione, quam facit Arnaldus de Villanoua præceptore Lullij in hac arte, ſub finem magni Roſarij ſui. In hac itaque manens opinione,aliud nihil operatus fui,quàm aſsiduè legere ac meditari circa meam reſolutionem dies & noctes, donec terminus adeſſet mei cenſus, vt domum redirem operatum. Cumque iam eſſem domi, propoſui quod reſoluerá in effectum deducere, facta prouiſione priùs omnium quæ neceſſaria ſunt,ac primò furnum conſtruxi,& altera die Paſchatis laborare cœpi, non ſine multis impedimentis, quorum hîc non faciam mentionem, niſi parentum & amicorum crebrarum increpationum, ac vicinorum. Nonnulli dicebant mihi, Heus quidnam verſas in animo, nunquid ſat inutilium ſumptuum in his nugis adhuc feciſti, quæſo? Alius admonebat niſi abſtinerem à tractatione tantorum carbonum, vulgus ſuſpicaturum de fabricatione monetæ falſæ, cùm iam hac de re murmurare cœpiſſent. Adueniebat alius, qui ciues omnes aſſerebat mirari,ac præeminentiores, cur non facerem profeſsionem Iuriſ-
prudentiæ,

prudentiæ, præſertim quòd Licentiatus eſſem, quoad peruenirem altiùs ad officium aliquod adminiſtrationis è Republica. Qui mihi coniunctiores erant, ac familiariores, increpabant indies abſque intermiſsione dicentes: Quando tandem iſtis ineptiis finem impones, & bonorum paternorum dilapidationibus? potiùs foret huiuſmodi ſumptus inutiles ad ſolutionem creditorum conuertere, & emptionem alicuius officij. Nec id ſat eſſe videbatur, quin minarentur mihi, niſi deſiſterem, facturos vt miniſtri Iuſtitiæ ruerent in domū, & omnia perfringerent inſtrumenta cum reliquis. Si noſtri nullus (inquiebant) nec cæterorum tibi amicorum ſit reſpectus, tui ſaltem habeto rationem, conſiderans cùm triginta, vel circiter, annorum ſis, videris agere quinquageſimū, ſic tibi barba tingitur in albedinem fermè, præ nimiis laboribus, vanæ cuiuſdam opinionis gratia perpeſsis à tua adhuc iuuentute. Vtrùm hæc verba me pungerent aſperrimè conſiderate: maximè cùm viderem opus meum indies ſuccedere proſperiùs, cui pertinaciter & conſtantiſsimè inſiſtebam abſq; tædio, ſpretis etiam iſtis ac aliis interuenientibus impedimentis, & præcipuè peſte, quæ ſæuiebat per totam æſtatē, vt etiam ceſſarent omnes negotiationes. Singulis vtique diebus conſpiciebam apparitiones trium colorum, quos Philoſophi ſcribunt apparere debere antè perfectionem operis diuini. Eos omnes gratia Dei vidi ſucceſsiuos vnum poſt alium, ac deinceps proprio die Paſchatis alterius anni, vidi perfectionem, experientia facta ſuper viuum argentum calefactum in tigillo, & conuerſum in

purum aurum præ meis oculis, breuiori ſpatio, quàm vnius horæ, pauco admodum hoc puluere diuino. Deus nouit quāto fuerim gaudio perfuſus. Nec propterea iactabūdus, aut elatus mundo coràm exilij, ſed clàm Deo gratias agens immortales, qui meas preces exaudire dignatus fuerat, per IESVM CHRISTVM filium ſuum Dominum noſtrum, oraui latiùs, vt illuminaret cor & intellectum ſua gratia, qua poſſem vti ad honorem & laudem ſui glorioſi nominis. Altera die ſtatim accinxi me itineri verſus meum Abbatem, quò promiſſæ fidei facerem ſatis, at obierat ſex anteà menſibus: quamobrem dolore maximo affectus fui, & ob mortem alterius Doctoris videlicet, de qua mihi relatum fuit in itinere, non longè tranſeunti à ſuo Conuentu. Proinde contuli me in quendam locum aſsignatum cuidam proximo parenti meo, priuſquàm diſcederem à patria, vt eum ad me venturum expectarem: hunc reliqueram domi meæ cum poteſtate procuratoria, vendendi omnia bona mea paterna, vt meis creditoribus ſatisfaceret, ac reſiduum ſecreto pauperibus & egenis diſtribueret, vtque mei parentes & alij fierent participes eius doni, quo me Deus honorare voluerat. Plærique, & ferè omnes alij exiſtimabant me tanquam deſperabundum, & præ dedecore ob tantos ſumptus inutiles vendidiſſe omnia, quò ad exteras regiones fugiens, laterem incognitus, vt mihi retulit ille meus parens, qui ad me venit prima Iulij. Deinceps Lauſanam iuimus, in Sabaudia ſitam, vt inde nos conferremus ad celebre quodpiam emporium Germaniæ, pauco admodum comitatu,

tatu, ne innoteſcerem etiam illis, qui hoc meum opuſculum legerent, me viuente. Quod quidem compoſui ſolùm, vt diuerterem bonos pioſque viros à ſophiſticationibus, ad viam rectam perfectionis in hoc opere diuino. Pro concluſione huius primæ partis, in memoriam omnibus refero quod Poeta cecinit:

Fœlix quem faciunt aliena pericula cautum.

quo diſcant à meis erroribus inutiles ſumptus fugere, qui fiunt in ſophiſticationibus: contrà, patienter & conſtãter priùs legere & intelligere bonos autores, q̃ operi manum admouere, Deum orando ſemper pro gratia & intellectu ſincero. Siquidem nõ fato neq; fortuna huc peruenitur, at ſola vocatione diuinitùs facta, potiùs quã ſtudio. Quibus datum fuerit, dabitur pariter indignis velandi modus, & alijs probiſque reuelandi, ne omnes æqualiter intelligant: pariter & benè vtendi gratia, in honorem Altiſsimi datoris luminum. Amen eſto.

OPVSCVLI DIONYSII ZACHARIJ ſecunda pars, qua docet autor legendorum Philoſophorum naturalium ex facilima methodo, modum & normam.

PRIMO Phyſicorum libro Ariſtoteles, contra negantes principia, non eſſe diſputandum, at benè cum ipſis, qui fatentur eſſe vera, per ignorantiam (ſed hæc valeant, quantùm valere poſſunt) incauti, non videntes anguem ſub hac herba laten-

tem,ob laruam ſibi antè oculos poſitam,prę qua de falſis coloribus à veris diſcernere nequeunt, Sed autorem in hac parte intelligere non ſat volens, ad meliora tranſeo,qui proſequitur ad hũc modum: Bonis (inquit) viris, & huius artis ſtudioſis opuſculum hoc volui conſcribere,quo valeant inde fructum & vtilitatem referre non exiguam in legendis autoribus, intelligendis obſcuritatibus, & velamentis confuſione per varietatem inordinatam ſtructis. Proinde vt obueniam iſtis,& meis ſubueniam auditoribus,ordine partiar narrationem, ac primò dicam per quos hæc ſcientia potiſsimùm inuenta, prodiit in aliquorum ſucceſsiuam notitiam, tum quibus autoribus vſus ſum in compoſitione huius opuſculi: cauſam etiam quare tam obſcurè ſcripſerint. Deinceps diuerſis probabimus argumentis veritatem & certitudinem artis,reſpondendo pariter magis apparentibus in contrarium adductis. Tertiò docebimus artem noſtrã eſſe naturalem, & qua ex parte: item quamobrem diuina vocetur, ab operationibus principalibus, inibi declarando manifeſtos errores operantum hac tempeſtate. Tandem opera naturæ ſub terra per ipſam vſitata, in generationibus metallorum declarabimus, ad quorum imitationem artifices operari ſuper terram oportet. Poſteà materiam ad hoc opus neceſſariam indicabimus: & poſtremò terminos præcipuos vſurpatos in hac arte, ſententias quoque Philoſophorum antiquorum apparentes,ſibi mutuò contrarias concordabimus,in filiorum artis vtilitatẽ,& in maximum detractorum dedecus, ignominiam,& confuſionem: ſingula

gula per antiquiſsimorũ & doctiſsimorum Philoſophorum autoritates, ne ſe putent à moderno quopiam detegi cum ſuis impoſturis. Vt meliùs declaremus noſtræ ſcientiæ primos inuentores, beati Iacobi Apoſtoli doctrinam eſt, quòd reuocemus in memoriam, quæ ſic habet: Omnis donatio bona, & omne donum perfectum è ſupernis eſt, deſcendens à patre luminum, &c. Hæc ſententia generalis eſt, quapropter & noſtræ conuenit intentioni, maximè quia ſcientia noſtra eſt tam diuina, tamque ſupernaturalis (in ſecunda quidem operatione) vt ſemper fuerit, ac ſit adhuc impoſsibile hanc innoteſcere hominibus, quocumque ſtudio vel induſtria quauis, etſi omnium ſapientiſsimi ſint, atque doctiſsimi Philoſophi, niſi primùm à Deo ſit inſpirata. Deficiunt enim hac parte nobis naturalis omnis ratio & experientia. Quapropter meritò ſcriptum eſt à nonnullis, arcanum eſſe reſeruatum à Deo ſuis, ipſum timentibus & honorãtibus, vt ait ille magnus Propheta noſter Hermes. A' nullo alio (inquit) nec per alium, quàm à Deo per diuinam eius inſpirationem habeo. Alphidius idipſum confirmat, his verbis: Scito fili, Deum reſeruaſſe hanc artem Adami poſteris, & præſertim verè pauperibus. Idipſum affirmat Geber in Summa, inquiens: Noſtra ſcientia eſt in poteſtate Dei, qui ex miſericordia ſua donat eam quibus vult. Non eſt igitur in hominum poteſtate, neque ab ipſis excogitata. Verùm in quantũ ipſa naturalis eſt, aut in primis ſuis operationibus naturam imitatur, eatenus varię ſunt opiniones in demonſtrando primum inuentorem eius imitationis. Non-

nulli aſſerunt fuiſſe Adamum, alij Æſculapium: aliqui volunt Enoch primam eius habuiſſe cognitionem, quem dicunt Hermetem extitiſſe, cui etiam tantùm honoris Græci tribuerunt, vt omnium artium occultarum inuentorem appellarint. Ego pro parte mea libenter aſſentirem poſtremę huic opinioni, cùm certiſsimum ſit ipſum fuiſſe præcellentiſsimum Philoſophum, vt ex ſcriptis eius apparet. Cauſas rerum diligentiſsimè ſcrutatus eſt, per experiẽtias in naturalibus, quibus cognitis, innotuit ipſe pariter, materia qua vtitur natura in concauitatibus terræ generando metalla. Quotquot enim hanc imitati fuerunt, omnes peruenerunt ad verã huius artis notitiam, vti Pythagoras, Plato, Socrates, Zeno, Haly, Senior Raſis, Geber Morienus, Bonus, Arnaldus de Villanoua, Raymundus, & plærique alij, quos recenſere prolixum foret. Ex quibus omnibus, tanq̃ ex præcipuis, compoſuimus hoc præſens noſtrum opuſculum, non ſine maximo labore, vt ipſorum libri teſtantur. Scripſerunt enim ad hunc modum (cùm præ oculis timorem Dei ſibi proponerent) vt impoſsibile ſit ad cognitionẽ artis huius peruenire, lectura ſola ſuorum librorum, quod Geber in Summa: Non eſt (inquit) quòd filius artis animum deſpondeat in hoc opere diuino: ſiquidem aſsiduè meditans cauſas naturalium compoſitionum, tandem eò perueniet, quò tendit animus eius. Contrà, quicumque prætendit inuenire medio librorum noſtrorum, tardè rem aſſequetur: nam ad eum ſcripſère modum Philoſophi (ait alio loco) vt ſibi ipſis tantùm videantur congratulari practicam veram

veram, huic inquirendi modum permiſcentes: item præcipuas quoque operationes vario modo, ac in diuerſis capitulis ponentes: cauſam ponit. Quia ſi obſeruaſſent ordinem in ſuis tractationibus, potuiſſet hæc ſcientia diuina ab omnibus intelligi primo die, vel vnica hora, adeò nobilis eſt, ac admiranda.

Alphidius inquit: Philoſophos, credendum eſt, prædeceſſores noſtros occultaſſe principaliorem ſuam intentionem, ſub ænigmatico & æquiuoco ſermone, ac innumeris figuris, ne per manifeſtationem ſuæ doctrinæ, mundus ruinam inde pateretur. Nam periret omnis agricultura, negotiatio, & quicquid neceſſarium eſt in conſeruationem vitæ humanæ: nemo ſiquidem laborare vellet, cùm ſe tantis opibus refertum videret vnuſquiſque, neceſsitudinem contemneret. Quò fit vt Hermes in principio ſui libri, ſe excuſans dicat: Filioli, non eſt quòd exiſtimetis Philoſophos occultaſſe hoc arcanum, ex inuidia aduerſus doctos ac ſtudioſos, at ſolùm ne malignis & ignaris innoteſceret. Roſinus ait: Hoc medio ignarus æquaretur ſapienti, & malitioſus homo nequam abuteretur, in detrimentum, ruinam & perditionem totius populi. Similibus excuſationibus vtitur Geber in Summa ſua, capitulo de Adminiſtratione Medicinæ ſolaris, inquiens: Non eſt quòd mirentur filij doctrinæ, Philoſophos obſcurè ſcripſiſſe libros ſuos: non enim ipſis factum, ſed ignaris & indignis velatam eſſe voluerunt hanc ſententiam, ſub tanta varietate & confuſione diuerſarū operationum: interea tamen ſtratam viam filiis ſapientiæ, quā

peruenire poſſent ad cognitionem artis. Non enim (vt habetur alio loco) ſibiipſis tantùm ſcripſerunt artem, quam tenebant, ſed media dederunt, quibus cognoſceretur, & haberetur ab aliis. Hæc eſt igitur cauſa difficultatis in libris Philoſophorũ. Quid enim difficiliùs eſſe poteſt, quàm ex tam innumeris contrarietatibus & contradictionibus explicari, nedum in multis, ac inter omnes ferè, verùm etiam in vnico autore: vt Raſis ait, inquiens: Abundè ſatis demonſtraui libris meis verum fermentum, quo quidem opus eſt ad multiplicationem tincturarum ad metalla, quod alio loco dixi non eſſe verum fermentum, relinquens huius ſententiæ ſententiarúmue iudicium illis qui ſanum habent intellectum, ſubtilemque diſcretionem. Item ſi vnus ipſorum dicat materiam noſtram eſſe vilis pretij, atque nullius, vbique in fimis reperiri, vti Zeno in Turba Philoſophorum: contra hoc eodẽ libro Barſeus ait, quod quæritur, non eſt parui pretij. Alius dicet rem eſſe pretioſiſsimam, & non abſque multis ſumptibus reperibilem. Hic docet præparationẽ materiæ in diuerſis vaſis operationibúsq; diuerſis, vti Geber in ſua Summa: mox reperias alium aſſerentem vno vaſe tantùm opus eſſe ad diuinum opus noſtrum, vt ſunt Raſis, Lilius, Alphidius, & alij. In lib. eiuſdem Raſis habetur tempus nouem menſium, in alio legitur annus eſſe neceſſarius ad hoc opus perficiendum; quod aſſerunt Roſinus atque Plato. Tandem in ipſorum terminis tanta varietas apparet, vt impoſsibile ſit rem à quoquam detegi, niſi per inſpirationem Altiſsimi, vel immediatè, vel per aliquem virum bonum

bonum & ſapienté in hac arte. Cauſa potiſsima hæc eſt, vt non appareat quiſquam huius rei peritus viuens, at ſolùm poſt mortem fateatur ſcriptis: tantis enim laboribus adeptam artem ſibimet, ſi poſſent, occultá vellent Philoſophi, quantò magis alijs. Hoc nobis igitur cum vulgo non eſt ita mirandum, atq; cum ſapientibus, quánam via ſit ad illam perueniendum. Priuſquá autem ad ſecundum noſtræ diuiſionis membrum veniamus, reſpondendum erit obiectioni calumniatorum, labores alienos carpere ſolitorũ, quòd proprij ſui lumine vero careant. Non obſeruatam (inquient) Ariſtotelis doctrinam libro ſeptimo Phyſicorum, quæ ſic habet: Definitio eſt vera forma ſubiecti definiti. Cûm ergo ſuſcepiſſem veram tractare methodum huius ſcientiæ, priùs à definitione fuit inchoandum. Hos & ſimiles remittam ad priſcos autores, qui, cûm ſcientiæ diuinæ definitionem dare conarentur, & non inuenirent perfectam & completam, fateri coacti ſunt, non eſſe poſsibilem, maximè quia familiaribus caret principijs, vt aiunt Morienus, Lilius, & plærique alij. Quapropter deſcriptionibus varijs duntaxat contenti fuerunt, quibus effectus artis demonſtrarent. Ego verò dicam pro parte mea, quîdnam hac de re ſentiam. Eſt philoſophię naturalis, pars quædá docens modum perficiendi metalla ſupra terram, ex imitatione naturalium operationum, quantò proximiùs fieri poteſt: quam veram aſſerimus diuerſis de cauſis. Pręcipuè cûm nihil ſit inter Philoſophos certiùs veritatem ibidem eſſe, maximè vbi nulla apparet contradictio, teſte Philoſopho. Quotquot autem

in hac arte ſcripſerunt olim, ſiue Hebraicè, Græ-
cè, aut Latinè, ſiue quouis alio ſermone, conſen-
ſerunt inter ſe, & ſi diuerſo tractandi modo per
figuras, æquiuocationes, & ænigmata, vt videan-
tur vno & eodem idiomate ſcripſiſſe, eodem e-
tiam tempore, quamuis centum, ducētis, ac mille
annis alij alios præceſſerint. Senior in hanc ſen-
tentiam ait: Quamquam apparet quodammodo
Philoſophos diuerſa tractare ſub varijs diuerſiſ-
que nominibus: verùm enimuerò nil niſi rem
vnicā intelligunt. Idipſum aſſerit Raſis libro Lu-
minum, inquiens: Sub diuerſis ſententijs, nobis
prima facie contrarijs apparentibus, Philoſophi
non niſi rem vnam intellexerunt, eandemque:
cuius rei teſtimonium exhibent aliarum ſenten-
tiarum inſignes profeſſores, qui pariter in hac ar-
te diuina ſcribentes etiam, & affirmantes hanc di
uinam ſcientiam, circa rem vnā verſari perhibēt.
Sola Philoſophi ſententia hæc nobis ſufficeret,
quam ponit Ethicorum libro 2. Omne quod ritè
peragitur, vnico medio perfici. Omnium igitur
opinio eſt, vnica via diuinum hoc noſtrum opus
abſolui. Teſte Gebro in Summa: Scientia noſtra
(inquit) per diuerſa non perficitur, at ſolùm per
vnicam rem, cui nihil addimus, nec diminuimus,
ſed ſuperflua tantùm remouemus, pręparatione
ſola ſeparando. Item Lilius ait: Magiſterium no-
ſtrum, vna re duntaxat, vno regimine, & vnico
medio perficitur. Idem aſſerūt omnes, quotquot
ſcripſerunt hactenus in hac arte Philoſophi, licet
videantur in varia diſtrahi. Potiſsima certitudo
noſtræ ſcientiæ, qua confirmamur eſſe veriſsi-
mam, eſt experientia, quam fecimus eius, vt lo-

quuntur

quuntur Senior & Raſis. Verùm vt ijs talem approbemus, maximè, quibus dubitare meritò contingit, cum cæteris Philoſophis erit fatendum, ipſam contineri ſub ea philoſophiæ parte, quam operatiuam vocant, & ſub medicina, quæ ſui veritatem non aliunde comprobare, quàm ab experientia poteſt. Vt cùm ꝑ eam docetur Reubarbarum purgare coleram, non meliùs id poterit, q̃ ex oculo percipi, & experimento per applicationem dicti ſimplicis medicamenti. A' ſimili concludimus in arte noſtra: ſi videatur fumo ſolo plumbi coagulari mercurium, & atramẽtorum, fieri componiq; poſſe medicinã perfectiſsimam naturæ metallorum, & qualitatibus congruam, qua cum cæteris imperfectis perfici queat, ſola proiectione ſuper ipſum facta, præſertim cùm & ipſa mineralia compoſita congelent mercurium, ipſumq; reducant in ſuam naturam. Quantò magis perfecta ꝑ noſtram artem ritè præparata congelabunt ipſum, ac reducent cum alijs imperfectis metallis, ingenti & exuberanti ſua decoctione, quam habent per adminiſtrationem artis noſtrę. Quò firmiùs hanc noſtram intentionem curioſis hominibus approbemus, vt eius veritati certitudiniq; meliùs aſſentiant, Ariſtotelis ſententiam lib. 4. Meteor. adducamus: Omne quod (inquit) eandẽ cũ aliquo compoſito operationẽ efficit, eſt eidem per omnia ſimile, vt omne quod operationem habet oculi, eſt oculus. Haud ſecùs, cùm aurũ noſtrũ arte noſtra compoſitum, ꝑ omnia ſimile ſit minerali (in quo verſatur omnis cõtrouerſia diſceptationis, vtrùm aurũ à nobis compoſitum verũ ſit aurũ) ſatis docuiſſe videmur ex

Philoſophi ſententia, noſtrā artem eſſe verām & certiſsimam. Satis fatebuntur ipſis probatū, qui viderunt eius experientiam, alijs verò non. quibus Philoſophi probabiliores autoritates in hâc rem adferemus. Eodem librò Meteororum, quarto Digeſtionum capitulo ſic inquit, aut ſimile: Quicquid in perfectionem deſtinatum eſt, ac tale manſit ob digeſtionis defectum, aſsidua digeſtione perfici poteſt: qualia ſunt omnia metalla imperfecta, cùm à natura fuerint ad aurum ordinata priùs ab initio ſuæ compoſitionis, vt poſtremò per eandem ad eum finē, auri videlicet, perducerentur, nec niſi talia ſunt ob imperfectam digeſtionem: ergo quod ſequitur audiemus eo loco, vbi quartum noſtræ partitionis membrum diſcutiemus. Quod igitur natura ſub terra voluit exequi, nos ſupra terram imitatione per noſtram artem, & proiectionem efficimus, vt infrà latiùs audietur, penultima noſtrę diuiſionis parte. Rurſus cùm elementa qualitatibus ſuis ſibi mutuo contraria (vt ait Philoſophus libro ſecundo Generationum) in ſe inuicem conuertibilia ſint, quantò magis ipſa metalla, quæ ſunt vnius & eiuſdem ſubſtantiæ materiæque, cùm non ſint qualitatibus contraria, conuertētur, hoc in illud facilimè. Quam ob cauſam Hermes procreationem ipſorum circularem eſſe dixit, at impropriè quodammodo, vt ipſemet fatetur, quia non ſunt ad eum finē à natura creata, vt ex perfectis fiant imperfecta, ſed contrà: quapropter eatenus non eſt eorum generatio prorſum circulares, niſi pro parte. Quamquam iſtæ ſimileſque rationes per ſe ſunt in confirmationem artis ſufficientes: attamen

men quia ſophiſtæ ſemper in contrarium adfe-runt,quod reluctetur veritati,ſi nõ omnia(quod prolixiùs foret, quàm huic opuſculo noſtro con-ueniat) quæ difficiliora ſunt argumenta, ſtudio-ſorum animum & mentẽ perturbantia,mediám-que inter dubium & reſolutionem hærentem te-nentia,producemus in medium,vt ab iſtorum ſo lutionibus alia refellere diſcant. Ex autoritate Philoſophi quarto Meteororum,quę pariter fuit Auicennæ, & Alberti Magni, ſic augmentantur; In vanum operantur Alchimiſtæ metalla perfi-cere conantes, niſi reducant illam in primam ma teriam. Cùm igitur id non faciant, ſophiſticè per concluſionem aſſerunt Alchimiſtarum omnium opera, vt ipſemet Albertus ait ad hunc modum: Quotquot metalla tingunt varijs materialibus ſimplicibus in diuerſos colores,ſunt impoſtores, niſi reducant illa in primam materiam. Multi ſa-pientiſsimique viri hoc argumentum ſoluere cõ nati ſunt, cùm ſit ex magis apparentibus. Iſto-rum nonnulli dicunt, etſi per proiectionem im-perfecta non reducantur, nihilominus in com-poſitione medicinæ ſimilis fit reductio, videlicet in ſulphur & argentum viuum,quę ſunt vera ma teria metallorum, vt infrà dicetur latiùs quarto noſtræ diuiſionis membro. Sufficit igitur agen-tis ſola reductio, tum perfectio ſumma per de-coctionem acquiſita, licet paſsiui nulla fiat redu-ctio. In ea ſententia fuerunt Arnaldus de Villa-noua in magno ſuo Roſario, quem ſequutus eſt Raymundus Lullius in ſuo Teſtamento. Salua pace tamen & reuerentia, quæ debetur grauiſsi-mis autoribus, hæc opinio contrariari nimiùm

videtur Philoſophis omnibus. Cûm enim concedant metalla eſſe in primam reducenda materiam, quod motu fit corruptionis ex Ariſtotele, velle videntur ſola fuſione & proiectione diuini noſtri lapidis ſuper metalla, hæc ad eũ corrumpi modum, ac nudari prima ſua forma, quòd omni Philoſopho concedere nimis indignum eſt. Plærique alij diuerſas adferunt ſolutiones, vt videre licet in ſuis libris. Ego verò meam ſolutionẽ proferam. Siquidem noua fabricare metalla moliremur, aut ex eis lapides, vel quidpiã aliud alienum à metallis, neceſſariò forent in primam ſuam reducenda materiam, idq; medijs, quæ dicta ſunt. Cûm tamen hæc ſit intentio noſtra duntaxat, vt imperfecta perficiamus metalla in aurum, prẹter omnem transformationem in materias nouas, & à propria ſua natura differentes, purgemus ac mundemus per operis noſtri diuini proiectionem, quò ad exuberantem deueniant perfectionem. Haudquaquam eſt opus illa reducere in primam materiam: differũt enim imperfectum perficere, & ex iſto noui quid producere vel generare. Alioqui concluderetur, omnia ſemicocta reducẽda eſſe ad primã formam, vt completè decoquerentur: quod quidem indignũ eſt omni Philoſopho. Cæteras obiectiones aduerſus chemicas artes fieri conſuetas, in prẹſentia miſſas faciam, quòd per ea quæ poſuimus, reliqua facilè ſolui queant, argumenta quẹuis. Autoritatis Auicennẹ tamẽ eſt, quòd meminerim de contradictionibus Ariſtotelis cõtra chemiam obiectis in ſua iuuentute: Cognoui (inquit) intentionẽ eorum, q noſtram artem negant, & aliorum qui veram affirmant eſſe.

Priores,

Priores,vt ſunt Ariſtoteles & plæriq; alij, vtũtur quibuſdam argumentis vtcunq; apparentibus, at minimè veris. Poſteriores verò dicũt hãc ſcientiam certis demonſtrationibus probari nõ poſſe, vel licere, vt alias omnes, cùm alia via procedat, alijs omnibus contraria. Nam celat ac velat ſuorum terminorũ proprietates, cùm cæteræ plurimùm laborẽt in ſuorũ declarationibus. Proinde noſtræ diuiſionis ordinem proſequutus, tertium eius membrũ arripiã, exponẽs operationes eius neceſſarias, ad executionem operis noſtri diuini. Primò dicam rationem quare naturale vocetur, atq; diuinũ, vt cognoſcantur enormes operantũ hac tempeſtate errores. Ariſtoteles docet naturam operari ſub terra in procreatione metallorũ quatuor qualitatibus (vt meliùs intelligatur) elementis, igne, aere, aqua & terra: quorum duo, reliqua duo compræhendunt, terra ignem, & aqua aerem. Cùm igitur materia noſtra cõſtat ex aqua & ex terra (vt infrà dicetur ampliùs penultimo noſtræ diuiſionis membro) meritò naturalis appellatur, quia in eius cõpoſitione quatuor intrãt elementa: duo manifeſta, ſub quibus alia duo latitant, oculis velata corporeis, ignis & aer videlicet, quæ ſolis mentalibus percipi debent, vt ait Raymundus Lullius in ſuo Codicillo, ad hunc modum: Conſidera (inquit) naturam, & proprietatem olei (quod ſophiſticatores aerem vocant, ideò quia ſuis qualitatibus magis abundare dicunt) oculus tuus non iudicabit illius differentias, & proprietates. Per hæc verba ſatis innuit, elementa quatuor in opere noſtro diuino nõn eſſe euidentia, quod plærique falſò

putarunt, vt infrà dicetur, vbi terminos declarabimus artis. Naturalis etiam dicitur ſcientia, quòd in prima ſua operatione imitatur naturam quantò diligentiùs poteſt: non poſſet enim in omnibus, vt ait Geber in ſua Summa. Veterum operationibus Philoſophorū naturalium, qui nos præceſſerunt, optimè confirmamur: hij quidem poſteà quàm diligentiſsimis inquiſitionibus cognouiſſent (vt ait Raymundus Lullius in epiſtola ſua ad Albertum Regem, & Albertus Magnus in tractatu Simplicium mineralium) naturam ad metallorum procreationem, ſub terra ſolùm operari p̄ continuas & aſsiduas decoctioctiones veræ materiæ, quibus mundum ab immundo, purum ab impuro, perfectum ab imperfecto, continuatis euaporationibus, ſeparat, calore terræ mineralis partim id efficiente, partim calore Solis, qui per ſe ſolùm integram & perfectam iſtam decoctionem non adimplet, ipſimet confirmati ſunt. Hoc declarat optimè bonus ille Treuiſanus, quòd etiam nos docet experientia; videmus enim in mineris diuerſitatem metallorum & materialium, nonnulla craſsiora, & alia ſubtiliora purioraq; in ſublime plærunque exaltata. Quapropter noſtra ſcientia naturam imitando, procedit in prima ſua operatione per ſublimationem, qua materiam noſtram optimè purificet: impoſsibile namque fuerit nobis aliter præparare, vt Geber in Summa, & Raſis in libro Luminum inquiunt: Initium operis noſtri, eſt ſublimare, quare meritò naturale vocatur. Quā ob cauſam ſcripſerunt illi, qui nos præceſſerunt, opus hoc noſtrum non eſſe artificiale: quicquid

enim

enim facimus, aliud nihil eſt quàm adminiſtrare naturæ per artem materiam ad compoſitionem operis neceſſariam, quam ipſa natura non potuit in hác perfectionem connectere, quia ejus actiones continuæ ſunt, vt ait Geber in ſua Summa. Ratione huius tam admirandæ coniunctionis elementorum ſcientia, noſtra diuina vocatur: quam verò coniunctionem Philoſophi ſecundam operationem appellarunt, & nonnulli diſſolutionem, aſſerentes, arcanum arcanorum eſſe, quod Pythagoras ait in Turba Philoſophorum: Magnum hoc eſt myſterium, quod hominibus Deus velatum eſſe voluit. Item Raſis in libro Luminum: Si veram noſtri corporis diſſolutionem ignoraueris, non eſt quòd opereris: illa ſiquidem ignota, reliquum inutile fuerit: hanc etiam ex libris diſcere nemo poteſt, neque ex notitia cauſarum naturalium: proinde verè diuina dicitur, vt Alexander inquit. Corpus noſtrum (quod lapis eſt occultus) congnoſci minimè poteſt, neq; videri, niſi nobis hoc ipſum Deus per Spiritum S. ſuum inſpirarit, vel per aliquem viuum hominem docuerit, ſine quo ſcientia noſtra, nihil eſt. Hic eſt lapis, de quo loquitur Hermes tractatu ſuo quarto: Lapis noſter (inquit) diuinus cognoſcendus eſt, qui clamat aſsiduè, Defende me, & ego iuuabo te, da mihi quod competit, ego tibi viciſsim optimè ſuccurram. De hoc eodem occulto corpore loquitur primo ſuo tractatu: Falco ſemper in cacumine montis clamans, Ego ſum album nigri, & rubeũ citrini. Scientiam noſtram inutilem eſſe præter iſtam coniunctionem, ratio eſt, quia tempore natiuitatis & procreationis o-

peris noſtri diuini, pars volatilis ſecũ defert partem fixam. Aliter enim quàm per iſtam admirandam, & pluſquá ſupernaturalem coniunctionem efficere haudquaquá poſſemus, vt in igne fixum opus permaneret: vt quod omnes Philoſophi præcipiunt, fiat, fixum, volatile, ac denuò volatile fixum. Iſta coniunctio fieri debet ipſamet hora ſuæ natiuitatis, vt inquit Haly Secretorum libro: Quicunq; noſtrum lapidem non inuenerit hora ſuæ natiuitatis, non eſt quòd alium expectet eius loco. Nam is qui diuinum opus noſtrum aggreditur abſq; notitia determinatæ natiuitatis eius horæ, nil ex opere ſuo conſequetur vnquá, præter inutiles omninò labores & pœnas erroris ſui. Hanc eandem coniunctionem Raſis libro Præceptorum propriè vocat pondera Philoſophorum, & regimina, ſuadens vt ab hoc opere diuino prorſum abſtineamus, ſi non cognouerimus exactiſsimè pondera, quæ Philoſophi præ cunctis alijs arcanis occultarunt, vt patet ab eorum ſcriptis varijs. Ná vbi quis dixerit, eiuſmodi coniunctionem diuinam fieri die ſeptimo, mox repe rias alium, qui aſſerat quadrageſimo die compleri: alium centeſimo: alium ſub finẽ menſium ſeptem: aut nouem, quod Raſis: alium ſub anni finem, vt Roſinus: vix duos hac in re concordantes legere poteris. Cùm tamen vnicus ſit idemq; terminus, vnicus dies, imò vnica ſola & eadẽ hora, qua fieri debet noſtra coniunctio ad propriam ſuam decoctionem. Verùm quia vouerunt arcanum hoc potiſsimum ſe non reuelaturos, de ſtudio diuerſos ſcripſerũt terminos, quamuis inter ſe conueniant, intelligentes vnicũ, quo cognito,

reli-

reliquum nil aliud eſt, præter opus mulierum & puerorum ludus, vt ait Socrates: Ecce tibi veram diſpoſitionem albi plumbi demonſtraui (hoc eſt verá præparationem materiæ noſtræ, quæ nigra priùs vt plumbũ apparet, poſtmodùm albeſcit ꝑ noſtram continuatam decoctioné) ſi hác probè intellexiſti, reſiduum aliud nihil eſt, quàm opus mulierum, & ludus puerorum. Innuens per hæc verba nullum opus hoc noſtro leuius, poſt coniunctionem exiſtere: quod ſanè veriſsimum eſt. Cùm non ſit opus alio labore quá ſola decoctione duarum materiarum iam coniunctarum: interea dum coquuntur, quies datur optatiſsima, vt ait Philoſophus Ethicorum 7. Quietem longè delectabiliorem eſſe quouis labore. Noſtram decoctionem poſtremá fieri cum requie, & abſq; labore tormentóue, teſtatur Raſis lib. Trium verb. inquiẽs: Omnes diſſolutiones, calcinationes, ſublimationes, dealbationes, rubificationes, ac reliquas operationes, quas Philoſophi ſcripſerũt eſſe neceſſarias, ad diuinũ opus noſtrũ complendũ, in igne fieri præter amotionem. Pythagoras in Turba Philoſoph. idem aſſerit, inquiens: Cuncta regimina ad opus diuinum & perfectioné eius facientia, decoctione ſola cõpleri. Barſeus id ipſum ait eod. lib. Coquendum, tingendum, & calcinandum in hoc opere, verũ operationes decoctione duntaxat omnes perficiendas. Ne tamẽ Sophiſtę calumniatores dicãt, & ſuas operationes etiá non eſſe niſi decoctiones, alias Philoſophorũ antiquorum ſententias allegabimus, quibus errores eorũ detegantur. Alphidius ait: In operis noſtri diuini compoſitione, non niſi vna materia ſola (quam

aquam propriè vocant) vna tantùm actione, decoctione videlicet, quæ fit in vnico vaſe præter amotionem ab igne. Idem atteſtatur Rex Salomon: In operis noſtri diuini confectione (quod noſtrum ſulphur vocat) nõ indigemus (inquit) præterquàm vno medio ſolo. Lilius idem ſentit: Diuinum opus noſtrum (ait) fit in vno vaſe ſolo, vno medio duntaxat, & vnica decoctione. Mahometus: Non habemus (inquit) niſi medium vnum, decoctionẽ videlicet, vas vnum, &c. quibus diuinum opus noſtrũ ad album & rubeum perficiamus. Auicenna tenuit eandem opinionem, qui præ cunctis optimè loquitur, ad hunc modum: Diſpoſitiones (inquit) omnes, id eſt, operationes, ad opus noſtrum diuinum componendum neceſſariæ, fiunt in vno vaſe ſolo, duplici tamen.

Operantum igitur hac tempeſtate maxima pars errorem ſuum hoc ipſo fateri cogetur, cùm nemo non ipſorum tres, vel quatuor furnos habeat, & nonnulli decem, vel duodecim, hunc ad calcinandum, illum ad ſoluẽdum, alium ad ſublimandum, & innumera vaſa, quibus vtuntur. Verùm enimuerò tales in diem extremum operarentur, priuſquàm ad perfectionem hac via peruenirent, niſi corrigant ſuas operationes. Vt interim taceam de ſeparationibus elementorum (quas vocant) vſq; dum de natura quatuor eletorũ, vbi de terminis artis noſtræ dicturus ſum, tractetur. Satis mihi fuerit in præſentia demonſtraſſe modum, & viam detegendi, cognoſcendique deuios operarios in hac arte, pariter eos, qui perſiſtunt in recta ſemita. Nam, vt anteà dixi, latiusque

tiuſque dicetur infrà, vnicus eſt operandi modus, in vnico vaſe (quod Lullius Hymen appellauit) in vnica fornacula (quá Treuiſanus ignem clauſum, humidum, vaporoſum, continuum, ac digerentem vocat) præter amotionem, donec decoctio cópleatur. Non eſt ergo tantis opus inſtrumentis, neque ſumptibus ad hanc rem factis. Scio multos eſſe literatos libris inſiſtentes, qui præter vllam certitudinem operantur, iſtos peſſimè habebit mea repræhenſio, cùm Geber in Summa ſua doceat varias præparationes, cùm ſulphuris, tum argenti viui, ſimiliter corporis & ſpiritus. Item Raſis, libro Perfecti magiſterij, dicit corpora & ſpiritus varijs præparari medijs, quorum plurima docet. Anteà ſatis reſpondimus, hæc & ſimilia per Philoſophos ſcripta, non alia de cauſa, quàm vt veram operis noſtri diuini præparationem velent indignis, & contegant. Hoc Geber atteſtatur in ſua Summa, capitulo de Medicinarũ differentijs, inquiens: Vnica eſt perfecta via, qua releuamur à tantis pręparationum operationibus, oneribúſue. Iam eſt quòd naturæ modum operandi ponam, in concauitatibus terræ generando metalla, quem ars imitari debet: ac deinceps materiam veram & neceſſariam, ad iſtorum perfectionem ſupra terram, declarabo. Cùm igitur hoc ſit præcipuum in arte (vt Geber ait ab initio ſuę Summæ, & Auicenna, præcipientes eos à practica huius operis abſtinere, qui non priùs vera fundaméta norint materiarum ac minerarum) imitabor excellentiores autores & magis peritos in mineralibus, declarando quæ ad hanc rem apprimè ſunt neceſſaria. Omnium ita-

que Philoſophorum ſententia eſt, cúncta frigore congelata plurimũ abundare humiditate aquea in ſua materia prima, vt ait Ariſtoteles quarto Meteororum. Cùm igitur liquata metalla frigore congelentur, neceſſariò prima ipſorum materia humiditate multa pollebit aquatica. Verùm Albert. Magnus (qui præ cæteris mineralia ſcrutatus eſt exactiſsimè) iſtam humiditatẽ aqueam ait, non eſſe ſimilem aquæ humiditate, quam videmus communiter in alijs naturæ compoſitis. Iſta namq; per ignis violentiam in fumũ tranſit. At liquata metalla non ita reducuntur in vaporem, concludendum hinc ipſorum humiditatem alicui materiæ permixtam eſſe, qua retineantur in igne, tutaq; ſint ab eius vehementia. Nihil autem igni magis reſiſtit, quàm humiditas viſcoſa permixta ſubtilioribus terræ partibus, vt ait Bonus Ferrarienſis, & experientia docet: quapropter metallorum humiditatem eſſe talem firmiter credendum eſt. Cùm tamen experientia doceat, repurgandum inter aliquas humiditates in fumum abire, metallis nihilominus in igne minimè conſumptis, fatendum eſt cum pręcipuis autoribus noſtrę ſcientiæ, metallorum compoſitionem ſubintrare duplicem humiditatem viſcoſam, extrinſecam, & intrinſecam. Prior eſt craſſa, ſubtili ſuæ terreſtri materiæ nòn benè permixta, quapropter ab igne facilè comburitur in conſumptionem. Poſterior verò, quia maximè ſubtilis, & optimè permixta ſubtili ſuo terreo, vt ambæ partes vnicam & ſimplicem materiam conſtituant, neutra per ignem ab altera ſeparari, vel abſumi poteſt, quin ſimul abeant, aut vnà remaneant

eant in igne. Ex eiuſmodi humiditate procreatum eſt argentum viuum, quod videmus, vt patet etiam experimēto. Teſtatur Arnaldus de Villanoua: Hoc (inquit) nos reddit certiores, ambas materias anteà dictas in ipſo perfectiſsimè coniunctas: nam vel terreſtris humiditatem ſecùm retinet, aut iſta rapit illam in auras. Quod quidem Albertus Magnus cauſas metallorum compoſitionis diligentiſsimè perquirens, optimè cognouit, argentum viuum ſcilicet aſsiduè moueri, ac fluere, quia viciſsim altera pars in alteram dominium habet, vt cauſa fluxus atq; motus eſt humiditatis imperium, & ſiccitatis terreſtris in humiditatem actus efficit, vt non adhæreat tangenti, neq; madefaciat. Hinc Alberti ſententia comprobatur libro Mineral. ſimplic. Materia prima (inquit) metallorum eſt humiditas viſcoſa incombuſtibilis, forti mixtione, cum ſubtili terreo coniuncta in cauernis terræ mineralibus. Optimè cum Gebro conuenit, aſſerente in Summa ſua, materiam veram metallorum eſſe argentum viuum, quia (inquit) natura nunquam otioſa procreauit argentum viuum ex dicta materia mixta, &c. Bonus Ferrarienſis ait, argentum viuum eſſe proximā materiam metallorum, ſed præcipuam humiditatē viſcoſam ſubtili ſuo terreo mixtam. Geber etiam in argenti viui definitione, quam facit in ſua Summa: Eſt (inquit) humiditas viſcoſa per auxilium terreſtris ſuę partis condenſata, ſuam compoſitionē intrantis. Conſideremus itaque diligenter naturæ progreſſum, in rerū omnium procreatione, quibus propriam admiſcet materiam, quam Philoſophi vocarunt

agens, quia ſeipſam non producit, vt ait Ariſtoteles: hoc eſt, ſuos effectus nō demonſtrat. Quapropter natura in procreatione metallorū poſtquàm creauit materiam, id eſt, argentum viuum, tanquàm ſagaciſsima, proprium adiungit agens: nempe terræ mineralis quandam ſpeciem, velut colloſtrum eius & pinguedinem in cauernis terræ mineralibus, longa decoctione inſpiſſatam, hanc vulgariter vocamus ſulphur: comparatione ad argentum non alia, quàm coaguli ad lac, viri ad fœminam, agētis ad materiam ei ſubiectam. Philoſophi duplex ſulphur poſuerunt, vnum facilimæ liquefactionis, alterum verò congelatum ſolùm, & non fuſibile. Proinde quo natura demonſtraret virtutem & efficaciam agentis, id eſt, ſulphuris, in materiam, cui adiunctum eſt, effecit admirabili compoſitione quadam, vt metalla coagularentur actione ſulphuris fuſibilis, vt eſſent liquabilia. Verùm alia mineralia ſimplicia compoſuit actione ſulphuris nō fuſibilis, vt non eſſent fuſibilia, vti ſunt magneſia, marcaſitæ, & id genus alia. Cùm autem agens nō poſsit eſſe pars materialis compoſiti, vt Ariſtoteles ait, natura procreans metalla ſub terra, poſtquàm dictum ſulphur miſcuit cum argento viuo, compoſitione quidem inenarrabili, pretioſiſsimum inde generat metallum, aurum videlicet: ab eo decoctione perfecta ſeparádo ſuum agens, id eſt, ſulphur. Et hæc eſt ratio cur ſic perfectiùs omnibus alijs metallis, tum quòd videamus naturam illud in meliùs vltrà non tranſmutare. Item hac de cauſa meliùs ac faciliùs coniungitur argento viuo, quia nihil aliud eſt, quàm argentum viuum proprio ſuo

ſuo ſulphure decoctum, & prorſus deinceps ab eo decoctione dicta ſeparatum. Vt itidem ſeparatio ſulphuris eſt auri perfectio, quòd in aliis metallis remaneat, iſtorum eſt imperfectionis potiſsima cauſa. Hinc fit etiam, vt argentum ſit imperfectius auro, & cuprum argento: ſcilicet ob defectum completæ digeſtionis, qua ſola ſeparatur agens ab eis, id eſt, ſulphur. In eo declaratur potiſsimum, ac præcipuum arcanum totius artis noſtræ. Cùm enim ars imitari naturã in ſuis operationibus debeat, neceſſariò, priuſquàm diuinum hoc opus noſtrum perficiatur, agens vel ſulphur ſuum erit ſeparandum. Quod quidem occultarunt omnes Philoſophi, relegantes nos in ſuis libris ad naturales operationes, quas abũdè ſatis declaraui. Quò tamen perfectiùs cognoſcatur, qua in re ſcientia noſtra naturæ operationes imitetur, operæprecium fuerit præcipuum & communiorẽ declarare modum, quo ipſa vtitur in metallorum perfectione. Anteà diximus metallorum perfectionem, vel imperfectionem fieri ob agentis priuationem, vel mixtionem, id eſt, ſulphuris, & oſtendimus modum primũ, quò natura conſueta eſt vti in compoſitione principis metallorũ, & perfectiſsimi videlicet auri. Modò ſciendum ipſam alio etiam vti progreſſu, qui licet priori contrarius eſſe videatur, eſt nihilominus perſimilis, ſi probè conſideretur finis, ad quem tendit intentio naturæ; quia pariter aliud nihil eſt præterquàm repurgare metalla, purgareq; penitùs à ſuo ſulphure. Nam idipſum quod priore modo per decoctionem perfectam efficit; poſteriore continuatis, & longis digeſtionibus

exequitur, imperfecta ſenſim purificando tantiſper, donec reducantur in aurum. Siquidem experientia nos docet, in mineris argenti reperiri communiter plumbum, & in nonnullis ambo ſimul permixta, vt argentũ videatur imperfectum fermè ob digeſtionis defectum: quapropter metallicarum periti rerum ſuadent, vt occluſis cauernis, ne materiæ ſubtilioris euaporare queat, diutiùs triginta, vel quadraginta annis relinquãtur, ac donec perficiantur. Quod quidem Albertus Magnus recitat accidiſſe ſuis temporibus in regno Liburniæ, vel Sclauoniæ: pariter ab experto mineralium foſſore mihi relatum fuit, ſæpiùs euenire. Secundum itaq; hunc modum quo natura in perficiendis metallis vtitur, ars imitatur ſuis operationibus ad imperfecta perficiendum, priuatione ſui ſulphuris videlicet, facta per proiectionem operis diuini ſuper illa, poſtquàm liquefacta ſunt: qua purificantur à dicto ſuo ſulphure, perficiunturque in purum aurum, perfecta ſua decoctione exuberante, quam acquiſiuit per adminiſtrationem artis noſtræ. Non aliter, quàm varii modi, quibus natura vtitur in purificatione metallorum, non efficiunt vt variæ ſint auri formæ (puto in perfectione) pariter & quibus vtimur diuerſis ipſa perficiendi modis ſupra terram, aurum noſtrum naturali & minerali diuerſum non redditur, cùm eadem vtamur materia ſupra terram, qua ipſa ſub terra, & in ſuis cauernis. Atteſtante hoc ipſum Ariſtotele nono Metaphyſicorum. Ex agente & materia (inquit) ſimilibus, operationes ſemper ſunt ſimiles, quãuis media ſint diuerſa; nam iſta & materia duo

ſunt.

ſunt. Verùm ſi materia ſit vna ſimilisq́; per omnia cum agente, omnes operationes, quæ ab initio diſsimiles videntur, aut contrariæ, ſub finem eundem ſortiuntur effectum. Vt approbemus materiam noſtram, qua vtimur ad metalla perficiendum ſupra terram, eſſe in omnibus perſimilem illi qua natura ſub terræ cauernis vtitur in ipſorum procreatione, Gebrum citamus teſtem in ſua Summa: Ars (inquit) noſtra naturam imitatur quantò propiùs poſsibiliusque fieri poteſt. Idipſum Hermes ait, Pythagoras, Senior, & plærique alij. Proinde ſi naturam, ars imitatur, neceſſariò fatendum eſt, ipſam vti ſimili materia qua natura, quæ vtrobique non niſi vna ſola eſſe poteſt, quam vocauimus argentum viuum, non ſolùm per ſe, at mixtum vnà cum agẽte ſuo proprio, ſulphure videlicet vero. Eadem igitur materia, quàm Philoſophi vocarunt argentum viuum animatum, erit vera ſcientiæ noſtræ diuinę materia, ad noſtrum opus diuinum complendum. Cùm hoc ipſo, & non alio natura in terræ concauitatibus vtitur in procreatione metallorum, pro ſua vera materia, vt ſuprà ſatis amplè demonſtrauimus.

Vocauerunt argentum viuum animatum, vt oſtenderent inter ipſum, & argentũ viuum commune, differentiam, quod poſterius ita remanſit, quia natura nõ adiunxit ei ſuum agẽs proprium. Falſò igitur exiſtimarũt plurimi argentũ viuum commune, & ſulphur commune materiam eſſe metallorum. Nam vllo vnquam tempore non accidit, vt illa ſimul ambo mixta reperta ſint in mineris, qua ratione poterunt igitur eſſe vera

materia metallorum in concauitatibus terræ,vel artis noſtræ ſupra terram? vt loquitur Geber in ſua Summa de Principijs artis. Et idem alio loco: Noſtrum (inquit) argentum viuum aliud nihil eſt,præterquàm aqua viſcoſa, deſponſata per actionem ſui ſulphuris metallici. Hæc eſt vera noſtra materia, quam natura præparauit arti noſtræ (vt ait Valerandus Syluenſis) & reduxit in certam ſpeciem veris Philoſophis notam, abſque vlreriori tranſmutatione ſuijpſius. Auicenna ſimiliter ait: Natura nobis vnam ſolam præparauit materiam, quam ars noſtra componere per ſe minimè poteſt. Fatuum igitur foret credere, ex omnibus materijs, quas miſcere poſſemus, vllas, etſi metallicas, aut quaſcunque alias, eſſe poſſe veram ſcientiæ noſtræ materiam, cùm natura nobis præparauit illam, vt nihil deſit præter hæc duo: ſcilicet eam purificare, & perficere, coniungereq; per decoctionem ſibi propriam & congruam. De hac materia loquitur Raſis libro Præceptorum: Noſter mercurius (inquit) eſt verum fundamentum noſtræ ſcientiæ, ex quo tincturæ veræ metallorum extrahuntur. Alphidius de eodem: Animaduerte fili totum opus ſapientum Philoſophorum, in argento viuo ſolo conſiſtere: quapropter Hermes præcipit nobis, hunc obſeruare mercurium, quem coagulatum vocat, & occultũ in latebris deauratis. Geber de eodem mercurio: Laudetur (inquit) Altiſsimus, q̃ hoc argentum viuum creauit, eique dedit potentiam incomparabilem, ad magiſterium ſcientiæ noſtræ verum perficiendum. In ſumma nemo non ſcribentum ſapientum fuit eiuſdem opinionis.

Obij-

Obijcient operantes moderni temerarium me iudicantes, qui tot ac tantos viros prædeceſſores auſim repræhendere, quorum theorica & practica ſublimare docent argentũ viuum (quod mercurium appellant) cum vitriolo & ſale communi, poſteà per calidam aquã reuiuificare, vt cum auro tandem permiſceatur (quod Solem appellarunt) ac ad hunc modum ſoluere & fixare: quo diuinum opus noſtrum perficiatur: quod ſcribit Arnaldus de Villanoua in magno ſuo Roſario: item Raymundus Lullius in ſuo Teſtamẽto. Vt iſtis reſpondeam quod ſatis ſit ipſis, per eoſdem autores, quos allegãt, quorum ſcripta teſtantur, iſtas operationes omnes, deſtillationes, ſeparationes elementorum, reductiones, & id genus alias, nulla alia de cauſa poſitus fuiſſe, quã vt ſub eiuſmodi laruis practicam noſtræ ſcientiæ velarent. Adducemus eundem Arnaldum Villanouanum, qui poſtquàm in ſuo Roſario docuit diuerſas iſtas operationes, ſub finem ſuæ recapitulationis in hæc verba, vel his ſimilia prorumpit: Oſtendimus (inquit) veram practicam, verumq; modum opus noſtrum diuinum perficiendi, ſed breuibus admodum verbis, quæ tamẽ ſatis prolixa videbuntur intelligẽtibus. Proinde tot tàmque diuerſis, ac prolixis operationum ſermocinationibus, non intellexit veram preparationem diuini huius operis, neque practicam, quam anteà breuibus tractaſſe dixerat. Hoc ipſum Raymundus in fine Codicilli, vbi reſpondet illis, qui fortaſsis interrogare poſſent, cur deſcripſerit artem, cùm anteà dixiſſet impoſsibile cuiuis ad artem hanc, eiusque veram notitiam librorum le-

ctura præuenire? Vt (reſpondet) lector fidelis introducatur, habitumque ſibi contrahat, quo peruenire queat in veram operis noſtri diuini cognitionem, cuius præparationem ſincerè nunquam poſuimus, nec declarauimus apertè. Conſtat igitur prolixas atq; diuerſas eiuſmodi præparationes, quas docet in ſuis libris, non eſſe ſolam & vnicam practicam operis noſtri diuini. Qui pauló doctiores erunt, obijcient mihi, rogantes, cur ſcripſerim diuinum opus noſtrum fieri ex vnica ſola materia, videlicet ex vnico & ſolo argento viuo animato, cùm Geber in ſua Summa, capitulo de Coagulatione mercurij dicat, extractam eſſe à metallicis corporibus, cum arſenico ſuo præparatis. Roſinus contrà dicit eſſe verum ſulphur incombuſtibile, ex quo diuinum opus noſtrum conſtat. Salomon Rex filius Dauid hoc ipſum atteſtatur, inquiens: Deus prætulit omnibus rebus exiſtẽtibus ſub cœlo verum noſtrum ſulphur. Pythagoras in Turba Philoſophorum ſcripſit: Opus noſtrum diuinũ perficitur, quando ſulphura viciſsim coniunguntur, aliud cum alio: quapropter ex ſulphuribus conſtat, & non ex argento viuo animato ſolùm. Vt reſponſum demus, quo ſpiritibus à via delirãtibus ſatisfactũ ſit, in memoriã reuocanda ſunt, quæ ſuprà diximus de metallorum materia, naturam videlicet in terræ concauitatibus, adiungere proprium agens argento viuo. Cæterùm quia diuinũ opus noſtrum proprium nomen non habet, alij aliud indiderunt, vt Lilius ſcripſit ipſum tot nominibus appellari inter Philoſophos, quot in hoc mundo res creatæ ſunt, innuens per hæc verba nomi-

nibus infinitis vocari: quãuis vna ſemper & eadem res, ex vnica materia ſola conſtans, exiſtat. Philoſophi nihilominus, qui præceſſerunt, illi tot ac tam varia diuerſaque, iuxta colorum in decoctione apparentium varietatem, impoſuerunt nomina pro ſuo arbitrio. Qui, vti nos, vocauerunt argentum viuum animatum, conſiderarũt primam noſtram materiam, (quam antiqui Philoſophi Chaos appellarunt, cuiuſcunque principium ab exordio ſumptum) verè per omnia ſimile eſſe naturæ & materiæ argenti viui, ex quo natura componit, ac perficit in terræ concauitatibus metalla, vti ſuprà demonſtrauimus. Item qui diuinum opus noſtrum vocauerũt lapidem Philoſophorum (quod illi communius nomen eſt) id reſpectu finis decoctionis materiæ noſtræ fecerunt, quia fixa permanet in igne: ſolent enim appellare lapidem, quicquid non refugit ignem, & ab iſto non ſublimatur. Plærique alij multa excogitarunt alia nomina, iuxta ſuas rationes, quæ ſingula recenſere longum foret: vt ait Malueſcindus: Si materiam noſtram dicamus eſſe ſpiritualem, verum eſt: ſi corpoream, non mentimur: ſi verò cœleſtem, verum eſt nomen eius: ſi terreſtrem, non impropriè loquimur. His verbis manifeſtè patet, varietatem nominum ab antiquis noſtris prædeceſſoribus impoſitorum operi noſtro diuino, diuerſis rationibus in diuerſitate colorum & operationum apparentium in ſua decoctione fundatam eſſe.

Pariter & qui ſulphur appellarunt, vt atteſtantur autoritates, quæ cõtra me poſſent adduci, reſpectu ad poſtremam decoctioné, in qua materia

apparet fixa, ita loquuti ſunt. Vt igitur ab initio veram argenti viui demonſtrabat apparentiam, quia volatilis erat, in fine fixatur, tum demùm occultum, & quod intrinſecus exiſtens, erat incognitum: pars fixa videlicet, quam ſulphur appellamus, manifeſtatur continuata, poſtremaq; decoctione, in qua dominatur ſupra partem volatilem. Hac de cauſa materia noſtra non appellatur ampliùs volatilis (intelligo de his, qui poſtremam decoctionem conſiderant) at ſulphur denique fixum. Vt ait Arnaldus de Villanoua in ſuo Roſario magno, cùm de poſtrema decoctione loquitur operis noſtri diuini: Eſt (inquit) verum ſulphur rubeum, per quod argẽtum viuum perfici poteſt in aurum. Proinde concludere verè poſſumus, omneque dubium reſoluere, materiam, ex qua diuinum opus noſtrum componimus, non eſſe niſi vnam rem ſolam in omnibus, & per omnia ſimilem illi materiæ, qua natura in terræ concauitatibus vtitur ad procreationem metallorum, non obſtantibus omnibus in contrarium ſuprà allegatis autoritatibus, ac ſimilibus alijs quibuſcunque. Nominum enim diuerſitas (vt ait Ariſtoteles) rem eſſe diuerſam non efficit. Vt noſtræ diuiſioni finem imponamus paulatim, reliquum eſt, vt noſtræ ſcientiæ terminos declaremus, id eſt, ſententias optimorum & præcipuorum autorum, qui præceſſerunt, conferamus: vtuntur præcipuè quatuor terminis, inter alia, de noſtri diuini operis compoſitione differentes, vt ſunt, elementa quatuor, fermẽtum perfectum, venenum verum, & coagulum perfectum, quod aliàs maſculum appellarunt, ad fœminam

minam facta comparatione, velut coaguli ad lac ſimplex. Quo meliùs itaque declaremus, quidnam intelligát per elementa, ſciendum quid Philoſophi naturales dixerint de materia prima, quam Chaos appellarunt, in quo confuſè quatuor illa continebantur, & quæ ob ſuam contrarietatem, quodlibet ſuas actiones demonſtrando, manifeſta nobis facta ſunt. Quamobrem Alexander in Epiſtola ſua: Quicquid (inquit) antiquis demonſtratum fuit, eſſe calidæ qualitatis, ignem eſſe iudicarunt: quod ſiccum & coagulatum fuit, eſſe terram: quod humidum & labile apparuit eis, aquam: quod verò frigidum, ſubtile ventoſumque viſum eſt eſſe, aerem appellarunt. Quorũ duo ſunt in alijs duobus occulta & concluſa, vt ait Raſis libro Præceptorũ: Omne compoſitum (inquit) ex quatuor conſtat elementis, duobus occultis in alijs duobus apparentibus, aere videlicet in occulto aquæ, & igne in interioribus terræ, vt anteà diximus. Et quia duo concluſa non poſſunt actiones ſuas demonſtrare, præter alia duo, debilia vocauerunt, alia verò fortia. Hac de cauſa dicunt compoſita eſſe perfecta, quando humidum & ſiccum, id eſt, aqua & terra coniuncta ſunt æqualiter auxilio naturæ, cum frigido & calido, quæ ſunt aer & ignis, per conuerſionem vnius in aliud. Quamobrem Alexander libro Secretorum ait: Si conuerteris elementa vnum in aliud, inuenies quod quæris. Hæc ſententia benè perfecteq; cognita nobis demonſtrat veram materiam, & perfectam indicat ſcientiæ noſtræ practicam: quapropter, vt meliùs intelligi queat, propriùs de quatuor elementis, & eo-

rum natura loquendum eſt, cùm ſint neceſſaria in operis noſtri diuini compoſitione. Hermes ait: In terra noſtra creata ſunt alia quæuis elementa. Alphidius contrà profert aquã eſſe præcipuum elementum, ex quo cætera elementa, ad operis noſtri diuini compoſitionem requiſita, creata ſunt: in quibus nulla habetur, vt apparet contradictio. Nam ab initio procreationis operis noſtri diuini, aliud nihil apparet, quàm aqua ſola, quam Philoſophi vocauerunt mercurialem aquam, ex qua terra procreata fuit, cùm inſpiſſaretur coniunctione decoctioneque ſupernaturali, præterquàm nobis eſt inutilis. Proinde vera loquutus eſt Hermes, dum dixit ex terra prodijſſe reliqua elemẽta, cùm ipſa ſola ſuas demonſtret qualitates in operatione ſecunda, non ſecùs atque aqua ſuas demonſtrabat in operis initio. Quapropter Alphidius ad Valerandum ſcripſit, ac ad alios, ipſam eſſe præcipuum elementum, in operis noſtri diuini compoſitione.

Hæc ſunt illa duo elementa, quæ Philoſophi dicunt eſſe cognoſcenda, priuſquàm aggrediamur opus. Vt Raſis libro Luminum: Priuſquàm (inquit) incipiatur opus, eſt cognoſcenda natura & qualitas aquæ & terræ, quia in iſtis duobus compræhenduntur quatuor elementa: alioqui volatile fixum rapiet ſecum, & ſcientia noſtra nobis inutilis futura eſt. Hac de cauſa præcipitur, elementorum quatuor conuerſio, vt diuinum opus noſtrum ritè qualificatum in fine fixetur, vtque reſiſtere valeat ignis omni violentiæ, corruptioni aeris, ærugini terræ, & aquæ putrefactioni, non aliter quàm aurum minerale, propter

magnam

magnam ſuam perfectionem. Iſta conuerſio elementorum (vt ait Raymundus Lullius) nihil aliud eſt, præterquàm terram, (quæ fixa eſt) volatilem reddere, & aquam (quæ eſt humida volatiliſque) ſiccam & fixam efficere: quod probè fit cõtinuata noſtra decoctione in vaſe noſtro, præter omnem amotionem, vel apertionem, ne fortè noſtra pereant elementa, & in auras auolent in fumum.

Hoc ipſum atteſtantur ſcripta Raſis, & aliorum ſcripta varia Philoſophorum in eandem ſententiam, quum dicunt, veram ſeparationem, & cõiunctionem elementorum quatuor, in vaſe noſtro fieri nullatenus tacto manibus pedibúſue: quoniam (vt aiunt) lapis noſter ſeipſum diſſoluit, coagulat, abluit, purgat, albificat, & rubificat, præter extraneæ rei cuiuſuis additionem vel mixtionem.

Arnaldus de Villanoua eſt eiuſdem opinionis in ſuo Roſario magno, dum inquit, breuibus admodum verbis: Nullo alio labore eſt opus, quàm in aqua trucidanda, hoc eſt, fixanda: nam ſtatim atque hæc erit mortua, reliqua elementa necata ſunt, id eſt, fixata. Falſæ ſunt igitur operantum huius temporis, & elementorum ſeparationes ſophiſticæ, in ſcriptis eiuſmodi Philoſophorum omnium peſsimè fundatæ, qui vetant expreſſè deſtructionem ſimplicium in ſuís præparationibus, quia (vt aiunt) impoſsibile eſt arti primas formas dare. Certiſsimum eſt, eleméta quatuor minimè componi poſſe, niſi priùs deſtruerentur. Quapropter non eſt opus hac elementorum ſophiſtica ſeparatione, falſaque ad operis

noſtri diuini compoſitionem. Falſam eſſe talem ſeparationem, hoc ipſo probatur, quod anteà dictum fuit: nempe duo elementa eſſe in alijs duobus compræhenſa: quò fit, vt veram eorum ſeparationem cognoſcere minimè poſſumus, quantò minùs perfectam coniunctionem. Experientia comprobatur, elementa, quæ ſeparaſſe dicunt, nihil habere commune cum natura verorum elementorum (vt ait Valerandus) exemplo ſit ipſorum òleum, quod vocant aerem, humectat & madefacit omne quod tangit: contra veram aeris naturam. Proinde ſat mihi fuerit, oſtendiſſe naturam & qualitatem elementorum, & eorũ cunuerſionem in hac noſtra ſciẽtia neceſſariam, quo modernorum operantum palàm fiat ignorantia ſcientiæ veris filijs, vtque illos cognoſcentes, fugiant ab eorum conſortio. Iam videamus quidnam intelligant Philoſophi per hunc terminum, videlicet fermentum. Dupliciter ſe dicunt vſurpaſſe: priori ſignificatione dum faciunt comparationem operis noſtri diuini ad metalla: nõ aliter quàm videmus parùm fermenti panis multam farinam in ſuam naturam & paſtam conuertere: ſimiliter diuinum opus noſtrum conuertit metalla ad ſuam naturam: & quia eſt aurum, illa tranſmutat etiam in aurum. Verùm quod raro in hanc ſignificationem aſſumpſerunt (in qua nulla difficultas) ad ſecundam veniemus, in qua ſcientiæ noſtræ maxima difficultas latet. Per fermentum itaque ſecundo modo verum corpus, & veram materiam intelligunt, quæ diuinum opus noſtrum perficit: quod quidẽ oculis eſt incognitum, & intellectu ſolo perceptibile quid.

Etenim

Etenim ab initio materia noſtra apparet volatilis (vt anteà ſatis declarauimus) quam nos oportet coniungere proprio ſuo corpori, vt hoc medio retineat animam, quæ medio iſtius iam factæ coniunctionis, medianteq; ſpiritu, ſuas diuinas operationes demonſtrat in opere noſtro diuino. Vt ſcriptum legitur in Turba Philoſophorum, ad hunc nempe modum: Corpus habet plus virium, quàm duo fratres eius, quos vocant Spiritum & animam. Non quòd intelligant quemadmodum Aſtriſtoteles declarauit, & alij Philoſophi (quod valdè notatu dignum) ſed corpus vocarunt omne ſimplex, quod ex propria ſua natura poteſt ignem ſuſtinere, præter vllam diminutionem: hoc aliter fixum vocant. Animam appellarunt omne ſimplex per ſe volatile, poteſtatem habens ſecùm rapiendi corpus, ac deferendi ab igne: hoc alio vocabulo nominarũt volatile. Spiritum eſſe dicunt id, quod poteſtatem habet retinendi corpus & animam: iſtaq; duo ſimul adeò coniungendi, vt non poſsint ampliùs ſeparari, ſiue perfecta ſint, aut imperfecta. Quamuis in opere noſtro diuino, ab initio nihil intrat noui (puto pòſt primam præparationem) nec in operis medio, neq; in fine. Verũ Philoſophi diuerſis reſpectibus, & conſiderationibus rem vnã & eandem vocarunt corpus, animam, & ſpiritum, vt ſuprà dictum abundè. Primò cùm materia noſtra eſſet volatilis, vocauerunt animam, quià ſecùm deferebat corpus. Poſteaquàm id quod occultum erat, manifeſtatum eſt in noſtra decoctione, tum demùm corpus vires ſuas palàm fecit, mediante ſpiritu, hoc eſt, animã retinuit, hanc ad propriam

naturã ſuam reducendo (id eſt, in aurum) eamq́ꝫ ſua fixauit potentia, per auxilium artis noſtræ. Hoc ipſo declaratur exactè, quod Hermes ſcripſit, nullam tincturã fieri citra lapidem rubeum. Nam vt Roſinus ait: Verus ſol noſter apparet albus & imperfectus in noſtra decoctione, & eſt perfectus in rubeo ſuo colore. Fermentum eſt de quo loquitur Arnaldus de Villanoua in ſuo Roſario magno, quod apparet illis duobus coloribus, non tactum, neque mixtum alteri materiæ cuipiam, vt per ea ſcripta poſſet intelligi. Verùm eſſe teſtatur Anaxagoras, inquiens: Sol noſter eſt rubeus & ardens, qui coniunctus eſt animæ albæ, & naturæ lunæ, ſpiritus medio: quamuis totum ſanè aliud nihil ſit, præter argentũ viuum Philoſophorum. Morienus declarat: Impoſsibile fuerit (inquit) ad perfectionem ſcientiæ noſtræ peruenire, tantiſper donec luna ſoli coniuncta ſit, præter quem ſcientia noſtra eſt inutilis, vt ait Hermes, & reliqui omnes Philoſophi. Per hęc intelligi poſſunt ea, quæ Raſis loquitur libro Luminum: Seruus (inquit) rubeus vxorem duxit fœminam albam, in fine perfectionis operis noſtri diuini. Similiter quod Lilius habet: Vnio vera corporis & animæ, fit in albo & rubeo colore, medio tamen eodem, certo tempore, per auxilium noſtræ decoctionis, ad eum gubernatæ modum, vt materia noſtra non deſtruatur: nam, vt in Turba ſcriptum reperitur, emolumentum ac detrimentum operis noſtri diuini, vtrumq; prouenit ex adminiſtratione ignis. Proinde ſuaſerim vnà cum Raſi, ne quis temerè huius practices ſuſcipiat prouinciam, in hac noſtra ſcientia, priuſquàm

quàm ignis regimina cuncta (quia diuerſa) in operis noſtri diuini compoſitione apprimè neceſſaria, probè admodùm cognoſcat: alioqui terminus, quem venenum appellant, applicabitur ipſi, quod in ſecunda operatione ſolet accidere, vt anteà dictum. Nõ propterea venenoſum quid addendum eſſe quis exiſtimet in noſtra materia, neque Theriacam, minùs extranei quidpiam (vt exiſtimarunt nonnulli literam conſiderantes) ſed quòd induſtrium, ac vigilem operatorem eſſe oporteat, ne terminum & horã natiuitãtis aquæ noſtrę mercurialis prætereat, vt adiungat ei proprium corpus, quod anteà fermentum appellauimus, & iam venenum vocamus, idque duabus de cauſis: Prior nos concernit, quia non aliter quàm venenum humano corpori nil pręter damnum inferre poteſt: ſi hoc loco non coniunxerimus illud ſua hora determinata, nihil nobis quã detrimentum adfert, ac diſpendium, vt ſuprà diximus. Poſterior concernit mercurium (quem vocamus aquam mercurialem) quia hunc trucidat, & fixat. Quo quidem interpretatur quod ſcripſit Hamech, inquiens: Cùm noſtra materia peruenit ad ſuum terminum, eſt coniuncta ſuo veneno mortifero. Item quod Roſinus: Venenum hoc (ait) eſt valdè magni pretij. Haly, Morienus, & reliqui omnes idẽ atteſtantur. Eadem comparatione theriacã vocarũt, vt ait idem Morienus. Quoniam id ipſum operatur in corpore metallorum, quod in noſtro theriaca. Quamuis etiam id quod ſcripſerunt, adaptari queat ad coniunctionem perfecti fermenti, cùm hora determinata facta eſt, quia per ipſam diuinũ opus noſtrum

perficitur. Similes igitur autoritates intelligi debent ex allegorico ſenſu, & non ex apparentia literæ, quod plæriq; falſò exiſtimarunt. Iſtiuſmodi eſt poſtremi termini, magis vſitati, & intellecti minùs, interpretatio: etenim maior pars p ipſum intelligunt diuinum opus noſtrum, quādo perfectum eſt: non aliter (inquiunt) quàm parùm coaguli plurimùm lactis congelat, noſtræ materiæ tantillùm proiectum ſuper viuum argētum, iſtud congelat, & ad propriam ſuam naturā adducit. Verùm decipiuntur aberrantes à veritate: nam per eā concludunt materiam noſtram comparari non poſſe metallis, quia congelata ſunt. Proinde ſciendum eſt, quando mercurius noſter apparet ſimplex, eſt labilis, ipſumq; Philoſophi lac vocarunt, cuius coagulum appellant id, quod nos ſuprà fermentum, venenum, & theriacam vocauimus. Quia velut coagulum non differt à lacte, niſi pauca decoctione, noſtrum coagulum etiam à noſtro mercurio non differt, niſi per decoctionem, quam acquiſiuit anteà: hoc eſt magnum & ſupernaturale ſecretum; ob quòd Philoſophi noſtram ſcientiam diuinam eſſe dixerūt, quia deficiunt in ea rationes humanæ, vt ſuprà narrauimus. Hoc eſt coagulum, quod Hermes vocauit florem auri, de quo volunt intelligi, cùm inquiunt: In congelatione ſpiritus, facta eſt vera diſſolutio corporis, & econtrà, in diſſolutione corporis, eſt facta vera congelatio ſpiritus. Quia per eius medium totum perficitur opus, vt ait Senior: Cùm vidi noſtram aquam (id eſt, mercurium noſtrum) per ſe congelari, credidi firmiter noſtram ſcientiam eſſe veram. Eandem ob cau-

ſam

ſam ſcribit Alexander in ſcientia noſtra nihil eſſe creati, præter id quod factum eſt ex maſculo & fœmina. Coagulum noſtrum vocat maſculum, quia ipſum eſt quod agit, & Philoſophi maſculo tribuerunt actionem, & paſsionē fœminæ, quam dicunt eſſe mercurium noſtrum, ideò quia coagulum dictum agit in ipſum, ſuam potētiam demonſtrans. Hac de cauſa dixerunt, fœminam alas habere, quia noſter mercurius ſimplex eſt volatilis: qui tamē retinetur per dictum ſuum coagulum. Eapropter ſcripſerunt: Fac aſcendere fœminam ſupra maſculum, & poſteà maſculum ſuper fœminam, idipſum intelligētes quod in Turba Philoſophorū: Honorandum eſſe Regem noſtrum, & Reginam ſuam vxorem, ac diligentiſsimè cauendum ne adurantur, id eſt, ne decoctio noſtra acceleretur. Nam, vt Arnaldus ait in magno ſuo Roſario: Præcipuus error in operis noſtri diuini practica, eſt accelerata, vel feſtinata decoctio. Similibus ac varijs terminis vſi fuerunt in ſcriptis ſui antiqui Philoſophi, & quia præcipui ſunt iſti, quos declarauimus, finem interpretationibus terminorum imponemus: etenim his probè cognitis, vera materia non poteſt non cognoſci, ac deinceps libri Philoſophorum faciles facti ſunt, vt ait bonus Treuiſanus. Concludam igitur cum Philoſophis omnibus, quorum ſcripta hactenus in meliorem ordinem quàm potui, redegi, non niſi vnam eſſe materiam ſolam, ex qua diuinum opus noſtrum adimpletur. Componitur enim ex ſolo ſimplici mercurio (quem Philoſophi proprio ſuo termino, citrà vllam æquiuocationem, mercurialem aquam vocarunt)

coagulato per actionẽ ſui proprij ſulphuris (qđ Hermes propriè vocauit florem auri) qui longa & continuata noſtra decoctione, tantam ac tam excellentem acquiſiuit perfectionẽ, vt opus hoc noſtrum valeat omnia corpora metallica imperfecta, quibus coniunctum fuerit proiectione, in purum & putum aurum tranſmutare minerali ſimile, idque diuerſis rationibus anteà deductis & allegatis, quibus amplè ſatis declarauimus, quínam fiat, vt imperfecta metalla per illud perficiantur. Cùm vtique nulla ſimplicia differentia, vel qualitatibus contraria coniungi poſſunt, aut perfectè miſceri ſimul, diuinum pariter opus noſtrum, quia conſtat ex ſolo argento viuo animato, pati nullo modo poteſt coniunctionem cum ſulphure, quod remanſit in metallis imperfectis, ob digeſtionis defectum, vt ſuprà notauimus. Verùm enimuerò, cùm ſit potentiſsimum, & ſumma digeſtione perfectiſſimum, ſeparat ſulphur dictum à metallis, & argentũ viuum, quod in ipſis eſt reliquum, perficit in aurum. Experimento comprobatur, cùm proiectionẽ facimus eius ſuper commune viuum argentum, reperimus ipſum totum fermè conuerſum in aurum. Contrariũ videmus efficere ſuper metalla proiectum: ſiquidem ex ſemilibra aliquorum vix habentur vnciæ ſex: at quantò magis decocta ſunt, tantò minùs hac via diminuuntur. Finem itaq; huius opuſculi mei ſecundæ partis faciens, tertiam & vltimam tandem aggrediar, in qua veram & perfectam ſcientiæ noſtræ diuinæ practicam ſub diuerſis allegorijs explicabo. Quam Deus manifeſtabit ſuis fidelibus, eiusq; ſtudioſis amatoribus,

toribus, qui diligenter hæc mea ſcripta perlegent, veram dans intelligentiam per Spiritum S. ſuum, ad ſui gloriam & honorem: cui ſit laus in æternum.

TERTIA PARS OPVSCVLI DIOnyſii Zacharij, de Practica diuini operis.

VNIVERSA terra per Philoſophos & Coſmographos in tres partes principes diuiſa eſt: in Aſiam, Affricam, & Europam, ſub quatuor plagis, vel regionibus, Oriente, Occidente, Meridie & Septentrione ſitas, ſubque dominio diuerſorum Imperatorum, Regum, Principum, potentumque Dominorum. Quorum vnuſquiſque res diuerſas & varias habet in delitijs, cùm ob earum raritatem, tum ſingularem valorem: poſterior cauſa non æquè grata, atque prior exiſtit, quod experientia didici, cùm varias atque aduerſas peragrarem regiones. Siquidem vbi doctorum frequentia virorum fuit, ibidem (maximo meo malo) vidi ſapientes valdè miſeros & abiectos, econtrà ditiſſimos ignaros, & in maximo haberi precio. Vbi verò penuria doctorum peritorumq; hominum erat, maxima quoque pars ignari prorſus, & inepti, hoc loco potiſsimùm ſapientes honorabantur ab omnibus, & præſertim à maioribus ſummo fauore & obſeruantia maxima proſequutos animaduerti. Haud ſecùs opum inopia mineramque (vnde nobis aurum communicatur, & alia metalla) his locis vbi non reperiuntur, maxi-

mam iſtorum æſtimationem efficit, vt abundantia ſecùm adfert eius vilipendium, cuius habetur magna copia penes opulentos: & viliora quæq; nulliúſue pretij, perfectique nihil habentia, præter apparentiam, oculos eorum ſemper occæcarunt, vt perfecta pretioſaque non cognoſcerent. Quapropter indignati ſapientes, cũ vident ignaros eſſe prælatos, aliò ſe conferunt, ſuæ ſapientiæ vires & potentiam deliberãtes, alibi locorum demonſtrare. Quod fecit olim magnanimus quidam Gubernator, proponens nunquam deſiſtere, donec reliquã mundi partem, vltra ſuam, qua potiebatur, ſibi ſubieciſſet copiarũ ſuarũm præſidio, & præſertim fidelis œconomi ſui conſilio. Interea dum hæc in animo verſabat, varios ac diuerſos adiunxit ſibi extraneos, qui quòd minimè fideles eſſent, exiſtimarunt ſe liberaliùs exceptos iri ab Imperatoribus, Regibus, alijsq; Principibus. Quapropter (vt ſolent exploratores) ab eo defecerunt, eiusque vulgarunt illis conſilia. Qui paruipenderunt, nullam terrenã exiſtimantes potentiam ſuæ reſiſtere poſſe, quantò minùs dicti Gubernatoris deliberationem. Dum igitur in Aulis magnisq; Palatijs nil niſi ridebatur, cantabatur, procationibus, laruis, equorum exercitijs, choreis, ac varijs ludis fallitur tempus inutiliter, adulatoribus, & ſuſurronibus benignè præbentur aures, viri ſapientes deriſoriè tractantur nomine philoſophico (quod olim magni Monarchæ, Potentatusque non ſunt dedignati, nec adhuc facerent, ſi ſanum, vt anteà libenter adhuc audirent conſilium) interea bonus ille Princeps Gubernator, ſuis ſtipatus præſidijs, auxiliari-

búſue

búſue copijs, vnam ex celeberrimis vrbibus Imperij iam obſederat. Imperator conſcripto copioſiſsimo milite, multis Regibus comitatus, ac Principibus, ſigna iamiam ad conflictum conferre parabat, cùm bonus Princeps Gubernator perſuaſione ſui fidelis œconomi, aliorumque ſuorum, obſidione relicta, ſolus in munitiſsimam arcem tutò ſe recepit, copijs eius campos circum occupantibus, & indies inimico ſtrenuè reſiſtentibus. Adduxerat Imperator quinquaginta millia peditum, equitumq; ſex millia, innumeraq; torméta bellica. Princeps itaque deſerens vrbem ferrea turri propugnatam, ordine claſsico ſuis cum caſtra mouit, pugnantibus ſtrenuè poſt ipſum copijs poſterioribus aduerſus hoſtē, & in fluuium illcò traieciſſent, fractiſque pontibus ſibi ſuoque Principi proſpexiſſent, maximū imminebat eis periculum, at illæſi omnes euaſerunt manus inimicorum. Altera die perſequentibus viriliter hoſtibus, coactus eſt Princeps conſilio ſuorum aſſentiens, in locum inexpugnabilem ſecedere, ſimul & omnis miles cum eo. Vallis & aggeribus muniebatur, in cuius meditullio ſedebat in rupe muris circunſepta, nunquā expugnabilis arx rotundiſsima, cui aſtabat alia turris eminentiſsima, per quam ſub terra cuniculis excauatis, œconomus omnia quæ & victui, & bello erant neceſſaria, potuit introducere neſcijs inimicis, vt olim factum extitit Neapoli Romaniæ, dum Solimanus Rex Turcię hanc obſideret annis viginti, nec perciperet vnde venirent vrbi ſubſidia victus, & alia. Princeps autem ſuis intra mœnia receptis, in arcem ſe recepit, ac in paruum cubiculum rotun

dum, ornatiſsimum quoque ſingulis tanto Principe dignis, in quo toto tempore manſit, quo durauit obſidio, quòd ſummè delectaretur eo receptaculo: fabrefactum erat, quemadmodum in Ducatu Lotaringiæ videre licet. Inde per quatuor feneſtras ei fuit conſpicuum quicquid hoſtes facerent machinationum, vt ipſum interciperent. Verùm intrare non poterant, quòd porta ſui domicilij præcipua, ad eum erat occluſa modum, vt nemo valeret eam aperire, præter fidelem œconomum, qui de ſingulis adeò prudenter diſpoſuit, atque prouidit, vt integro obſidionis anno deficeret nihil. Ob varios & aſperrimos inſultus ab Imperatoris milite factos indies, coactus eſt Princeps exercitum ſuum in quinq; turmas partiri, vt quælibet ageret excubias per ſuas vices. Exercitus Ducibus ad hunc modum Imperatori ſuadentibus, ne caſtra moueret: Si Principem (inquiunt) reliquerimus, meritò nos deridebit, præſertim quòd noſtri fuerit ordinis, & à nobis receſsiſſe dicat ea de cauſa, quia minùs dignè tractabatur: quamobrem ſi manus euaſerit noſtras, omnem vindictę quæſiturus eſt occaſionem. Hæc & ſimilia verba mouerunt Imperatorem, vt obſtinato prorſum animo deliberaret, Principem captiuum facere per inediam, aut alia via qua poſſet. At inſtáte hyeme, parte caſtrorum ſuorum tantiſper ſecum retracta, reliquá in obſidione reliquit Imperator ſub Ducatu potentiſſimi Satrapæ, qui plurimos impetus faciebat indies aduerſus boni Principis militem. Conſilium Imperatoris erat, ne ſui caſtra mouerēt antè præterlapſum annum. Quod intelligens Princeps

per

per ſuum œconomum turmis imperauit ſuis, vt quælibet vnum ex Imperatoris exercitu, vi direptum armorum adferret vexillum, indicta pœna maximæ ſuæ indignationis, ni facerent imperata. Quòd ſi etiam præſtitiſſent, addito ingenti proemio quibuſuis, inſuper pollicitus eſt in propria perſona, comitátc fideli ſuo œconomo prodire, hoſtique manum infligere tam ſtrenuè, vt vel vitam foret amiſſurus, aut primum Imperatoris vexillũ reportaret, ſpoliisq; ditaret omnes, qui ſequuti fuiſſent, ſupra cunctos ſuos inimicos, qui obſidebant eum. Reaſſumptis igitur animis, priuſquàm tempus conſtitutum præterlaberetur, allata ſunt ei per ſuas turmas, quotquot Imperatoris ſigna deſiderarat, medio duplicationis circuli, quam docuerat œconomum ſuum Princeps quidam Galliæ. Primum vexillum erat nigrorum equitum Germanorum, quos vocant Reuthorum atrorum: Secundum interſertum erat varijs coloribus: Tertium erat non vſq; adeò diſsimile vexillo Regis Galliẹ: Quartum inſignitum erat Luna creſcente: Quintum verò ſimile fuit ſigno maximo Imperatoris: quod quidem Principi animum auxit, vt altera die cum œconomo ſuo prodiret ad mœnia, & ibidem ſtrenuè ſupra modum pugnaret, vſque dum conſequeretur maximum vexillum Imperatorium. A`pugna tandem rediens, & fatigatus, ab œconomo, cibis prioribus obſidionis, initio reſiduis, reficitur, ac refocillatis viribus altera die cum ſuis, & œconomo viriliter inſiliens in hoſtem, totũ exercitum partim proſtrauit, partim fugauit Imperatoris, Ducum ſuorũ auxilio, qui omnes ſui Prin-

rum natura loquendum eſt, cùm ſint neceſſaria in operis noſtri diuini compoſitione. Hermes ait: In terra noſtra creata ſunt alia quæuis elementa. Alphidius contrà profert aquá eſſe præcipuum elementum, ex quo cætera elementa, ad operis noſtri diuini compoſitionem requiſita, creata ſunt: in quibus nulla habetur, vt apparet contradictio. Nam ab initio procreationis operis noſtri diuini, aliud nihil apparet, quàm aqua ſola, quam Philoſophi vocauerunt mercurialem aquam, ex qua terra procreata fuit, cùm inſpiſſaretur coniunctione decoctioneque ſupernaturali, præterquàm nobis eſt inutilis. Proinde vera loquutus eſt Hermes, dum dixit ex terra prodijſſe reliqua eleméta, cùm ipſa ſola ſuas demonſtret qualitates in operatione ſecunda, non ſecùs atque aqua ſuas demonſtrabat in operis initio. Quapropter Alphidius ad Valerandum ſcripſit, ac ad alios, ipſam eſſe præcipuum elementum, in operis noſtri diuini compoſitione.

Hæc ſunt illa duo elementa, quæ Philoſophi dicunt eſſe cognoſcenda, priuſquàm aggrediamur opus. Vt Raſis libro Luminum: Priuſquàm (inquit) incipiatur opus, eſt cognoſcenda natura & qualitas aquæ & terræ, quia in iſtis duobus compræhenduntur quatuor elementa: alioqui volatile fixum rapiet ſecum, & ſcientia noſtra nobis inutilis futura eſt. Hac de cauſa præcipitur, elementorum quatuor conuerſio, vt diuinum opus noſtrum ritè qualificatum in fine fixetur, vtque reſiſtere valeat ignis omni violentiæ, corruptioni aeris, ærugini terræ, & aquæ putrefactioni, non aliter quàm aurum minerale; propter

magnam ſuam perfectionem. Iſta conuerſio elementorum (vt ait Raymundus Lullius) nihil aliud eſt, præterquàm terram, (quæ fixa eſt) volatilem reddere, & aquam (quæ eſt humida volatilisque) ſiccam & fixam efficere: quod probè fit cȏntinuata noſtra decoctione in vaſe noſtro, præter omnem amotionem, vel apertionem, ne fortè noſtra pereant elementa, & in auras auolent in fumum.

Hoc ipſum atteſtantur ſcripta Raſis, & aliorum ſcripta varia Philoſophorum in eandem ſententiam, quum dicunt, veram ſeparationem, & coniunctionem elementorum quatuor, in vaſe noſtro fieri nullatenus tacto manibus pedibúſue: quoniam (vt aiunt) lapis noſter ſeipſum diſſoluit, coagulat, abluit, purgat, albificat, & rubificat, præter extraneæ rei cuiuſuis additionem vel mixtionem.

Arnaldus de Villanoua eſt eiuſdem opinionis in ſuo Roſario magno, dum inquit, breuibus admodum verbis: Nullo alio labore eſt opus, quàm in aqua trucidanda, hoc eſt, fixanda: nam ſtatim atque hæc erit mortua, reliqua elementa necata ſunt, id eſt, fixata. Falſæ ſunt igitur operantum huius temporis, & elementorum ſeparationes ſophiſticæ, in ſcriptis eiuſmodi Philoſophorum omnium peſsimè fundatæ, qui vetant expreſſè deſtructionem ſimplicium in ſuis præparationibus, quia (vt aiunt) impoſsibile eſt arti primas formas dare. Certiſsimum eſt, eleméta quatuor minimè componi poſſe, niſi priùs deſtruerentur. Quapropter non eſt opus hac elementorum ſophiſtica ſeparatione, falſaque ad operis

noſtri diuini compoſitionem. Falſam eſſe talem ſeparationem, hoc ipſo probatur, quod anteà dictum fuit: nempe duo elementa eſſe in alijs duobus compræhenſa: quò fit, vt veram eorum ſeparationem cognoſcere minimè poſſumus, quantò minùs perfectam coniunctionem. Experientia comprobatur, elementa, quæ ſeparaſſe dicunt, nihil habere commune cum natura verorum elementorum (vt ait Valerandus) exemplo ſit ipſorum òleum, quod vocant aerem, humectat & madefacit omne quod tangit: contra veram aeris naturam. Proinde ſat mihi fuerit, oſtendiſſe naturam & qualitatem elementorum, & eorũ cunuerſionem in hac noſtra ſciẽtia neceſſariam, quo modernorum operantum palàm fiat ignorantia ſcientiæ veris filijs, vtque illos cognoſcentes, fugiant ab eorum conſortio. Iam videamus quidnam intelligant Philoſophi per hunc terminum, videlicet fermentum. Dupliciter ſe dicunt vſurpaſſe: priori ſignificatione dum faciunt comparationem operis noſtri diuini ad metalla: nõ aliter quàm videmus parùm fermenti panis multam farinam in ſuam naturam & paſtam conuertere: ſimiliter diuinum opus noſtrum conuertit metalla ad ſuam naturam: & quia eſt aurum, illa tranſmutat etiam in aurum. Verùm quod raró in hanc ſignificationem aſſumpſerunt (in qua nulla difficultas) ad ſecundam veniemus, in qua ſcientiæ noſtræ maxima difficultas latet. Per fermentum itaque ſecundo modo verum corpus, & veram materiam intelligunt, quæ diuinum opus noſtrum perficit: quod quidẽ oculis eſt incognitum, & intellectu ſolo perceptibile quid.

Etenim

Etenim ab initio materia noſtra apparet volatilis (vt anteà ſatis declarauimus) quam nos oportet coniungere proprio ſuo corpori, vt hoc medio retineat animam, quæ medio iſtius iam factæ coniunctionis, medianteq; ſpiritu, ſuas diuinas operationes demonſtrat in opere noſtro diuino. Vt ſcriptum legitur in Turba Philoſophorum, ad hunc nempe modum: Corpus habet plus virium, quàm duo fratres eius, quos vocant Spiritum & animam. Non quòd intelligant quemadmodum Aſtriſtoteles declarauit, & alij Philoſophi (quod valdè notatu dignum) ſed corpus vocarunt omne ſimplex, quod ex propria ſua natura poteſt ignem ſuſtinere, præter vllam diminutionem: hoc aliter fixum vocant. Animam appellarunt omne ſimplex per ſe volatile, poteſtatem habens ſecùm rapiendi corpus, ac deferendi ab igne: hoc alio vocabulo nominarũt volatile. Spiritum eſſe dicunt id, quod poteſtatem habet retinendi corpus & animam: iſtaq; duo ſimul adeò coniungendi, vt non poſsint ampliùs ſeparari, ſiue perfecta ſint, aut imperfecta. Quamuis in opere noſtro diuino, ab initio nihil intrat noui (puto pòſt primam præparationem) nec in operis medio, neq; in fine. Verũ Philoſophi diuerſis reſpectibus, & conſiderationibus rem vnã & eandem vocarunt corpus, animam, & ſpiritum, vt ſuprà dictum abundè. Primò cùm materia noſtra eſſet volatilis, vocauerunt animam, quià ſecùm deferebat corpus. Poſteaquàm id quod occultum erat, manifeſtatum eſt in noſtra decoctione, tum demùm corpus vires ſuas palàm fecit, mediante ſpiritu, hoc eſt, animã retinuit, hanc ad propriam

naturā ſuam reducendo (id eſt,in aurum) eamq; ſua fixauit potentia, per auxilium artis noſtræ. Hoc ipſo declaratur exactè, quod Hermes ſcripſit,nullam tincturā fieri citra lapidem rubeum. Nam vt Roſinus ait: Verus ſol noſter apparet albus & imperfectus in noſtra decoctione, & eſt perfectus in rubeo ſuo colore. Fermentum eſt de quo loquitur Arnaldus de Villanoua in ſuo Roſario magno, quod apparet illis duobus coloribus, non tactum, neque mixtum alteri materiæ cuipiam,vt per ea ſcripta poſſet intelligi. Verùm eſſe teſtatur Anaxagoras, inquiens: Sol noſter eſt rubeus & ardens, qui coniunctus eſt animæ albæ, & naturæ lunæ, ſpiritus medio: quamuis totum ſanè aliud nihil ſit,præter argentū viuum Philoſophorum. Morienus declarat: Impoſsibile fuerit (inquit) ad perfectionem ſcientiæ noſtræ peruenire, tantiſper donec luna ſoli coniuncta ſit,præter quem ſcientia noſtra eſt inutilis,vt ait Hermes,& reliqui omnes Philoſophi.Per hęc intelligi poſſunt ea,quæ Raſis loquitur libro Luminum: Seruus (inquit) rubeus vxorem duxit fœminam albam, in fine perfectionis operis noſtri diuini. Similiter quod Lilius habet: Vnio vera corporis & animæ, fit in albo & rubeo colore, medio tamen eodem, certo tempore, per auxilium noſtræ decoctionis, ad eum gubernatæ modum, vt materia noſtra non deſtruatur: nam, vt in Turba ſcriptum reperitur, emolumentum ac detrimentum operis noſtri diuini, vtrumq; prouenit ex adminiſtratione ignis. Proinde ſuaſerim vnà cum Raſi,ne quis temerè huius practices ſuſcipiat prouinciam, in hac noſtra ſcientia, priuſquàm

quàm ignis regimina cuncta (quia diuerſa) in operis noſtri diuini compoſitione apprimè neceſſaria, probè admodùm cognoſcat: alioqui terminus, quem venenum appellant, applicabitur ipſi, quod in ſecunda operatione ſolet accidere, vt anteà dictum. Nō propterea venenoſum quid addendum eſſe quis exiſtimet in noſtra materia, neque Theriacam, minùs extranei quidpiam (vt exiſtimarunt nonnulli literam conſiderantes) ſed quòd induſtrium, ac vigilem operatorem eſſe oporteat, ne terminum & horā natiuitâtis aquæ noſtrę mercurialis prætereat, vt adiungat ei proprium corpus, quod anteà fermentum appellauimus, & iam venenum vocamus, idque duabus de cauſis: Prior nos concernit, quia non aliter quàm venenum humano corpori nil prętex damnum inferre poteſt: ſi hoc loco non coniunxerimus illud ſua hora determinata, nihil nobis quā detrimentum adfert, ac diſpendium, vt ſuprà diximus. Poſterior concernit mercurium (quem vocamus aquam mercurialem) quia hunc trucidat, & fixat. Quo quidem interpretatur quod ſcripſit Hamech, inquiens: Cùm noſtra materia peruenit ad ſuum terminum, eſt coniuncta ſuo veneno mortifero. Item quod Roſinus: Venenum hoc (ait) eſt valdè magni pretij. Haly, Morienus, & reliqui omnes idē atteſtantur. Eadem comparatione theriacā vocarūt, vt ait idem Morienus. Quoniam id ipſum operatur in corpore metallorum, quod in noſtro theriaca. Quamuis etiam id quod ſcripſerunt, adaptari queat ad coniunctionem perfecti fermenti, cùm hora determinata facta eſt, quia per ipſam diuinū opus noſtrum

perficitur. Similes igitur autoritates intelligi debent ex allegorico ſenſu, & non ex apparentia literæ, quod plæriq; falſò exiſtimarunt. Iſtiuſmodi eſt poſtremi termini, magis vſitati, & intellecti minùs, interpretatio: etenim maior pars ꝑ ipſum intelligunt diuinum opus noſtrum, quādo perfectum eſt: non aliter (inquiunt) quàm parùm coaguli plurimùm lactis congelat, noſtræ materiæ tantillùm proiectum ſuper viuum argētum, iſtud congelat, & ad propriam ſuam naturā adducit. Verùm decipiuntur aberrantes à veritate: nam per eā concludunt materiam noſtram comparari non poſſe metallis, quia congelata ſunt. Proinde ſciendum eſt, quando mercurius noſter apparet ſimplex, eſt labilis, ipſumq; Philoſophi lac vocarunt, cuius coagulum appellant id, quod nos ſuprà fermentum, venenum, & theriacam vocauimus. Quia velut coagulum non differt à lacte, niſi pauca decoctione, noſtrum coagulum etiam à noſtro mercurio non differt, niſi per decoctionem, quam acquiſiuit anteà: hoc eſt magnum & ſupernaturale ſecretum, ob quod Philoſophi noſtram ſcientiam diuinam eſſe dixerūt, quia deficiunt in ea rationes humanæ, vt ſuprà narrauimus. Hoc eſt coagulum, quod Hermes vocauit florem auri, de quo volunt intelligi, cùm inquiunt: In congelatione ſpiritus, facta eſt vera diſſolutio corporis, & econtrà, in diſſolutione corporis, eſt facta vera congelatio ſpiritus. Quia per eius medium totum perficitur opus, vt ait Senior: Cùm vidi noſtram aquam (id eſt, mercurium noſtrum) per ſe congelari, credidi firmiter noſtram ſcientiam eſſe veram. Eandem ob cauſam

ſam ſcribit Alexander in ſcientia noſtra nihil eſſe creati, præter id quod factum eſt ex maſculo & fœmina. Coagulum noſtrum vocat maſculum, quia ipſum eſt quod agit, & Philoſophi maſculo tribuerunt actionem, & paſsionẽ fœminæ, quam dicunt eſſe mercurium noſtrum, ideò quia coagulum dictum agit in ipſum, ſuam potẽtiam demonſtrans. Hac de cauſa dixerunt, fœminam alas habere, quia noſter mercurius ſimplex eſt volatilis: qui tamẽ retinetur per dictum ſuum coagulum. Eapropter ſcripſerunt: Fac aſcendere fœminam ſupra maſculum, & poſteà maſculum ſuper fœminam, idipſum intelligẽtes quod in Turba Philoſophorũ: Honorandum eſſe Regem noſtrum, & Reginam ſuam vxorem, ac diligentiſsimè cauendum ne adurantur, id eſt, ne decoctio noſtra acceleretur. Nam, vt Arnaldus ait in magno ſuo Roſario: Præcipuus error in operis noſtri diuini practica, eſt accelerata, vel feſtinata decoctio. Similibus ac varijs terminis vſi fuerunt in ſcriptis ſui antiqui Philoſophi, & quia præcipui ſunt iſti, quos declarauimus, finem interpretationibus terminorum imponemus: etenim his probè cognitis, vera materia non poteſt non cognoſci, ac deinceps libri Philoſophorum faciles facti ſunt, vt ait bonus Treuiſanus. Concludam igitur cum Philoſophis omnibus, quorum ſcripta hactenus in meliorem ordinem quàm potui, redegi, non niſi vnam eſſe materiam ſolam, ex qua diuinum opus noſtrum adimpletur. Componitur enim ex ſolo ſimplici mercurio (quem Philoſophi proprio ſuo termino, citrà vllam æquiuocationem, mercurialem aquam vocarunt).

coagulato per actionẽ ſui proprij ſulphuris (qđ Hermes propriè vocauit florem auri) qui longa & continuata noſtra decoctione, tantam ac tam excellentem acquiſiuit perfectionẽ, vt opus hoc noſtrum valeat omnia corpora metallica imperfecta, quibus coniunctum fuerit proiectione, in purum & putum aurum tranſmutare minerali ſimile, idque diuerſis rationibus anteà deductis & allegatis, quibus amplè ſatis declarauimus, quínam fiat, vt imperfecta metalla per illud perficiantur. Cùm vtique nulla ſimplicia differentia, vel qualitatibus contraria coniungi poſſunt, aut perfectè miſceri ſimul, diuinum pariter opus noſtrum, quia conſtat ex ſolo argento viuo animato, pati nullo modo poteſt coniunctionem cum ſulphure, quod remanſit in metallis imperfectis, ob digeſtionis defectum, vt ſuprà notauimus. Verùm enimuerò, cùm ſit potentiſsimum, & ſumma digeſtione perfectiſſimum, ſeparat ſulphur dictum à metallis, & argentũ viuum, quod in ipſis eſt reliquum, perficit in aurum. Experimento comprobatur, cùm proiectionẽ facimus eius ſuper commune viuum argentum, reperimus ipſum totum fermè conuerſum in aurum. Contrariũ videmus efficere ſuper metalla proiectum: ſiquidem ex ſemilibra aliquorum vix habentur vnciæ ſex: at quantò magis decocta ſunt, tantò minùs hac via diminuuntur. Finem itaq; huius opuſculi mei ſecundæ partis faciens, tertiam & vltimam tandem aggrediar, in qua veram & perfectam ſcientiæ noſtræ diuinæ practicam ſub diuerſis allegorijs explicabo. Quam Deus manifeſtabit ſuis fidelibus, eiusq; ſtudioſis amatoribus,

toribus, qui diligenter hæc mea ſcripta perlegent, veram dans intelligentiam per Spiritum S. ſuum, ad ſui gloriam & honorem: cui ſit laus in æternum.

TERTIA PARS OPVSCVLI DIOnyſii Zacharij, de Practica diuini operis.

VNIVERSA terra per Philoſophos & Coſmographos in tres partes principes diuiſa eſt: in Aſiam, Affricam, & Europam, ſub quatuor plagis, vel regionibus, Oriente, Occidente, Meridie & Septentrione ſitas, ſubque dominio diuerſorum Imperatorum, Regum, Principum, potentumque Dominorum. Quorum vnuſquiſque res diuerſas & varias habet in delitijs, cùm ob earum raritatem, tum ſingularem valorem: poſterior cauſa non æquè grata, atque prior exiſtit, quod experientia didici, cùm varias atque aduerſas peragrarem regiones. Siquidem vbi doctorum frequentia virorum fuit, ibidem (maximo meo malo) vidi ſapientes valdè miſeros & abiectos, econtrà ditiſſimos ignaros, & in maximo haberi precio. Vbi verò penuria doctorum peritorumq; hominum erat, maxima quoque pars ignari prorſus, & inepti, hoc loco potiſsimùm ſapientes honorabantur ab omnibus, & præſertim à maioribus ſummo fauore & obſeruantia maxima proſequutos animaduerti. Haud ſecùs opum inopia minerarumque (vnde nobis aurum communicatur, & alia metalla) his locis vbi non reperiuntur, maxi-

mam iſtorum æſtimationem efficit, vt abundantia ſecùm adfert eius vilipendium, cuius habetur magna copia penes opulentos: & viliora quæq; nulliúſue pretij, perfectique nihil habentia, præter apparentiam, oculos eorum ſemper occæcarunt, vt perfecta pretioſaque non cognoſcerent. Quapropter indignati ſapientes, cū vident ignaros eſſe prælatos, aliò ſe conferunt, ſuæ ſapientiæ vires & potentiam deliberātes, alibi locorum demonſtrare. Quod fecit olim magnanimus quidam Gubernator, proponens nunquam deſiſtere, donec reliquā mundi partem, vltra ſuam, qua potiebatur, ſibi ſubieciſſet copiarū ſuarum præſidio, & præſertim fidelis œconomi ſui conſilio. Interea dum hæc in animo verſabat, varios ac diuerſos adiunxit ſibi extraneos, qui quòd minimè fideles eſſent, exiſtimarunt ſe liberaliùs excepto siri ab Imperatoribus, Regibus, alijsq; Principibus. Quapropter (vt ſolent exploratores) ab eo defecerunt, eiusque vulgarunt illis conſilia. Qui paruipenderunt, nullam terrenā exiſtimantes potentiam ſuæ reſiſtere poſſe, quantò minùs dicti Gubernatoris deliberationem. Dum igitur in Aulis magnisq; Palatijs nil niſi ridebatur, cantabatur, procationibus, laruis, equorum exercitijs, choreis, ac varijs ludis fallitur tempus inutiliter, adulatoribus, & ſuſurronibus benignę præbentur aures, viri ſapientes deriſoriè tractantur nomine philoſophico (quod olim magni Monarchæ, Potentatusque non ſunt dedignati, nec adhuc facerent, ſi ſanum, vt anteà libenter adhuc audirent conſilium) interea bonus ille Princeps Gubernator, ſuis ſtipatus præſidijs, auxiliari-

búſue

búſue copijs, vnam ex celeberrimis vrbibus Imperij iam obſederat. Imperator conſcripto copioſiſsimo milite, multis Regibus comitatus, ac Principibus, ſigna iamiam ad conflictum conferre parabat, cùm bonus Princeps Gubernator perſuaſione ſui fidelis œconomi, aliorumque ſuorum, obſidione relicta, ſolus in munitiſsimam arcem tutò ſe recepit, copijs eius campos circum occupantibus, & indies inimico ſtrenuè reſiſtentibus. Adduxerat Imperator quinquaginta millia peditum, equitumq́; ſex millia, innumeraq́; torméta bellica. Princeps itaque deſerens vrbem ferrea turri propugnatam, ordine claſsico ſuis cum caſtra mouit, pugnantibus ſtrenuè poſt ipſum copijs poſterioribus aduerſus hoſtẽ, & in fluuium illcò traieciſſent, fractisque pontibus ſibi ſuoque Principi proſpexiſſent, maximũ imminebat eis periculum, at illæſi omnes euaſerunt manus inimicorum. Altera die perſequentibus viriliter hoſtibus, coactus eſt Princeps conſilio ſuorum aſſentiens, in locum inexpugnabilem ſecedere, ſimul & omnis miles cum eo. Vallis & aggeribus muniebatur, in cuius meditullio ſedebat in rupe muris circunſepta, nunquã expugnabilis arx rotundiſsima, cui aſtabat alia turris eminentiſsima, per quam ſub terra cuniculis excauatis, œconomus omnia quæ & victui, & bello erant neceſſaria, potuit introducere neſcijs inimicis, vt olim factum extitit Neapoli Romaniæ, dum Solimanus Rex Turciȩ hanc obſideret annis viginti, nec perciperet vnde venirent vrbi ſubſidia victus, & alia. Princeps autem ſuis intra mœnia receptis, in arcem ſe recepit, ac in paruum cubiculum rotun

dum, ornatiſsimum quoque ſingulis tanto Principe dignis, in quo toto tempore manſit, quo durauit obſidio, quòd ſummè delectaretur eo receptaculo: fabrefactum erat, quemadmodum in Ducatu Lotaringiæ videre licet. Inde per quatuor feneſtras ei fuit conſpicuum quicquid hoſtes facerent machinationum, vt ipſum interciperent. Verùm intrare non poterant, quòd porta ſui domicilij præcipua, ad eum erat occluſa modum, vt nemo valeret eam aperire, præter fidelem œconomum, qui de ſingulis adeò prudenter diſpoſuit, atque prouidit, vt integro obſidionis anno deficeret nihil. Ob varios & aſperrimos inſultus ab Imperatoris milite factos indies, coactus eſt Princeps exercitum ſuum in quinq; turmas partiri, vt quælibet ageret excubias per ſuas vices. Exercitus Ducibus ad hunc modum Imperatori ſuadentibus, ne caſtra moueret: Si Principem (inquiunt) reliquerimus, meritò nos deridebit, præſertim quòd noſtri fuerit ordinis, & à nobis receſsiſſe dicat ea de cauſa, quia minùs dignè tractabatur: quamobrem ſi manus euaſerit noſtras, omnem vindictę quæſiturus eſt occaſionem. Hæc & ſimilia verba mouerunt Imperatorem, vt obſtinato prorſum animo deliberaret, Principem captiuum facere per inediam, aut alia via qua poſſet. At inſtáte hyeme, parte caſtrorum ſuorum tantiſper ſecum retracta, reliquâ in obſidione reliquit Imperator ſub Ducatu potentiſſimi Satrapæ, qui plurimos impetus faciebat indies aduerſus boni Principis militem. Conſilium Imperatoris erat, ne ſui caſtra mouerēt antè præterlapſum annum. Quod intelligens Princeps

per

per ſuum œconomum turmis imperauit ſuis, vt quælibet vnum ex Imperatoris exercitu, vi direptum armorum adferret vexillum, indicta pœna maximæ ſuæ indignationis, ni facerent imperata. Quòd ſi etiam præſtitiſſent, addito ingenti proemio quibuſuis, inſuper pollicitus eſt in propria perſona, comitāte fideli ſuo œconomo prodire, hoſtique manum infligere tam ſtrenuè, vt vel vitam foret amiſſurus, aut primum Imperatoris vexillū reportaret, ſpoliisq; ditaret omnes, qui ſequuti fuiſſent, ſupra cunctos ſuos inimicos, qui obſidebant eum. Reaſſumptis igitur animis, priuſquàm tempus conſtitutum præterlaberetur, allata ſunt ei per ſuas turmas, quotquot Imperatoris ſigna deſiderarat, medio duplicationis circuli, quam docuerat œconomum ſuum Princeps quidam Galliæ. Primum vexillum erat nigrorum equitum Germanorum, quos vocant Reuthorum atrorum: Secundum interſertum erat varijs coloribus: Tertium erat non vſq; adeò diſsimile vexillo Regis Gallię: Quartum inſignitum erat Luna creſcente: Quintum verò ſimile fuit ſigno maximo Imperatoris: quod quidem Principi animum auxit, vt altera die cum œconomo ſuo prodiret ad mœnia, & ibidem ſtrenuè ſupra modum pugnaret, vſque dum conſequeretur maximum vexillum Imperatorium. A pugna tandem rediens, & fatigatus, ab œconomo, cibis prioribus obſidionis, initio reſiduis, reficitur, ac refocillatis viribus altera die cum ſuis, & œconomo viriliter inſiliens in hoſtem, totū exercitum partim proſtrauit, partim fugauit Imperatoris, Ducum ſuorū auxilio, qui omnes ſui Prin-

pis coloribus illuſtrati ſunt. Quò factum deinceps, vt omnis Potentatus, ſiue Papà ſit, aut Imperator, ſiue Rex, Princeps, vel Solimanus, quotquot ſunt, huic vni Auro Principi deferant palmam, & victoriam cedāt applauſu maximo, Deo ſic iubente, ac volente, cui ſit laus, honor & gloria perennis. Reliquum erit, vt operis noſtri diuini proiectione ſuper metalla, tincturam gemmarum, & humani corporis medicinam in eo ſitam eſſe, declaremus.

De proiectione ſuper metalla.

REGIS noſtri multiplicati viribus, & cibis refecti, vncia vna proiiciatur ſuper vncias quatuor auri puri, putique liquati, fiet inde materia frangibilis, quę pulueriſata, coquatur in monte clauſo inſultus poſtremi calore, vaſe admodum strictè etiam obturato, ſpatio trium dierum. Huius pulueris vncia vna proiiciatur ſuper vigintiquinque marcas argenti, vel cupri, vel ſuper octodecim marcas plumbi vel ſtanni, vel ſuper quindecim marcas argenti viuico mmunis, in crucibulo calefacti, vel plumbo cōgelati. Materia mox ſpuma craſsiore contegetur, operatione completa, crepitus fiet, ac ſi crucibulum frangeretur. Tandem liquefiat hæc materia, & erit in aurum conuerſa. Verùm ſi dictum pondus obſeruatum nō fuerit, nec materia priore ſuo colore mutata: quapropter eſſet in cineritio magno fulminanda ſine plumbo, vt horarum trium ſpatio materia, quæ non erit tranſmutata, conſumatur, reliquum in fundo purum, eſt cimento regali ſex horis latiùs purgandum. Hac via totum habebitur aurum,

opera magni Regis noſtri conuerſum, ſimile minerali quouis & æquipollens. Et hæc eſt via, quã docet Raym. Lullius in ſuo Codicillo, quod ad proiectionẽ attinet. Secundam pro tinctura gemmarum docet in ſuo Teſtamento.

De Tinctura gemmarum & vnionum.

LAVANDVS eſt magnus ille Rex noſter, ac reficiendus ſtatim poſtquã allatum eſt ei ſignum album creſcente luna inſignitum, nec finis obſidionis eſt expectandus, ſed à ſuæ refectionis paſtu primo. Hic eſt mercurius, quem Raymundus Lullius vocauit argentum viuum exuberatum. Eius vnciæ duę, vel tres ponantur ſuper cineres, in alembico paruo benè clauſo, deſtillentur igne lento primùm, cùm nihil hoc igne ſtillare volet ampliùs, mutato recipiente lutatoq;, fortiori tandem vrgeatur igne, quicquid aſcendere poterit. Liquor iſte ſecundus in alembico recenti, per balneum Mariæ deſtilletur, tertiò cohobando liquorem ſuper feces viſcoſas, & aqua breui ſuo tempore diſſoluentur: tertia vice tamen totum per cineres deſtilletur, & poſtmodùm in alembico recenti per balneum rurſus deſtilletur quater, feces vice qualibet ſeruando ſeorſim, vſque dum aqua deſtillata ſit clara ſplendensque perlarum candido nitore, cuius vſus hic eſt ad vniones. Ponantur iſti licet minutiſsimi, in cucurbitam paruam, quibus affundatur aquæ dictæ tantùm, vt parumper emineat, cooperiatur galea cæca, & poſt horas tres in paſtam reſoluentur albam, & ſupernatabit liquor admodum clarus, euacuetur modeſtè ne turbetur. Cucurbita cum paſta

ponatur cooperta,in balneum Mariæ tribus diebus digerendo, poſtmodùm auferatur. Fabricetur formula argentea rotunda, intrinſecus deaurata, quæ per medium in duas æquales partes aperiatur,adapteturque filum aureum vel argenteum deauratumque inter ambas concauitates. Tandem ſpatula aurea formulæ medietas repleatur vtraque dicta paſta,filum per medium collocetur in medio ſui foraminis, claudaturq; formula, filum autem protrudatur, ac retrahatur, quò benè foratus ſit vnio per medium. Aperta formula eximatur vnio formatus, & ponatur in ſcutellam aurea altera ſimili coopertam, non tangatur manu, ſiccetur in vmbra,& non ad Solem. Cùm plures habueris,filo perforentur omnes,& in canali vitreo ab vna parte latum foramen habente, ab altera non maius filo aureo, & ſuſpendantur ſimul in bocia, vel vrinali vitreo mundo ſupra liquorem dictum ſublimatum,lutetur vas, & octo diebus in aere contineatur, poſteà tribus ad Solem, ſingulis ternis horis mouēdo vitrum, vt vapor aſcendat, hoc artificio perficiētur vniones tantæ quantitatis vt voles. Ad eundem modum de rubinis & carbunculis fieri poterit,rubei mercurij medio, poſt vnicam eius refectionem.

De vſu diuini operis noſtri, ad humani corporis medicinam.

SVMATVR pondere grani vnius poſt exitum Regis, & albo vino diſſoluatur in argenteo vaſe. Tingetur vinum citrino colore, quod ægris adminiſtretur,paulò pòſt mediam noctem, & vno

die ſanabitur, ſi morbus ſit vnius menſis, ſi fuerit vnius anni, infra duodecim dies, vel infra menſem, vbi valdè diuturnus morbus eſſet futurus. Ad conſeruandam ſanitatem, ſumendum ex eo parùm ſingulis annis bis, ſub initium veris & autumni. Hoc medio ſanè viuitur, & alacriter vſq; ad prædeſtinatum vitæ terminum, Deo dante, cui laus ſit, honor & gloria nunc & ſemper, in æternum. Amen.

FINIS OPVSCVLI DIOnyſii Zachariј.

ANNOTATA QVAEDAM EX NICOLAO FLAMELLO AVTORE GALLO.

AD metallorum verã cognitionem ignorandum non erit, dum in primis adhuc ſpeciebus exiſtunt, in ſulphure videlicet, ac in argento viuo duas habere formas, vnam maſculeam, alteram verò fœmineam, quæ duo ſpermata maris atque fœminæ, ſulphuris priùs, elementa maſculina duo continet, ignem & aerem: poſteriùs alia duo fœminea, terram & aquam. Quæ duobus comparantur in arte ſerpentibus, vni alato, terribili, alteri quidem alis carenti multò horribiliori. Hæc duo ſpermata ſi per naturam coniungantur in ventre mercurij, qui propter ſuum ardorem vocatur ignis naturæ, & à nonnullis leo deuorans, & eius ventrem, licet

aurum & argentum ſubintrent, non abſumuntur, quòd illo natura duriora ſint, atque perfectiora. Mercurius eſt imperfectus, nihilominùs aurum & argentum communia proueniunt ex eo. Argentum eſt ſubſtantia lunæ inferioris, vt aurum ſolis etiam inferioris. Mercurium igitur matrem occidi, ac mori oportet p dicta ſpermata, qui poſtquàm ſemel mortificatus fuerit à natura, nunquã poterit ampliùs reuiuiſcere. Nam vel tantillùm congelatus in venis terreſtribus, adeſt mox in eo granũ auri fixum, qd^r ex duobus ſpermatibus producit verũ germẽ mercurij. Vt à plumbi cauernis videre licet, in quibus nulla minera locorum vbiuis, in qua fixi granum verum non contineatur manifeſtè, id eſt, granum auri, vel argenti. Siquidem prima congelatio mercurij eſt minera plumbi, in qua poſitum eſt à natura. Hoc verè multiplicari poteſt in ſuam perfectionem abſque dubio vel errore, exiſtens tamen in ſuo mercuio nõ ſeparatum à ſua minera. Metallum enim in minera ſua conſiſtens, eſt mercurius, à quo ſi granum ſeparatur, vt pomum erit immaturum ab vrbe ſua deſumptum, quod prorſus deſtruitur. Granum fixũ eſt velut pomum, & mercurius arbor. Non eſt igitur ſeparandus ab arbore fructus, quia non poteſt aliunde nutrimentum accipere, quàm à ſuo mercurio. Maior eſt fatuitas in mercurium ponere aurum & argentum, non ſecùs atque diſcerptum pomum arbori rurſum infigere. Vt igitur negotium hoc adimpleatur ex æquo, ſumenda ſimul arbor cum ſuo fructu, quo denuò plantetur, citrà fructus ablationem, in fertiliorem terram atque nobilio-

rem,

rem, quæ plus nutrimenti dabit vnico die, quàm prior ager in centum annis exhibuiſſet, ob ventorum aſsiduam agitationem. Altera terra, quòd ſoli proxima ſit, creſcere vegetareque facit arborem, continuo rore, & aſsiduo ſole in horto philoſophico, manè veſperi, dies & noctes, ac in ſingulas horas, abſq; intermiſsione, lucente, arborq́; rore dulciſsimo conſpergitur, ac nutritur, vno anno magis, quàm in priore terra decem millibus. Poſitis igitur ambobus in furno continui caloris dies & noctes, vapor eius, qui ros eſt, impedit combuſtionem. Lignorum vel carbonum calor eſt inutilis, imò noxius. Noluerunt itaque ſapientes Philoſophi in alia re quapiam operari, q̃ in ipſa natura, cùm ipſa luna, in matre congrua mercurio. Ex quo tandē generalem mercurium effecerunt, longè potentiorem & fortiorem illo naturali. Aſcende igitur in montem, vt vegetabilem, ſaturniam, regalem & mineralē herbam videas. Succus enim eius ſumatur purus abiectis fecibus. Ex eo namq; maximā partem operis tui perficere poteris. Verus eſt hic mercurius Philoſophorum. In primis igitur mercurium tuum ne laueris, ſed iungas ipſum cum patre ſuo, id eſt, cum igne, ſuper cineres, qui ſtramen ſunt, in vitro ſolo, abſque vlla re alia, quod nidus eſt, in furno, qui domus eſt: ex nido pullus naſcetur, qui ſuo ſanguine ſanabit omnes.

Fons Chemiæ.

FONS & cauerna metallorum omnium, eſt mater, ex qua naſcuntur & proueniunt illa ſeptem, vt ex ſua natura: item Saturnus, Iupiter,

Mars & Luna. Plumbum intellectualiter eſt aurum leproſum,&c.Fons autem naturæ ſi mercurium in eo poſitum recipiat, inde medicina fiet excellentiſsima.Naſcitur in terra maſſa plumbeâ mercurius, qui clauſus in carcere poſteà liberetur,alioqui non poteſt ſciri pondus,neque menſura,quæ deſideratur: ad eum tamen cognoſcere modum poteris.Solis mercurius,non eſt mercurio lunæ ſimilis, cũ hic ſemper albus manere debeat, quo ſibi ſimilem procreet, mercurius verò Solis eſt rubificandus, & hic eſt labor primus: & poſtmodũ congregari poterunt. Notandum vtique quintã eſſentiam eſſe nobis in hac arte præcipuè neceſſariam, & mercurium iſtũ reperiri potiſsimùm eo loco,in quo ſol eſt in maximo ſuo calore,multosq; flores producit: nã poſt flores ſequuntur fructus. In luna ſimiliter inuenitur dũ in ipſa quæritur: in Saturno, Marte, Venere, & in Mercurio ſecuriùs: ego autem (Flamellus inquit)in ſole reperi & elaboraui. Cùm igitur ſingula cõueniunt in hoc opere philoſophico,quorũ quodq; ſimile eſt alteri, tũ fœtus matrẽ deuorat,patremq; ſuum in vnico lacu ſuffocat, in quo ſimul flores,lac,fructus,atq; ſanguis inueniũtur. Metallum igitur hoc vnũ in vnco vaſe ponendũ, & in vnico furno. Mercurius eſt de quo loquor, & nihil aliud. In operis abbreuiationẽ vnicũ habetur in hoc mundo metallũ, in quo mercurius iſte noſter abundè reperitur. Aurum calidum eſt & ſiccum, Luna verò frigidæ naturæ, Saturnus grauis atque mollis: quapropter ſoli ſimilis hoc ipſo,aurũ leproſum appellatur: Venus eſt Lunæ ſimilis pondere & malleatione, Mercurius frigidus

dus & humidus ſimilis Ioui, qui naſcitur ex eo, Mars autem durus grauis & frigidus. In duobus igitur negotium hoc omne conſiſtit, vt videlicet igne tuum ſulphur penetratiuũ efficias, & attractiuum, quo matrẽ ſuam deuorare queat, & compleueris opus. Matrem infige ventri ſui fœtus, quem anteà peperit, tum demũ ſibi pater erit, ac filius ex duobus ſpiritus perfectus. Poſtquã ſulphur tuum deuoratũ erit, mercuriusq́; ſuus mortificatus, coniiciatur in carcerem, in quo maneat diebus quadraginta, & videbis quod optas, iuxta hos verſus: *Si fixum ſoluas, faciasq́; volare ſolutum,*

Et volucrem figas, faciet te viuere tutum.

Io. Mehunnius de Lamentationibus naturæ.

SVB Luna quod cõcluditur, cœlum hoc loco vocatur, quia materia formam appetit, non ſecùs atq; fœmina virũ. Materia ſolùm eſt ex 4. elementis, ex quibus fit chaos, & ex iſto Rex atq; Regina generantur. Primò quidẽ creatus eſt ignis à Deo, quem ſub Luna collocauit, expertem corruptionis, & puriſsimã eſſentiæ quintæ partẽ in ſe continentem. Poſteà factus eſt aer ſubtilis, in quo Deus pariter eſſentiæ quintę partem poſuit, non tantam ac in igne, minorẽ in aqua, & in terra minimam. Vt ignis igitur in aerem agit, ſic aer in aquam, & in terram. Terra mater eſt, & nutrix omnium quę cõcipit in vtero ſuo ab igne: hoc ipſum fouet, in centrumq́; vſq; ſuum abſq; intermiſsione. Cùm igitur ſola natura potentiam habeat reducendi 4. elementa in primam materiam generaliter mixtam, quibuſuis elementis. Impoſsibile fuerit cuiquam operantum id efficere, præter ipſam, quæ ſola dat materiam atque naturam.

Quinta namq; eſſentia, quæ cathena dicitur aurea, ad hunc modum contraria connectit & concordat, vt nunquam diſſentiant ampliùs. Conſiderandum in primis aurũ, quod pulcherrimam formam ſuam accipit in cœlo, & optimam in terra materiam, pariter & gemmæ. Cœlum igitur quintam eſſentiam informat forma & materia in elemento contenta, per quam forma detinetur: quę depuratione, & ſucceſſu longi temporis perficitur. Aurum itaq; & gemmæ per me naturam ſolam componuntur: nemo enim proportiones præter me nouit. Quod vtiq; quæris ſummũ eſt naturæ ſecretum, deſcendens ex virtute cæleſti. Quapropter tota ſcientia naturæ debetur, quà ſimplicitas elementi de cœlo depromitur: hæc in cœlo dicitur eſſentia primitiua, & in elemento quinta, quam ipſa reductionibus efficit, ac prolixis circulationibus, inferius in ſuperius conuertendo, & frigidum & ſiccum, in humido & calido conſeruando, lapides atq; metalla ſub humido ſuo radicali, cœleſtibus motibus aſtrorum, quibus elementa gubernantur, & eorũ obediunt influentijs: vt quantò purior eſt materia, tantò per naturam fiat excellentius opus. Cœleſtis itaque motus, eſt intelligentia correſpondens in inferioribus, in quibus per ſuas influentias omnia producit in eſſe. Vtitur ergo natura materia in igne quouis infallibili, quia ex iſto virtutem recipit omnem. Item aqua ex origine ſicca prouenìens, nihil quod tangit humectans, nõ recedens neque volatilis, eſt oleum incombuſtibile. Nullus artificialis ignis tantum calorem infundere poſſet, quantus ex cœlo prouenit. Cæterùm in

iſtis

iſtis non ignorandum, opus hoc noſtrum integrum fieri ex vili materia homogenea, in vnico vaſe clauſa, in vnico furno id continente, quod eam perficit: nam ſolò regimine perficitur, imitando naturã. Hæc in generatione hominis, corpus admodum ſubtiliter format ex argẽto viuo, & ſulphure maſculino agente, ſolo vaſe, matrice videlicet contẽte, cuius furnus venter eſt, quamuis auxilietur homo per ſuam artem, dum ardet in ſua natura, materiam congruam infundendo, præter quod, aliud nihil efficere poteſt. Non ſecùs in arte noſtra, ſi quis eligere norit materiam eiuſmodi, qua natura delectatur, eamque ritè præparatam ſuo vaſe & furno concludere, ego (inquit natura) & ipſe perficiemus abſque mora, modò requiſitum ignem adminiſtrarit naturalem, contra naturam, non naturalem, & abſque ardore: ignem (inquam) calidum, ſiccum, humidum, & frigidum. Conſidera igitur qualem eſſe oporteat: nam abſque igne & materia nihil fit in hac ſcientia. Do tibi materiam (inquit natura) forma eſt, quòd ipſi tibi pares, non dico ſubſtantialem, neq; accidentalem, ſed conſtruen di vas, atque furnum. Deinceps præpara materiam tuam in puluerẽ factam cum aqua ſua, vaſe cõcluſam vnico: rege calore temperato, hic promouebit actionem, & frigiditas putrefactionem. Siquidem ob magnam frigiditatem non poſſet impedire ſiccitas, neq; reſiſtere huic agenti, quin argentum viuum ſtatim reducatur in primã materiam integra connexione. Proinde priuſquàm opereris (inquit natura) diſce me cognoſcere, quæ mater ſum, ſine qua nulla creatura poteſt eſ-

ſentiam recipere,vegetare, neque animam habere ſenſitiuam abſque cœlo & elementis. Eſt vtique medium inter mercurium & metallū, quod ſumendum eſt ad artem noſtram: Eſt (inquam) aurum potabile,& humidum radicale, ſummaq; medicina,quam per tuam artem, & meam ſcientiam perficimus. Abſq; me,quæ materiam exhibeo, nihil vnquam efficies,& abſque te,qui miniſtras, non poſſum hoc opus exequi ſola. Sed per me & te breui tempore conſequeris. Tranſmuta quatuor elementa,metalla deferens & atramenta, ſub ſpecie tranſmutabili, quæ materia notatu digna fuit à Philoſophis vſurpata, & ab ignaris contempta. Similis eſt auro ſubſtantia,diſsimilis eſſentia: Conuertens eius elementa, quod quæris inuenies, inferiora ſublimando, & ſuperiora in inferiora conuertendo. Sumito igitur viuum hoc argentum agente ſulphure mixtum, & vnico vaſe, vnico furno etiam concluſum, inhumetur vas pro tertia parte,ſupraque philoſophicum ignem contineatur: omniſque ſpecies,præter materiam ſolam à qua minera ſumit originem, relinquatur.

Reſponſio.

NVTVRA mouens ſuperiora digitis & pedibus,inferiora tranſmutat elementa vſque in centrum terræ ſine intermiſsione,à cœlo primâ formam accipit,& materiam ab elementis: quamuis hæc materia confuſa ſit, & non diffuſa,donec per naturam ſpecificetur, & qualificetur. Tum demùm recipit formam ſubſtantialem, & poſteà viſibilem accidentalem. Formam priorem tranſmutat,

mutat, vt informet noua forma materiam. Obiectum namque potentia ſubiectum eſt, quia ſubſtantiam in actu, qui priùs fuit in potentia, ſuſtinet. Aurum ſcitur eſſe minerarum omnium theſaurum, attamen formam non habet, neque materiam tantæ potentiæ, vt ſuam excedat perfectionem: non habet enim maiorem potentiam, quàm perficiendi ſeipſum, quicquid moliatur artifex. Ipſum deſtruere ac in eſſe reducere, fatuum eſſet opus, cùm ex eo nihil plus virtutis, neque potentiæ haberi poſſit, quàm obtinet ex propria ſua natura. Nulla fit reductio eorum, quæ natura perfecit in ſpeciem, vel in indiuiduũ, niſi primò corrumpantur. Etiam poſt corruptionem generatio non fit ſpeciei ſimilis, niſi fiat regreſſus in hoc genus. Quapropter auri deſtructio viam nõ ſternit ad ipſum conſtruendum, quia per ſui deſtructionem conſtrui nihil poteſt: ipſo namque mortuo pariter moritur eius ſubſtantia, vt ex eo non poſſit ampliùs aliud argentum viuum enaſci, neque metallum. Et quia elementum ignis in terra continetur, & aeris in aqua, quorum quantitatem, qualitatem, proportionem perfectę coniunctionis ſuæ nemo nouit, ſeparanda non ſunt elementa, cùm reparari nequeant. Solùm id igitur quod natura generauit, nobiſque reliquit ſũmendum ad artem. Summatim elementorum ſeparatio non fit effectualiter argenti viui, neque ſolis, qui pater eſt artis filio ſuo ſpiritum impertiens.

Autoris incogniti.

EST in mercurio quicquid quæritur, ex quo

corpus, ſpiritus, & anima trahitur, vnde puriſsima & mundiſsima tinctura prouenit. Humor eſt pretioſus, hominem lætificans, factus ex terra, aqua & igne. Corpore vtiq; purgato, conceptoq; ſpiritu, tandem clarus fons exurgit, in cuius fundo iacet leo viridis, aut ſerpens qui extenditur. Si expergefiat in altum aſcendit, & poſtquàm ei deficit animus, deorſum decidit in balneum, quo tantiſper lauatur donec rubeſcat, lauatur (inquam) aqua vitæ vſq; dum non agnoſcatur ampliùs. Poſtremò vertitur in digniſsimũ lapidem, primò album, & poſteà citrinũ viſu pulchrum, atque delectabilem. Sis igitur de mercurio vero ſollicitus, quem natura generauit, & qui cũ ſuo patre moratur proſperè, proſperaque reddit imperfecta metalla.

Teſtamentum Arnaldi Villanouani.

LAPIS generatus, ortuſque de terra per eleuationem perficitur, aquæ potione ſatiatus. Infra duodecim horas, vt minimum inflatur, & intumeſcit circumquaque viſibiliter. Poſtmodùm in balneo poſitus, vel in aeroſo hypocauſto moderatè calido & ſicco, ac purificatus ab extraneo vapore, ſoliditatem ſuarum partium acquirit, extenuatuſq; ſuperflua humiditate, fit idoneus ad commixtionē. Quo facto, ex purioribus eius partibus exprimitur lac virgineum. Quod mox inde poſitum in ouum philoſophicum, proprio & continuato calore, foueatur vt pro pullorum excluſione. Varietate ſuorum colorum nudatus, gaudet cum ſub compare, colore tinctus inſtar niuis. Inde pòſt abſque periculo reſiſtit ignis violentiæ,

lentiæ,tantiſper,donec pauonis coloribus ornatus, de monumento deinceps egrediatur cum Regali ſummaque potentia.

Etſi breuis admodum hic videatur eſſe proceſſus, prolixiſsimis tamen circunſtantijs nô caret,ac operationibus. Singula compendioſè tractantur, quæ circa hoc opus neceſſaria ſunt opera, per ſingulas periodos optimè conſideranda, nec inconſideratè prætereunda. Nam faciliùs ex tantillo ſermone veritas comprehenditur, huius diuinæ ſcientiæ, quâm ex copioſiſsimis & innumeris voluminibus, multitudine varietateq; veritatis vnitatem & ſimplicitatem contegentibus.

ALIAE QVAEDAM ANNOTATIONES EX VARIIS AVTORIBUS.

De ſolutione & coagulatione materiæ Chimicæ.

CVM ſolutio ſit præcipua huius artis operatio, primò de hac dicendum erit, adductis variorum Philoſophorum autoritatibus, quo faciliùs intelligi queat, vna aliam interpretante. Hæc ſunt igitur, quæ colligere voluimus, & attexere noſtris collectaneis. Etenim ex varietate mens Philoſophorum petenda eſt, ſi reducatur comparationibus ad vnum & eundem ſenſum. In quibus maxime conuenire videntur, hoc ipſum eſſe quod quæritur, non dubitandum. Totum vtique negotium

operis diuini philoſophici conſiſtit in his duabus operationibus, videlicet in ſolutione & congelatione. Solutio igitur ex ſententia Gebri, eſt rei ſiccæ in aquam reductio.

SCALA PHILOSOPHORVM.

Solutio lapidis eſt reductio eius in mineralem aquam.

VILLANOVANVS.

Soluimus (inquit) quando corpora diuidimus, ea ſimplicia & ſubtilia reddimus, atque in primam naturam & materiam reſoluimus.

AVICENNA *de materia prima.*

Duplex eſt materia prima, propinqua & remota: propinqua eſt argentum viuum: remota eſt aqua. Quia argentū viuum priùs fuit aqua, deinceps argentum viuum.

LVLLIVS.

Diſſolutio primariam intentionem habet, ad deſtruendum cum lunaria.

CLANGOR BVCCINAE.

Prima materia haberi non poteſt, niſi per operationes artificiales, naturalibus operationibus contrarias.

AVTOR INCOGNITVS.

Quàm difficilis res ſit diſſolutio, teſtari poſſunt, qui ſolutioni dederunt operam. Multi ad eam ſua imperitia peruenire non potuerunt. Qui aliter igitur quàm per noſtrum artificium ſoluit, fruſtrà ſoluit.

CLANGOR.

CLANGOR.

Solutio eſt opus naturæ, & non artis: artifex tantùm naturæ miniſter eſt, & adiutor.

AVICENNA.

Vt aqua eſt prior & propinquior materia lapidis, ita altera materia lapidis, eſt ſpiritus metallorum.

ROSARIVS.

Qui cupis inueſtigare huius artis ſecretum, cognoſcere te oportet primam metallorum materiam, alioqui tuo labore fruſtraberis.

VILLANOVANVS.

Diſſolutio eſt ſapientiæ perfectio: oportet enim vt ipſa ſapientia quæratur: alioqui non inuenietur. Propterea dixit Hermes: Homo non poteſt habere, nec reperire diſſolutionē, niſi per ignem diuini ingenij.

AVICENNA.

Verum principium noſtri operis eſt diſſolutio lapidis. Idem: Primũ regimē lapidis eſt, lapidem ſoluere, & in ſuam primam naturam reducere.

VILLANOVANVS.

Indiges tu, quicunque vis operari, vt in ſolutione & ſublimatione duorum luminarium primò labores. quia primus gradus operationis eſt, vt fiat argentum viuum ex ipſis.

LVDVS PVERORVM.

Artifex noſtri operis primò debet lapidem ſoluere, deinde coagulare: quoniam opus noſtrum

nihil aliud eſt, quã facere perfectam ſolutionem & congelationem.

CLANGOR.

Tota hæc ars in hoc vertitur, vt iungamus humidum ſicco: id eſt, vt ſoluamus & coagulemus. Humidum eſt ſpiritus liquidus ab omni ſorde mundatus. Siccum eſt corpus perfectum purum & calcinatum.

MIRNERIS.

Siccum eſt terra: humidum verò eſt aqua.

ARISTOTELES CHIMIOGRAPHVS.

Primũ quod facere debes in opere, eſt, vt mercurium ſublimes, deinde vt in mercurium mundum corpora munda mittas.

CALID.

Niſi conuerteritis corpora in ſubtilitatem, vt ſiue impalpabilia tactui, nõ dirigetur vobis quod quæritis. Et ſi trita non fuerint, reuertimini ad operationem, quouſq; terantur, & fiant ſubtilia. Quod ſi feceritis, vobis quod optatis dirigetur.

TVRBA.

Niſi corpora fiãt incorporea, nihil operamini.

GEBER.

Nullum argentũ poteſt fieri, niſi omnia priùs ſoluantur.

ROSARIVS.

Qui aurũ ſcit deſtruere, ita quòd ampliùs non ſit aurum, is ad maximum arcanum peruenit.

IOAN. AQVINAS.

Faciliùs eſt aurum conſtruere, quã deſtruere.

SCALA

SCALA PHILOSOPHORVM.

Solutio lapidis eſt occulti reuelatio, craſsitudinis attenuatio, rei duræ & ſiccæ in quandam liquidam ſubſtantiam reductio.

VILLANOVANVS.

Aurum & argentum in penetralibus terræ dura, ſicca, & ſtrictiſsimè ligata reperiuntur. Per diſſolutionem verò artificialem mollia redduntur, fluentia & ſubſtantia liquida. Idem: Natura in ſuo corpore tincturam occultat, quam ars manifeſtat cruciando, & torquendo corpus, modò per aquam, modò per ignem. Item: Non pigeat vos cruciare & corrumpere corpus terendo, & imbibendo donec aquam extraxeritis, & corpus tenue factum ſit, ac impalpabile.

CLANGOR.

Corpora metallorũ diſſolutione diſſoluuntur.

VILLANOVANVS.

Aqua Philoſophorum beneuolè & naturaliter diſſoluit metalla, cum quibus non ingrato, neq; contrario vinculo colligatur. Idem: In aqua Philoſophorum virtus ineſt humida, proprietatem habens, quæ ſine damno & detrimento corpus torquet.

BERNARDVS.

Similitudinariè generantur per artem homo & aurum: tamen horum ſpermata & ſemina per artem generari non poſſunt, eò quòd illam proportionem mixtionis, ad producenda ſemina, ars neſcit componere.

CONGREGATIO PHILOSOPHORVM.

Natura eum gradum, quem perficere poteſt, perficit, ſed quem præterire nequit. Alius: Natura continet in ſe ea quibus indiget: ſed nō perficitur, niſi arte moueatur, & operatione. Item: Primæ diſpoſitiones lapidis nulla arte induci poſſunt, natura ſolûm hoc facere poteſt. Item; Materia lapidis fit à natura. Materiam facere per aliquod artificium impoſsibile eſt. Lapis enim à natura creatus inuenitur, nec alio indiget, niſi vt remoueatur quod ſuperfluum eſt in eo, id eſt, in materia eius.

AVICENNA.

Lapis non fructificat, donec ad nihilum deueniat tanquam aqua decurrens.

TVRBA.

Totum magiſterium noſtrũ fit cum aqua noſtra, ex ea, & de ea fiunt omnia neceſſaria. Nam ipſa ſoluit corpora ſolutione vera & philoſophica, vt conuertantur in aquam, ex qua ab initio fuerunt. Alibi: Niſi quodlibet vertatur in aquã, nullatenus deuenietur ad perfectionem.

ALPHIDIVS.

Niſi naturas attenues, aquam illas faciens, nihil colorare potes: fac ergo corpora eſſe aquam liquefaciendo, quæ apud Philoſophos aqua ſapientiæ nuncupatur.

ROSARIVS.

Aqua permanens, ſiue perennis, ſiue vinum ardens dicitur aqua corporis, id eſt, quando cor-

pus redactum eſt in mercurium. Item: Aqua permanens eſſe non poteſt abſque ſuo corpore, cum quo ſoluta eſt. Item: Abſque aqua permanente nihil fit. Dicitur etiam aqua vitæ. Item: Solùm cum ardente vino, potes complere elixir perfectum.

SCALA.

Draco eſt ſulphur, quod extrahitur de corporibus per magiſterium.

AVICENNA.

Qui elixir album facere inſtituit, in argento ſulphur albũ reperiet, in auro rubeum. Et quoniam tale ſulphur non reperitur ſuper terram, niſi in iſtis duobus corporibus, ideò præparanda ſunt corpora ſubtiliter, vt ſulphur eorum, & argentum viuum ex ipſis habere poſsimus, qualia fuerunt illa, ex quibus aurum & argẽtum ſub terra efficiebantur.

CLANGOR.

Soluite corpus perfectum in mercurium, inde habebitis virtutem occultam, id eſt, ſulphur philoſophicum digeſtum, & decoctum per opus naturæ, quemadmodum in minera digeritur, & decoquitur.

LVDVS PVERORVM.

Oportet noſtrum lapidem ad primam materiam reduci, & ad originem ſulphuris & mercurij.

CLANGOR

Et tale argentum viuum dicitur oleum in-

combuſtibile,anima,aer, & ſplendor corporum, quia corporibus metallicis mortuis & imperfectis vitam præſtat immortalem, & ea illuminat.

GEBER.

Principalia naturalia in opere naturæ ſunt,ſpiritus fœtens, id eſt,ſulphur, & aqua viua.

CLANGOR.

Diſſolutio corpus in naturam ſpiritus conuertit.

ROSARIVS.

Oportet omninò quòd fixum fiat volatile: id eſt,quòd corpus fiat ſpiritus, idq́ue cum volatili, id eſt,cum mercurio mundo.

CLANGOR.

Spiritus, id eſt, aqua Philoſophorum, eſt locus animæ. Anima eſt tinctura à corporibus perfectis extracta,& in ſpiritum,id eſt,in aquam Philoſophorum deriuata.

VILLANOVANVS.

Hæc eſt via qua ſecretum conſequimur conficiendi ſulphuris albi & rubei: quod eſt anima corporis,quæ à corpore educta,tingendi vim habet, quam ſpiritui aquæ vitæ committit conſeruandam.

SCALA.

A'radice conuenit extrahere naturam, id eſt, primas partes eſſentiales, ſine quibus nulla fit metallorum tranſmutatio.

VILLANOVANVS.

Intentio noſtræ operationis non eſt aliud,niſi quòd

quòd eliciatur, & eligatur puriſsima ſubſtantia ex ſole & luna.

CLANGOR.

Extrahe argentum viuum, ſeu lapidem philoſophicum tam à corporibus, quàm à viuo argento: quoniam vnius ſunt naturæ, & habebis mercurium & ſulphur, de illa materia ſuper terram, de qua aurum & argẽtum generata ſunt in terra.

COMMVNIS SENTENTIA.

Mercurius Philoſophorum conſtat argento viuo & ſulphure.

BERNARDVS.

Sol nihil aliud eſt, quàm ſulphur & argentum viuum. Terram, inquit, & aquam mercurio attribuunt, aerem & ignem ſulphuri. Terra & aqua ſunt elementa paſsiua, aer & ignis actiua. Terra & aqua fœminæ rationem habent, aer & ignis viri, nec eſt alia extranea additio, niſi digeſtio, qua mediante, omnia quatuor in auro circundantur, & æquali proportione maturantur.

COMMVNIS SENTENTIA.

Corruptio vnius eſt generatio alterius, idque tam in artificialibus, quàm in naturalibus. Aliter: Secundùm naturam nihil generatur, quod priùs non corrumpatur, & nihil reſurgit, quod præmortuum non ſit.

BERNARDVS.

Si aurum in argento viuo decoquatur, ſeu diſſoluatur debito modo & via naturali, ipſum argentum viuum naturales proprietates auri obti-

nebit. Idem: Solutio quæ fit per aquam Philoſophorum, formam quidem corrumpit, exteriorem corporum ſolutorum, at non corrumpit materiam.

VILLANOVANVS.

Quod diſſoluit corpus à ſpiritu eſt, quod verò coagulat ſpiritum à corpore eſt. Alibi: Spiritus diſſoluit, corpus coagulat. Idem: Quantùm corpus ſoluitur, tantùm ſpiritus coagulatur. Quòd ſi corpus non ſolueretur, neque ſpiritus inſpiſſaretur. Alibi: Quod à corpore ſoluto exit, humiditas eſt radioſa, quod diſſoluit corpus, de ſpiritu prodit, & virtus eius eſt germinoſa. Idem alibi: Solutio corporis fit cum coagulatione ſpiritus, & coagulatio ſpiritus cum ſolutione corporis. Tunc miſcetur corpus cum ſpiritu, & fit vnum cum eo, nec vnquam ſeparantur, non magis quàm aqua mixta aquæ.

CLANGOR.

Quando ſperma mercurij iungitur cum terra corporis, corpus diſſoluitur in aquam ſpermatis, & fit aqua vna ſine diuiſione.

VILLANOVANVS.

Intellige autem corporis ſolutionem, & ſpiritus coagulationē, ſimul eodemq; tempore fieri.

ROSARIVS EX CALIDE.

Solutio corporis, & coagulatio ſpiritus ſunt duo, ſed habent vnam operationem. Quia ſpiritus non coagulatur niſi cum ſolutione corporis, nec corpus ſoluitur, niſi cum coagulatione ſpiritus. Ideò inter ſolutionem corporis, & coagulationem

tionem ſpiritus non eſt differētia, nec diuerſum opus in aliquo, ita vt fiat vnū ſine alio. Quemadmodum videmus fieri, cùm aqua vulgaris terram conatur ſubtiliorem efficere, & in ſuam materiam ſoluere: eodē enim tempore aqua denſior & ſpiſsior fit, terra autem ſubtilior & rarior.

LVLLIVS.

Multi Philoſophorum in aqua forti communi, facta ex vitriolo & ſale nitro, corpora metallorum diſſoluebant, & per euaporationem trahebant aquam illam, tunc calx in fundo vaſis remanebat, quam poſteà cum aqua dulci communi abluebant: deinde aquam illam per euaporationem tollebant, & calcem cum menſtruo diſſoluebant, vt opera ſua conficerent, quæ, ſecundùm quòd competebat, finem non conſequebantur optatum. Diſſolutio enim quæ fit cum aqua forti, non eſt ſicut natura poſtulat. Idem alibi ſic: Aurum & argentum ſoluuntur in rebus radicalibus ſui generis, non autem cum fortibus aquis, quæ metalla corrumpunt: quoniam illæ aquæ repugnant naturæ.

ROGERIVS.

Metallis nihil adhæret, neq; eis coniungitur, neque tranſmutat, niſi quod ex illis eſt.

BERNARDVS.

Fatui ex mineralibus conficiunt aquas per diſſolutionem corroſiuas, in quas mittunt ſpecies metallorum, & corrodunt eas, & non ſoluunt ſolutione naturali, quę requirit permanentiam amborum, nempe ſoluentis & ſoluti.

Idem: Nulla aqua naturali reductione ſpeciem metallicam diſſoluit, niſi illa quæ permanet cum ſpecie metalli in materia & forma, & quá metalla ipſa poſſunt recongelare. Quod non eſt in aquis fortibus ad ſoluta corpora non pertinentibus. Corpora quidem per aquas fortes corroduntur, ſed non ſoluuntur. At quantò magis corroduntur, tantò magis à metallica ſpecie alienantur.

VILLANOVANVS.

Per ſolutionem corpus cum ſpiritu miſcetur, & cum eo vnum fit, ita vt alterum ab altero nunquàm ſeparetur.

CLANGOR.

Corpus diſſoluitur in aquam ſpermatis, & inde aqua fit vna ſine diuiſione.

PHILOSOPHVS.

Melior eſt ſolutio voluntaria quàm violenta, & temperata quàm feſtiua: & ideò cauendum eſt, ne vis formæ generatiua cum corroſiuis & adurentibus ſuffocetur.

ROSARIVS.

In noſtro lapide ſol & luna viui ſunt, alioſque ſoles & lunas ex ſe gignere poſſunt. Aliud aurum ab hoc, & alia luna mortua ſunt: remanſit enim vis & potentia eorum in ſolutione facta per noſtram aquam. Alia aqua ea perdidiſſet, ac ſterilia reddidiſſet.

VILLANOVANVS.

Solutio tantùm fit, per argentũ viuum: ipſum enim ſolùm poteſt ſolem & lunam ad primam mate-

materiam redigere. Idem: Totum beneficium huius artis in mercurio ſole & luna conſiſtit.

ARISTOTELES.

Si nihil aliud haberemus à mercurio, quàm quòd corpora ſubtiliat ad naturam ſuam, non parum nobis præſtaret beneficium.

GEBER.

Omnis ſolutionis perfectio adducitur cum aquis ſubtilibus, & maximè acutis, acribus, ponticibus, & fecem nullam habentibus, ſicut eſt acetum deſtillatum, vua acerba, pyra multæ acritudinis, mala granata deſtillata, & his ſimilia.

VILLANOVANVS.

Corporis ſoluti, & aquæ ſoluentis natura vna eſt, niſi quòd natura corporis completa eſt, digeſta, & fixa: aquæ autem natura, incompleta, indigeſta, & volatilis.

REGOR.

Argentum viuū eſt ignis corpora comburens, mortificans & confringens.

ROSINVS.

Aqua tantò eſt igne calidior, quantò ignis eſt calidior aqua.

ROSARIVS.

Aqua noſtra eſt fortior igne, quia facit de corpore auri merū ſpiritum, quod ignis facere non poteſt. Idem: Spiritus eſt totus igneus per ſuam igneitatem ſoluens, & diuidens corpora.

TVRBA.

Comburite æs noſtrum igne fortiſsimo.

CALIDIVS.

Minor ignis omnia terit: minùs enim operatur, quàm aqua noſtra, quæ corpus ſoluit, quod ignis facere nequit.

LVLLIVS.

Sciri poteſt materiam primam noſtri lapidis eſſe ex natura mercurij viui, & ſulphuris: quoniam ipſa non poteſt in igne corrumpi, nec in aqua, nec in aere.

ROSARIVS.

Aliqui dixerunt, quòd argentum viuum vulgi adhæret corporibus, quòd eſt falſum. Quod enim Geber ait: Non inuenimus inuentione noſtra rem aliam magis, quàm argentum viuum amicari corporum naturis. Hoc totum intelligendum eſt de argento viuo philoſophico. Ipſum enim ſolùm adhæret corporibus, nec vllam aliam rem inuenire potuerunt Philoſophi antiqui, nec moderni inuenient aliam rem, quæ corporibus adhæreat, niſi argentum viuum philoſophicum: quia argentum viuum vulgare non adhæret corporibus. Et propter hoc multi ſunt decepti operando in illo argento viuo vulgi.

LVLLIVS.

Qui cum forti aqua diſſoluunt, ignorant vegetabilia noſtrum menſtruum acuentia, ignorant: etiam aquam mercurij vulgi, quam nos ſcripſimus in Teſtamento noſtro.

VILLANOVANVS.

Vt natura mutet naturam & conuertat, tantùm eo indiget, quod ſuæ eſt naturæ. Item quod

ſoluit, & ſoluitur vnius ſunt generis & naturæ. Idem: Vera non eſt, neque philoſophica corporis ſolutio, neque ſpiritus coagulatio, ſi in diſſolutione erit materia, & natura extranea.

DASTINVS.

Oportet vt elementa aquæ ſint eiuſdem naturæ cum elementis metalli tranſmutandi, alioqui degener ſoboles erit: quoniam ex diuerſitate partium naſcitur & totius diuerſitas. Quomodo ſimilitudo ex eis eſt, quæ ex vno genere ſunt, & ex vna radice pullulant.

ROSARIVS.

Lapis Philoſophorum fit ex tribus: ſcilicet ſole, luna, & mercurio. Item: Fac mercurium ex ſole & luna in ſuo eſſe, ſine mercurio vulgi, ſed per viam philoſophicam.

LVLLIVS.

Lapis componitur ex argento viuo metallorum, non ex argento viuo vulgi.

NOVVM LVMEN.

Argentum viuum noſtrum non eſt argentum in propria natura, nec adhuc in natura ad quam deductum eſt per minerũ, ſed in natura ad quam deduxit illud artificium noſtrum.

RICHARDVS.

Mercurius crudus diſponit corpora in primã materiam, ſed mercurius corporũ id facere non poteſt. Idem: Quia per congelationem illud crudum ſulphur, quod antea, (id eſt, ante congelationem) in illo fuit, eſt alteratũ in natura, & ideò non corrodit ſicut primum.

PHILOSOPHI IN GENERE.

Ab immũdo ne quæras mundiciem. Stultum eſt ex re quęrere, quod in ea nunquam fuit. Quis dabit quod non habet? Quæ illa eſt inſania, velle ex deteriore facere, quod ſit meliùs: hoc eſt, perfecta facere ex imperfectis?

LVLLIVS.

Cœlum, lunaria, menſtruum, liquor vegetabilis, aqua argẽti viui rectificata & acuata cum vegetabilibus, eſt cum qua fit diſſolutio metallorum naturalis.

VILLANOVANVS.

Aquæ ſolutionis ex ſalibus, aluminibus, & aliis id genus confectæ, quæ cum metallis nullam habent cognationem, ſpecies metallorum non conſeruant: contrà, deſtruunt ac diſsipant. His aquis contraria eſt aqua Philoſophorũ, quæ metalla cõſeruat, ſubtiliora reddit, deinde diſſoluit, & magno naturæ conſenſu ea in primã tranſfert materiam.

TVRBA.

Accipite ſpiritum nigrũ non vrentem, & cum eo corpora ſoluite, & diuidite.

CLANGOR.

In aqua Philoſophorum latet ſpiritus quintæ eſſentiæ, cuius ſolius eſt magiſtraliter corrumpere, & in ſuam primã materiam transformare.

ROSARIVS.

Succus lunariæ fit ex vino noſtro, quod paucis filijs noſtris notum eſt, & cum illo fit ſolutio noſtra, & fit aurum probabile noſtrum, median-

te

te illo, & ſine illo nequaquam.

LVLLIVS.

Menſtruum abſque auro & argento, lapidem philoſophicum generare non poteſt, nec econtrà. Vbi autē illa coniunguntur, menſtruum mouet metalla ad diſſolutionem. Et vicißim metalla mouent menſtruum ad producendum ignem in lapidibus,

CLANGOR.

Si corporis imperfecti, ſcilicet terræ fuerit vna libra duodecim vnciarum, fixatur cū imbibitionibus ſuis nonaginta diebus.

LVLLIVS.

In ſingulari aqua de corpore rubeo præparato, id eſt, de terra noſtra rubea præparata, & in tenues laminas coaptata, vel in puluerem limaturæ redacta, pone duas drachmas, id eſt, quartam partem vnius vnciæ. Quod ſi plus ſoluere poteris plus apponas, verumtamen non excedas vnciam vnam. Si de terra remanſerit aliquid nōn ſolutum, relinque in vitro: quod autem ſolutum eſt, ſepone: poſteà quæ terra non ſoluta reſtitit, cum noua ſoluenda ponatur. De noua autem terra non ponas duas drachmas, ſed minùs, nempe quantùm relicta terra ponderat. Quod intellige, niſi perſpexeris aquam plus ſoluere poſſe.

GEBER.

Modus ſolutionis duplex eſt; ſcilicet per fimum calidum, & per feruentem aquā: quorum vna eſt intētio, & vnus effectus. Modus ergo per fimum eſt, vt ponatur calcinatum in ampullam

vitream, & ſuper illud fundatur quantitas aceti deſtillati, vel conſimilis duplum eius, & obturetur caput ipſius benè, ne reſpiret, & ſub fimo tepido ſolui dimittatur: poſteà per deſtillationem filtri ſolutum remoueatur: nõ ſolutum verò iteratò calcinetur: & poſt calcinationem iteratò ſimiliter ſoluatur, donec per iteratiõnẽ operis ſuper illud, totum ſoluatur. Modus verò ſolutionis, quæ fit per aquam bullientem velocior eſt, & eſt vt calcinatum in ampullam ordinetur cũ aceto obturato foramine, ne reſpiret. Quæ ampulla in caldario pleno aqua & ſtramine ſepeliatur, & poſteà ſuccendatur ignis ſub ea, donec aqua per horam ferueat. Poſt hoc verò ſolutum deſtilletur, & ſeorſim ſeruetur, non ſolutum verò iteratò calcinetur, & iteratò eodem ordine ſoluatur, donec per reiterationem totum ſoluatur.

SEMITA SEMITAE.

Accipe pretij librã vnam, cum quatuor libris aquæ: tere & incorpora cum ſale modico, & aceto, quouſque fiat totum amalgama. Pretio optimè amalgamato, pone ipſum in multam quantitatem aquæ vitæ, id eſt, mercurij. Pone ſuper cineres, & fit ignis lentiſsimus per diem naturalem. Sine vas infrigidari, & cola aquam per pannum lineum, vt tranſeat quod de corpore fuerit reſolutum. Quod remanſit in panno, cum noua aqua benedicta repone ad ignem per diem naturalem, cola vt priùs. Toties reitera, donec totum corpus in aquam conuertatur.

VILLANOVANVS.

Tere libram vnam limaturæ mundæ in mortario

tario, cum quatuor libris mercurij. Illi libræ duodecim libras aquæ vitæ dato. Pone totum in vrinali, & ſuper ignem cinerum debilem & lentum, & per diem coque. Frigefacto vaſe, aqua coletur, vt cum ea tranſeat, quod de corpore & limatura ſolutum erit, eam aquam ſepone. Et quod ſolutum non eſt, cum noua aqua benedicta ad ignem repone per diem & noctem. Cola vt priùs quod eſt ſolutum, & hanc ſecundam aquam pone cum prima. Ita fac, donec tota limatura in aquam, id eſt, in primam materiam conuerſa ſit.

LVLLIVS *in luce mercuriorum.*

Recipe vnciam vnam ſolis puriſsimi, pone vnciam illam in vitreo vaſe, & ſuperpone vnciam vnam cœleſtis menſtrui, vel duas, ad plus, & immediatè claude vas, ne reſpiret, pone vas in igne cinerum per diem naturalem ad leniter bulliendum. Menſtruum diſſoluendo ſolem colorabitur, colore citrino reſplendente, poſteà ſoluto ſole, pone in balneo Mariæ per alium diem naturalem. Poſteà per tranſitũ de vno vaſe in aliud vas, menſtruum ſic coloratum in alio vaſe repone, & vaſe ſigillato ad partem ſerua. Deinde ſuper ſolem qui remanſit inſolutus in fundo vaſis, pone de alio nouo menſtruo, vt ſuprà diximus. Et demùm clauſo vaſe, pone in igne cinerum p alium diem. Deinde extrahe ſolutum per tranſitum, vt ſuprà in alio vaſe cum alio ſole ſoluto. Et ſic cum nouo menſtruo reitera ſolutionem prædictam, donec menſtruum ampliùs non coloretur, & in fundo vaſis manebit de terra ſolis abſque anima. Idem: Accipe calcem cuiuſcunque corporis vo-

lueris, pone in ampulla, quæ habeat longum collum. Superfunde aquam lunariam, vt ſupernatet quatuor digitis. Pone ſuper cineres, vbi bulliat per diem naturalem. Deinde pone in fimo per duos dies naturales, vt meliùs digeratur, & vt materia ſeparetur per partes ſubtiles à groſsitie ſua. Pòſt extrahe ampullam. Recipe aquam illam claram in vna cucurbita, & caue ne feces turbentur, dum vas inclinatur. Mox cooperi cucurbitam, & pone in fimo vt priùs. Vaſe autem bénè obturato, & facta euacuatione, ſuperfunde aliam aquam ſimilem primæ, quæ ſupernatet vt priùs, & pone in fimo. Iſtas operationes rèiterabis, donec corpus à ſuis ſpiritibus euacuetur. Idem: Accipe aurum, & proiice ipſum in aquam vegetabilem. Sit aurum ad pondus aquæ vegetabilis. Pone illud totum in digeſtione balnei per ſex dies naturales, & aurum diſſoluetur in aquá, in colore croci. Poſteà verò deſtilla menſtruum in deſtillatione balnei. Poſteà ſuperpone aliam lunariam recentem, & pone iterum in digeſtione balnei alios ſex dies naturales. Et tunc extrahe & mitte illud, quod ſolutum eſt, in aliam ampullam, & ſuper illud, quod remanſit finitis ſolutionibus, & deſtillationibus, iterum de menſtruo ſuperpone ad quantitatem terræ, & pone in digeſtione balnei per quatuor dies naturales. Et illud quod ſolutum eſt de metallo, ſimul cū menſtruo pone in cucurbitá vt priùs, & ſic fac vſq; ad ſex inhumationes & deſtillationes, & illud quod remanſit finitiš deſtillationibus, de fecibus non cures.

GEBER.

GEBER.

Non ſolutum iterato calcinatur, & poſt calcinationem iterato ſoluitur.

COMES.

Opus diſſolutionis graue eſt, & difficile: expedit autem corpora ſoluere per aquam ſolam: id eſt, per argentum viuum ſine calcinatione: quoniam iſtud eſt ſecuriùs, licet in operatione ſit tardius, tincturam igitur non feſtines extrahere. Feſtinatio omnia comburit, & ad remotum perducit. Potenter ſuſtine, coque, & non te tedeat.

ALPHIDIVS.

Multitudo & diuerſitas relinquēda, vna diſpoſitio quærenda.

LVLLIVS.

Terra rubea vbi purificata & mundata fuerit, & in tenues laminas coaptata, ponenda eſt in aquam, ibi non ſoluetur primò in aquam, ſed tantùm calcinabitur, & in puluerem rubeum quodammodo ſine tactu reducetur. Idem terrā eam deſicca ſecundùm ſuum modum, ita quòd puluis ſuper eam non cadat, donec aliam aquam attuleris, in qua poſsit diſſolui.

SCALA.

Sol & luna cum prima aqua calcinantur philoſophicè, vt corpora aperiantur, & fiant ſpongioſa & ſubtilia, vt aqua ſecunda meliùs poſsit ingredi ad operandum ſuum opus.

ALBERTVS.

Mercurius noſter fit ex corporibus perfectis, &

nõ ex imperfectis:hoc eſt,cũ aqua ſecunda, poſtquàm per primam aquã fuerint debitè calcinata.

ROSARIVS.

Fixum fit volatile ſpatio vnius menſis.

CLANGOR.

In diſſolutione facienda, terra toties terenda, id eſt, in igne continẽda,& aqua eſt illi adiungenda, donec apertè videas nihil ampliùs ſupereſſe, quod diſſolui queat.

ROSARIVS.

In ſolutione corporis, ſi plus erit de non fixo, id eſt,de ſpiritu,ſolutio erit celerior,quàm ſi plus erit de fixo, id eſt, de corpore, ſi contrà tardior erit ſolutio:quare volenti citò ſoluere multa opus eſt aqua. Idem: Neceſſe eſt autem, vt plus ſit de volatili, quàm de fixo, à duplo vſque ad quintuplum, ſextuplum, vel vſque ad decuplum, & non vltrà.

COMES.

In diſſoluendis corporibus,vide ne corpus album cum rubeo, nec rubeum cum albo miſceatur, ſed vtrumque ſeorſum diſſoluatur, neque aquam vnius cum aqua alterius confundas.

LVLLIVS *in Magia naturali.*

Si tibi aqua defecerit, ſume cucurbitã, in quã ſunt omnes liquefactiones, & ſuperpone alembicum. Deſtilla aquam lento igne,ſcilicet per balneum, in tantùm quòd habeas duas partes liquefactionis. De iſta aqua pone ſuper materiam corporis,quæ eſt in ampulla,in qua cœpit ſolutio fieri,

ri, vſque ad quantitatem priſtinam. Et ſic iterabis, donec tota terra ſit euacuata.

REGOR.

Caueatur ne acetum in fumum conuertatur, & pereat.

ROSINVS.

Caueas tibi ne acetum fumoſitate pereat.

LVLLIVS *in Repertorio.*

Solutiones aquæ ſunt in balneo, vel in fimo collocandæ: vnde quod deſtillari poterit leui calore educatur. Vaſa deſtillatoria ſunt arctè connectenda, vt ne quid foras exhalent. De tribus aquæ partibus, duæ tantùm ſunt per deſtillationem euocandę, aqua ſolis & lunæ ſeiunctim ſunt excipiendæ. Vitreum vas ex lapide potiùs quàm ex ſilice conflandum eſt: ſcilicet, ne mordacitate & acrimonia aquę corrodatur. Et ne ſpiritus eua neſcant, ea vaſa fideliter ſunt obturanda. Deinde iſtiuſmodi aquam virtute & bonitate præſtantior eſt, quàm anteà.

SCALA.

Qui non ſoluit & coagulat, multipliciter errat. Item: Congelatio eſt rei mollis induratio, humoris occultatio, & diuerſorum colligatio.

CLANGOR.

Diſſoluere eſt corpus in naturam ſpiritus conuertere. Coagulare eſt ſpiritum efficere corporalem. Solutio facit corpus fixum volatile. Coagulatio contrà, facit corpus volatile fixum. Idem: Spiritus, id eſt, aqua nō coagulatur, niſi median-

te corpore, quod in ea ſit diſſolutum. Corpora enim ſunt velut coagulū huius lactis, id eſt, mercurij. Coagulum autem eſt, vel ſol, vel luna, in mercurio ſoluta.

MENABDES.

Iubeo poſteros facere corpora, non corpora, & incorporea, corpora: illud per diſſolutionem, hoc per ſuauem fit decoctionem.

AVICENNA.

Sales ſunt radices operis. Idem: Salia cuiuſcunque generis ſint, noſtræ arti ſunt contraria, dempto ſale noſtræ lunariæ, quod lunaria noſtra reliquit ex corporibus ſolutis.

GEBER.

Non egemus niſi vno vaſe, vna fornace, vnaq; diſpoſitione. Quod intellige poſt præparationem primi lapidis.

COMES.

Vbi aquam magno ingenio, & ſubtili ſagacitate tuæ mentis euaporaueris, cape tuum ſalem ita calcinatum, & puluerem ſubtiliſsimum, atq; impalpabilem, & ſepone mundè in vaſe vitreo, vſq; quò oporteat eum operi adiungere.

ROSARIVS.

Tres ſunt lapides, tres ſales ſunt, ex quibus totum magiſterium conſiſtit.

Triplex eſt lapidis materia, aurum, argentum, & aqua philoſophica.

Tres aquæ, ſolaris, lunaris, & mercurialis: quę poſtrema corpora ſolis & lunæ, in ſuas aquas reſoluit.

Triplex

Triplex eſt mercurius Philoſophorũ, primus calcinans corpora, ſecundus ſoluens, ac ſublimans, tertius his duobus coniunctum.

CLANGOR BVCCINAE.

Duplex eſt argentum viuum, & nomina materiæ primæ multa. Prius dicitur præparans, quod corpus diſſoluit per aquã Philoſophorum. Alterum eſt tingẽs, quod à corporibus perfectis extrahitur per diſſolutionem: & tale argentum viuum dicitur oleum incombuſtibile, anima, aer, & ſplendor corporum, quia corporibus metallicis mortuis imperfectis vitam præſtat incorruptibilem, & ea illuminat.

GEBER.

Principalia in opere naturaliá, ſunt ſpiritus fœtens, vel ſulphur, & aqua viua.

CLANGOR.

Spiritus eſt aqua Philoſophorũ, animæ locus. Anima eſt tinctura à corporibus perfectis tracta. Aqua Philoſophorum duplex eſt, ſolaris & lunaris, ex quarum coniunctione fit mercurius Philoſophicus, & lac virginis, ex quo lapis albus & rubeus.

TREVISANVS.

Taceant omnes quotquot affirmant, aliam tincturam, quàm noſtram eſſe alicuius momenti, tum qui aliud ſulphur prædicant, quã noſtrum, quòd occultum eſt in magneſia. Item omnes qui aliud argentũ viuum extrahere conantur, quàm ex ſeruo rubeo, & aliam aquam quàm noſtram, quæ permanens eſt, & nullo modo ſe coniungit

alteri, quàm ſuæ naturæ, & nihil humectat aliud, præter id quod eſt vnionis ſuæ propriæ naturæ. Non eſt enim aliud acetum, quàm noſtrum, nulli colores, nullum regimen, operationes nullæ.

SCOTVS.

Argentum viuum coagulatum, & argentum viuum ſulphureum, ſunt prima materia metallorum.

COLLECTANEA QVAEDAM EX ANTIQVIS SCRIPTORIBVS.

CERTISSIMVM eſt rem nullam extraneam poſſe metalla imperfecta perficere, vel aliquam ex eis facere tranſmutationem. Quapropter inſanorum eſt hominum opinio, animalia & vegetabilia in hac arte aliquid efficere poſſe, cùm reperiātur mineralia metallis propinqua. Philoſophos tamen in illis artem poſuiſſe credendum eſt, per ſimilitudinem duntaxat. Nam ex duobus tantùm, ſulphure videlicet, ac argento viuo, metalla quæuis oriuntur, & non ex aliis. Nihil etiam eis adhæret, nec ea tranſmutat, niſi quòd ex eis originem duxit. Conſtat igitur non niſi duo, quæ dicta ſunt, eſſe neceſſaria ad conſtruendū lapidem. Verumtamen ex altero diſiunctim nullum generari metallum poteſt, ſed ex amborum coniunctione, diuerſo modo præparatorum, metalla diuerſa generantur. Hoc verò in primis occultiſsimum eſt,

ex

ex qua re minerali fieri debeat propinquiùs. Si ex vegetabilibus, oportebit ex his priùs fieri per artem ſulphur & argentum viuum, quod impoſſibile fuerit, excuſamur igitur in iſtis, quia natura nobis illa duo præparat. Sed ſi eligamus argentum viuum & ſulphur in ſua natura, quemadmodum creata ſunt naturaliter, oportebit illa coniungi proportione, quam ignorat omne humanum ingenium, excuſamur ergo & ab iſtis: maximè cùm habeamus corpora, in quibus à natura debito modo proportionata reperiuntur: in quo totum ſecretum latet. Aurum eſt corpus perfectum maſculinum, & argentum eſt etiam perfectum, quæ ſi ſola fuſione, & cum aliis imperfectis mixtione, hæc perficerent, eſſent elixira, vnum ad album, alterum ad rubeum, at non ſunt eiuſmodi, quia ſimpliciter à natura perfecta ſunt. Si tamen pluſquamperfecta decuplo vel centuplo forent, tantò perficerent imperfecta. Verùm quia natura ſimpliciter in eis operatur ſimplicẽ perfectionem, in ea manent ſemper, ni fortè per artem reducerentur ad primam naturam ſulphuris, & argenti viui. Cùm ergo perfecta corpora naturalia conſtent ex argẽto viuo mundiſsimo, & ſimili ſulphure, quare non eligeremus illa pro materia noſtra ad elixir album & rubeum? Reſponſio: Quia iſta corpora ſunt adeò compacta, & fortiter vnita, vt vix inueniamus ignem in illis quicquam agere valentem, nec in ipſorum ſpiritus. Et quamquam ignem non ignoramus, per hunc tamen ad intimã ſui mundificationem peruenire non poſſemus, ob fortiſsimam compoſitionem naturalem. Quamobrẽ excuſamur etiam

ab iſtorum duorum corporum electione, cùm inuenire poſsimus alia corpora, in quibus argentum viuum mundum, & ſimile ſulphur habetur, in quæ natura paululũ operata eſt, adeò vt igne noſtro artificiali ad congruam ipſorum mundificationem, ſeparationem, fixationem, ingenioſa noſtri operis decoctione ſuper ea continuata, valemus peruenire. Eligenda eſt ergo materia, in qua reperitur argentũ viuum mundum, purum, clarum, album, nondum ad complementum adductum, ſed commixtum æqualiter & proportionaliter, cũ tali ſulphure albo, vel rubeo coadunatum, vt ingenio noſtro naturali, & noſtro igne artificiali, ad intimam ipſorũ mundificationem, & completam puritatem deuenire queamus, & opere hoc abſoluto millies ſint perfectiora & fortiora quàm corpora, in quibus natura eſt ſimpliciter operata. Ex his quæ dicta ſunt, modo ſis ingenioſus, guſtabis hoc delectabile nectar, ſuper quod intentio Philoſophorum eſt fundata. Cùm igitur materiam in ſupradictis manifeſtatã, oporteat artificiali noſtro labore pluſquã perfectam reddere, modus non ignorandus, at à natura diſcendus. Hæc metalla perficit operatione frequenti & continua, inſtrumento ſolo caloris, qui montibus ineſt mineralium, vt craſsities aquæ tantiſper decoquatur & inſpiſſetur, quo ſuo tandem temporis curriculo, circulóue tranſeat in argentum viuum. Item ex pinguedine terræ per eandem continuam decoctionem & calorem generatur ſulphur. Hoc ipſo continuato calore ſuper iſta duo ſimul vnita, iuxta puritatem vel impuritatem ipſorum generantur perfecta, vel imperfecta

perfecta metalla. Quæ'nam dementia tenet operantum animos in hac arte, vt alia via quàm ipſa natura procedere velint: iſtam redarguere, vel ſuperare conantes, quam vix vlla poſſunt induſtria imitari. Deus per ipſam nobis viam rectam demonſtrat, vtputà ſimplicem & continuam decoctionem igne lento factam. Et quamuis ſemper loquamur de lento igne, nihilominus in operis huius regimine paulatim augendus eſt. Eſt itaque lapis vnus vna materia, & medicina vna, in qua totum conſiſtit magiſterium, cui nullá rem extraneàm addimus, nec etiam ipſam imminuimus, ſed in præparatione ſuperflua remouemus: & hoc fit in purificatione, quæ per ſolutionem perficitur. Sublimationem noſtram cùm facere volumus lapidis, ipſum cum tota ſubſtantia ponimus in vas noſtrum, cuius orificium firmiter occludimus, ne reſpirare poſsit, & in furnum ponimus inter cineres: ignem tandē excitamus tam diu, donec tota materia ſoluatur in aquam mercurialem. Poſtmodum rege per lentū ignem, idque tantiſper, donec maior pars in puluerem nigrum vertatur. Ad hunc modum completæ ſunt omnes iſtæ quę ſequuntur operationes: ſcilicet Solutio, Deſtillatio, Deſcenſio, Ablutio, & Calcinatio. Philoſophi de qualibet peculiare capitulum poſuerunt, vt occultarent artem. Cùm enim lapis noſter eſt in vaſe noſtro, & materia noſtra ſentit ſolem noſtrū, mox in aquá reſoluitur, quæ aſcendit in cœlum, id eſt, in altum ad cacumen vaſis, & poſteà deſcendit in terram, vel fundum. Item videntes talem aquam inſpiſſari, & ad terram conuerti nigram, quæ ſpiſſa ſtabat in prin

cipio ſuper aquam, ac ſinendo paulatim inſpiſſari, videbant terram ſub aqua mergi, & in fundo vaſis reſidere nigram & feculentam, dixerunt eam eſſe putrefactionis operationem. Videntes etiam terram croceam, ſubnigram, & feculentam ſtantem ſub aqua longo temporis ſpatio, in ſole noſtro amittere colorem nigrum & fœtorem malum, eorum nonnulli vocauerunt eam operationem Ablutionem, Cerationẽ, de qua Morienus ait: Scitote totũ hoc magiſterium nihil aliud eſſe, præter extractionẽ aquæ à terra, & iterum ipſius aquę in terram reductionem, donec ipſa terra putreſcat per ſuam aquam & mundificetur: quæ poſtquàm mundificata fuerit auxilio diuinitatis, totum magiſterium dirigetur. Philoſophus dicit, terra ceratur & imbibitur per aquam, & per temperatam decoctionem ſolis exiccatur, & in terram vertitur tota materia, ſi quis perfectè nouerit operationem exequi. Hermes enim ait: Vis eius integra eſt, ſi verſa fuerit in terram. Videntes itaque totam materiam in terram verti, & reduci in ſolidam ſubſtantiam, quæ non fluebat, ſed in ſe conſtricta ſtabat, dixerũt eſſe perfectam congelationem. Inde Plato: Soluite (inquit) lapidem noſtrum, & poſteà congelate, id eſt, in terram vertite magna cum cautela, ſic habebitis totum magiſterium. Quod nihil aliud eſt, quàm rectam facere ſolutionẽ, & perfectam congelationem, vt omnes Philoſophi dicunt. Vt igitur metalla permutentur, oportet neceſſariò illa reduci ad ſui primam materiam generi metallico proximam, id eſt, in gumam fluentem. Tum demùm eiuſmodi materia prima, aptitudine ſua innata, virtuti-

virtutibusque diſponentibus, facilè recipit veram ſpeciem illius metalli, de quo intenditur philoſophicè: videlicet cùm natura fermenti fixi, cui iam dicta materia adhæret in profundo inſeparabiliter: ſed fluit, quod non facit argentum viuum commune crudum. Quicunque verò antè huius reductionem in materiam primam albificant, vel citrināt, manente ſpecie prioris metalli in materia non coniuncta vaporabiliter, & non cum materia fermenti fixi in gumam inſeparabiliter permixtá, deceptores ſunt, quia verum aurum non faciunt, nec verum argentum. Vt igitur quodlibet corpus tranſmutabile in quamcunq; ſpeciem tranſmutetur, ad primam reduci materiam neceſſum eſt, cùm ratione materiæ poſsibilis ſit tranſmutatio: vt ait Ariſtoteles 4. Meteor. de Generatione & corruptione, & Phyſicorum: Omne corpus poſsibile, per operationes ſuæ naturæ contrarias reducitur ad ſuam materiam primam, ſcilicet per corruptionem ſuæ formæ, quia omnis contrario operatio eſt eius corruptio, & corruptio eſt generatio primæ materiæ. Demetrius demonſtrás modum purificationis, vel putrefactionis vtriuſq;, ſcilicet corporis & ſpiritus, antè ipſorum perfectam mixtioné, inquit: Nunquam autem ex illo, ſcilicet ſpiritu habetur perfectio, quouſque mixtione perfecta duxerit corpus ſuum, quod eſt frater ſuus, ad ſpiritualitatem ſecum, vt ambo ſint vnum facta ſine ſeparatione in æternum. Magiſterium ergo diſſolutionis diſponit materiam lapidis, vt poſsit per ſe diuidi in quatuor elementa, ex quibus primò fuit compoſitus. Alioquin elementa perpetuarent in

genere, niſi vaporabiliter miſcerentur, nec proportionata compoſitio, nec debitum pondus induceretur, vt decet, neque perfectio, quæ ingreſſionis & retentionis eſt medium vltimum. Ad hunc modum perfectus lapis purgat, & ſanat hominem ab omni ægritudine, vt innouetur tanquam à matre. Nam excitat motum in corporibus, & viuificat elementa: ſiquidem elementa viuificantur, cùm in actum ſuum excitantur. Nam vita naturalis nihil aliud eſt, quàm actus elementorum, poſt quem lapis non patitur diſsipationem, aut ſeparationem, ob indiuiſibilem ſui compoſitionem: vnde habet quo ſenium retardat per vitam ſuam, quam infundit humano corpori, non ſecùs atque metallis, annos adaugens mediante gratia Dei, vltrà propriam, & natiuam proportionem, actúmq; naturaliter ſuſceptum, vitam producit. Attamen eiuſmodi effectus non poſſunt alicui elementorum attribui, ſed ſolummodò virtuti cœli, quæ eſt in ipſo lapide. Et virtute cœli, lapis ad ſpeciem deductus eſt. Luet igitur proprietas naturaliter adueniat lapidi ex impreſsione cœleſti: tamen id quod diſponit lapidem ad ſuſceptionem iſtius impreſsionis, poteſt eſſe latitudo mixtionis, vel complexionis, quæ conuenit ſpeciei. Ergo tota vita lapidis, totumq; magiſterium in vapore conſiſtit, & in ſubtiliatione aquæ ſuæ reſpirando ad aerem. Et lapidis vita fulgor eſt, & claritas metalli, in ſubtilitate aerea, atque fixa fuſibili cum ignitione. Ex prædictis itaque ſequitur argentum viuum noſtrum nullatenus fixari poſſe ad vtilitatẽ, niſi propriis naturalibus inſtrumentis (quæ ſunt calidum & frigidum)

frigidum) & locis aut retinaculis ſicci terrei alligetur, & retineatur. Et quia nec ipſa inſtrumenta, nec retinacula poſsidere valemus, niſi per virtutem ſeparationis ipſiuſmet naturæ in partes primas, videlicet elementares naturas. Ideò recta coagulatio fieri non poteſt, niſi priùs facta ſeparatione poſt debitam aptitudinem ſubtiliationis & putrefactionis. Cauſa ergo vniuerſalis coniunctionis, eſt ſeparatio poſt putrefactionem, & debitam attenuationem corporis cum ſpiritu, quia ſic vnita debitè coniunguntur. Separatio verò poſt putrefactionem nihil aliud eſt, quàm reductio rei, à ſua mutatę natura, iterum ad eandem. Cùm igitur per mortificationem, & putrefactionem natura fuerit mutata à ſua ſpecie metalli viua, in aliam ſpeciem mortuam, ſcilicet in ſubſtantiam terream, oportet eam iterũ ad eandem ſpeciem viuam redigi metallico generi proximam: quod fit per ſeparationem ipſam à mortuis reſurgere facientem: & tunc propter vniformitatem naturarum inſimul coniungentur, & adhærentia forti conglutinabuntur. Et hæc eſt forma ſpecialis noſtræ diſſolutionis: & hic eſt modus, quo naturæ gremium reuelatur, tunicam eius ſubleuando, & quod ſub ipſa latet manifeſtando. Cauendum tamen ne vltra medietatem eius tunicę ſubleuetur, quo humiditas operetur in pauciori ſicco, & quod eleuatum fuerit, imprimatur, & candor eleuati fumi in intimis rerum cauernis iterum occultetur, ita vt humidum cum retinaculo ſicci terrei adiungatur, coaguletur, & retineatur. Quò vt res deueniat, operationem eius iterare minimè te pigeat, ſcilicet ſpiritum repri-

mendo,eiusque candorem tam diu occultando, & iterum manifeſtando, quouſque perueniat ad illam ſubſtantialem albedinem,quæ ampliùs occultari non poteſt,nec alterari,nec variari,nec in alios colores conuerti, prӕterquàm in rubeum facta digeſtione. Et tum demum ſit in eo paſſu coniunctio corporis & animæ, commixtio, ſeu potiùs vnio quæ nunquam ſeparatur.

Ariſtoteles ait, argentum viuum eſſe elementum omniũ liquabilium:etenim quando liquantur, in ipſum conuertuntur. Manifeſtum eſt ergo medicinæ huius operationem eſſe operationem naturæ, quia ex natura ſolùm eſt compoſita. Certiſsimum eſt enim omne componi ex eis in quæ reſoluitur,vti gelu,vel glacies calore in aquam reſoluitur, quia priùs ex aqua ſunt frigore congelata. Non aliter lapis noſter reſoluitur in argentum viuum per magiſterium noſtrum, ergo ipſe priùs fuit argentum viuum. Primum vtique verbum eſt,corporis in argentum viuum reductio,& hanc vocarunt ſolutionem,quæ eſt artis fundamentum. Roſinus philoſophus ait: Soluite corpora & ſpiritus, & coniungite, tũc decætero non poſſunt ſeparari per ignem. Hermes inquit:Primum corpus ſolutum,& aqua perennis, congelant mercurium perpetua congelatione, quod etiam dicunt omnes Philoſophi. Qui habet aures ad audiendum,audiat. Omnia metalla fuſa ſe habẽt inſtar mercurij, & ſi frigida poſſent in ea fuſione permanere, eſſent ipſemet mercurius. Conſiderandum humida metalla,vti Saturnus & Iupiter, facilè reducuntur in ſuum mercurium primitiuum. Et mercurius debitè præ-

paratus

paratus omne corpus comedit & reducit in ſe-ipſum. Calor namq́ue agens in humido efficit nigredinem primò, & agens in ſicco efficit albedinem, & operatur in albo citrinitatem ac rubedinem. Quod in plumbo videre licet, ipſum calcinando: primò vritur in cinerem nigrum, poſteà in album, & poſtremò in citrinum, atq; rubeum. Verùm itaque operis noſtri principium eſt diſſolutio lapidis, quia corpora ſoluta in naturam ſpiritus ſunt redacta, niſi quod magis fixa ſint, ꝙ ſpiritus. Item: Solutio corporis fit cum congelatione ſpiritus, & contrà congelatio ſpiritus fit cum ſolutione corporis. Tum demùm commiſcetur corpus cum ſpiritibus, & fit vnū cum eis, vt nunquam ſeparentur, non magis quàm aqua mixta aquæ: quoniam tunc ſimul omnia ſunt ad homogeneitatem ſuam redacta. Hac de cauſa dixit Ariſtoteles, corpora metallorum tranſmutari non poſſunt, niſi ipſa priùs in ſuam materiam primam redigantur: quod ſi fiat, aliam benè formam ſuſcipiunt, cui non contrariatur ratio. Sed non fit tranſitus de extremo ad extremum, niſi per medium. Sulphur & argentum viuum omnium ſunt metallorum extrema: igitur metalla erunt media inter ſulphur & argentum viuum. Conſidera igitur ſi poteris ſubſtantiam puram argenti viui, & ſine combuſtione digerere, ſin minùs opus tuum vanum eſt. Oportet itaque artificem conſiderationibus vti, quarum certitudo traditur in alijs facultatibus, quas ſupponit. Et vt ſtudium eius ad metam dirigatur experimenti, circa duo potiſsimū inſudare verſariq; debet: priùs vt de rei curandæ, vel ſublimandæ, quid-

ditate elementali diligentiſsimè perquirat, eiúſque proportione: alterum, vt rei curantis, id eſt, principalis agentis, ac tranſmutantis rationem habeat. Artem enim oportet, agente fortiſsimo, diſponere materiam, quo virtutes naturales digeſtionis actiuæ, præualeant in paſsiua materia. Videmus enim quandoq; per agens inſufficiens omne digeſtum molinſin, id eſt, imperfectam digeſtionem pati, ſiue cruditatem, quæ contingit ob commixtionem crudę materiæ indigeſtæ, aut propter debilitatem caloris digerentis & terminantis. Quapropter ſummè curandum eſt, vt natura principalis agentis tam fortis exiſtat in ſua natura, & fortificata ſuo modo, vt proprio & naturali officio ſit potens ad digerendum, & conuertendum materiam in aurum: & vt illa natura ſit ad eum diſpoſita modum, per ſubtiliationem & ſublimationem, vt ſuis virtutibus acquiſitis per artem, approximet ad qualitates ſui agentis, & auri: vtque mediantibus his, agens principale citrinans acuitate ſua poſsit eam conuertere in lapidem Philoſophorum, & aurum. Examinet ergo naturalis artifex ingenium ſuum, vt mediante conditione præfatæ naturæ, quam ignorauerit, ipſam inueniat. Quia non ipſi nobis & noſtris filiis intelligentibus illam diſpoſitionem, id eſt, modum operandi certum & neceſſarium, tradimus, naturam fortificandi quoque, ac inueſtigandi cauſas. Huius igitur operis artificium inuentu fuerit impoſsibile, niſi priùs ingenium artificis proprijs experientijs à natura realiter informetur. Per has vtique natura ſeipſam cognoſci demonſtrat, eiusque diſpoſitionem, qua perficitur;

citur: & menſuram approximationis ad perfectionem inuenire docet. Proprium igitur opus propria indiget diſpoſitione, cùm ſit ipſiuſmet naturæ informantis ſuum argentum viuum, & operantis eius contrarijs qualitatibus: caliditate ſcilicet cum temperata ſua ſiccitate, in frigiditatem & humiditatem, demendo ſuperflua, & addendo, vel ſupplendo abſentia & requiſita, vt per id neceſſario habeat recipere formam medicinæ completæ. Nec aliter natura prædicta motum habet, niſi iuuetur, arte & operatione videlicet artificiali: diſpoſitione ſibi propria, ſine qua nihil fit. Cùm illam inueneris, ſub veſtimẽto philoſophię reconde, quemadmodum tui fecerunt prædeceſſores, qui præceperunt ſtrictiſsimè contegi: cùm ſit totius huius artis ſecretum & arcanũ, adhuc à nullo Philoſopho ſcriptis reuelatum. Sciendum itaque dum ipſi dicunt: Soluite corpora in aquá, ipſos non intelligere, neq; curare aquas tangenti adhærentes, vel humectantes, ſed permanentem aquam intelligunt, quæ verè tangenti non adhæret, ſed ſuperficiem diſcurrit, nihil humectans: ſicut argentum viuum noſtrum non eſt argentum viuum vulgare. Hæc namque materia nihil aliud adiungi ſibi vult, præter id quod eſt de ſeipſa: omnia ſiquidem quibus indiget, in ſe continet: hoc de noſtro lapide dictum, & non de auro, vel argento viuo vulgari, &c. Nonnulli perperam ex minoribus mineralibus deſtillant aquas corroſiuas, in quas ponentes ſpecies metallorum, eas corrodunt, ac putat eſſe diſſolutas naturali diſſolutione, quod falſum eſt: quia verò ſolutio philoſophica, requirit permanẽtiam ſimul

ſcilicet ſoluentis & ſoluti corporis : quoniam ex maſculo & fœmina ſpecies nouæ reſultant. Certo certiùs eſt, nullam aquam naturali reductione ſpeciem metallicam diſſoluere, præter eam quæ permanet eis in materia & forma, & quam ipſa metalla ſoluta poſſunt rurſum congelare : quod in aquis fortibus fieri minimè contingit. Aqua nulla igitur diſſoluit corpora, niſi illa quæ fuerit ſuę ſpeciei, & per quam corpora poterunt inſpiſſari: nec aliqua alia re nutriuntur corpora ſub generatione, niſi ſpecie conſimili. Differt ergo ſoluens à ſoluendo ſola proportione & digeſtione, ſed materia non differunt ambo, eò quòd per quamcumque admixtionem natura hoc format ex illo, vt mineraliter ex argento viuo ſimpliciter natura procreat Solem. Quicumque nouerit artem diſſoluendi, iam iam peruenit ad ſecretum, quod eſt ſpecies permiſcere, & naturas à naturis extrahere, quæ in ipſis latent effectuoſæ. Si quis igitur ſulphur noſtrum ſciuerit coniungere & amicare corporibus, inuenit vnum de ſecretis naturæ maximum. Quaſi diceretur, ſi quis corpus eò perduxerit, vt efficiatur guma permixtibilis cæteris corporibus imperfectis, inuenerit maximum naturæ ſecretum, &c. Eo quòd lapis iſte perfectus, eſt guma & ſulphur, videlicet ex dictis, ſuple corporibus. Nominantur iſta corpora ſulphurea terræ. Subtiliatione exiſtente in aqua, diſſolutio trahit lapidem de potentia ad actum: ideò quia facit eum omninò ſubtilem. Et coniunctio ſpirituum cũ corpore fit, cùm corpora ſublimantur, vt ſpiritus per diſſolutionem, contritionem, & aſſationem eorum cum ſpiritibus. Philo-

ſophi

ſophi dicunt aquam eſſe mercurij, dictum lapidem liquefactum cum ſua aqua propria, quæ in ipſo lapide eſt fixa, & quæ tunc eſt currens & alba ſicut aqua. Item humiditas aerea, quę eſt in argento viuo, eſt vna res cum terra ſupradicta, & cum aliis elementis in dicta terra exiſtentibus: quæ quidem humiditas, licet ſit pauca, tamen eſt ſufficiens ad nutriendum lapidē dictum, in quo eſt, & ad perficiendum. Inſunt dictæ compoſitioni ſol & luna. Et tamen non eſt ſol neque luna communis, ſed meliores quàm in ſua natura vulgari: inſunt ibidem potentialiter, non viſibiliter. Iſte lapis ſiue compoſitum eſt, res vna duntaxat, & vnius naturæ (vt aiunt omnes Philoſophi) & eſt natura munda & clara de ſuis mineris proprijs, quæ tranſmutat regimē ignis. Item medicina noſtra elicitur de metallis, quę naturaliter metalla tranſmutant, & nullo alio modo. Oportet enim vt elixir Philoſophorum ſit de principio, radice, & natura metallorum, & medicina ſit nobilior & pretioſior, quàm metalla, &c. Inde liquet, vbi Philoſophi loquuntur de argento viuo, & aliis humiditatibus diſſoluentibus, ipſos non intelligere de rebus vulgaribus à natura ſimpliter datis, ſed tantùm de argento viuo à corporibus per putrefactionis artificium ſeparato, quod aliter dicitur Azoc: latinè interpretatum alumen potens illuminare, & clarificare omne corpus claritate ſua. Cùm igitur tale argentum viuum, ſiue Azoc, ſiue aqua vitæ latonem abluens, à corporibus per generationem extrahi non poſsit, niſi poſt putrefactionem: erit ergo putrefactio ſua generatio & diſpoſitio. Mixtorum & vegetabilium

varia eſt & differentialis natiuitas. Nam ſimpliciter mixta dicuntur illa, quę præter noſtrum intuitum ſub terra naſcũtur, aut circa ſuperficiem eius, ex ſola commixtione elementorum adinuicem compoſitorum: & eſt eiuſmodi primæ, & ſimplicis naturalis mixtionis gradus multiplex. Primus eſt quatuor elemẽtorum nuda compoſitio, in qua nõ eſt facta mutatio vel alteratio vnius elementi ad aliud. Secundus primum ſequitur, quia reſolutis præfatis lapidibus, elementis videlicet mineralia, de quibus ſermo præſens, generantur: quæ nobiliores ſubterraneæ ſpecies inde procedunt, quia incipit in hoc eorum actio & tranſmutatio. Ad coniungendum mandarunt Philoſophi, omni amoto extrinſeco, ſolùm calorem adhibendum, qui adiuuando, excitat intrinſecum calorem naturalem auri ad dirigendum, & actiuè maturandum mercurium. Cùm igitur eiuſmodi ſpermata, ſeu ſemina per artem generari non poſſunt, ideò quòd mixtionem proportionaliter ad producenda ſemina ars componere neſcit, nec in homine, nec in terra, vbi eſt proprius locus generationis naturalis eorum, iſta ſemina naturaliter facta, artificialiter coniunguntur. Et in hac naturæ proportionali actione, & mercurij digeſtione, ſimul manẽt naturę maſculea fœmineaque inſimul clauſæ: fœminea, vt terra & aqua: maſculea, vt aer & ignis: quam terram & aquam Philoſophi vt mercurium, aerem & ignem, velut ſulphur eſſe dixerunt, in noſtro lapide. Præter iſta duo nihil aliud intrat, nec generat, neque multiplicat, vt patet ex præmiſsis. Et iſta diſſolutio ſolùm dicitur liquefactio compo-

ſiti,

ſiti, & non propriè eius ſolutio, quia partes non ſoluuntur adinuicem ſeparabiles. Quando compoſitum prædicto modo diſſoluitur, partibus inſeparatis manentibus (quamuis ſeparabiles) ita quòd virtus digeſtiuorum elementorum à diſſoluendis, per diſſolutiones poteſt extrahi, ſcilicet per argentum viuum, partes craſſæ in tali diſſolutione capiunt latitudinem ſubtilitatis, eò quòd corpus in ſpiritum vertitur, & vice verſa.

QVAE EX DEMOCRITO COLLEgimus apponere viſum eſt, quò res dilucidior fiat, ex multorum opinionibus autorum.

SApiens mercurium infige corpori magneſiæ, vel corpori Italici ſtimmi, vel corpori ſulphuris ignem non experti, vel ſpumæ argenti, vel calci viuæ, vel alumini ex melo, vel arſenico, vel vt ſcis, & coniice terram albam Veneris, & habebis Venerem claram, flauã coniice Lunam, & habebis aurũ, & erit chryſocorallum in corpus redactum. Idem etiam facit arſenicum flauum & ſandaraca præparata, & cinabrium valdè contuſum. Æs autem ſplendidum ſolum argentum viuum facit. Natura enim naturam vincit.

Si verò vis exactè rem ſcire, duobus catalogis mentem adhibe, quia ſciendum antè omnia mercurium poſitum eſſe, & in flauo, hoc eſt, in ſole, & in albo, hoc eſt, in luna. Et in ſole quidem dixit, mercurius à cinabrio, in albo verò dixit mercurius ab arſenico, vel ſandaraca, vel quæ ſequũtur,

Ego autem venio in Ægyptum naturalia ferens,vt materiam ſuperfluē contemnatis,& confuſam. Natura ſiquidem natura gaudet, & natura naturam vincit, & natura naturam retinet.

Mercurius itaq; omnes induit formas, quemadmodum cera omnia ſigilla, ſic etiam mercurius Philoſophorum dealbat omnia, & omnium animas ad ſe trahit, coquit, & rapit. Ad inſtrumenta ergo aptatus, & in ſeipſo humores habēs, prorſus etiam corruptionem ſuſtinens, permutat omnes colores,& permanet ipſis non permanentibus, imò verò ipſo non ſubſiſtente, tunc etiam continetur corporū & ſubiectorum rectionibus. Quatuor (inquam) corporum compoſito, vel compoſitione, & his quæ affinia ſunt, vt ſunt materiæ ipſorum, & animæ ipſorū materiæ ſunt ipſorum. Vt faber ex ligno,vel ex ære, aut lapide ſtatuam erigens, de ſe nil niſi formam exhibet in materiam: ſic etiam mercurius arte elaboratus à nobis,ipſe omnem formam ſuſcipit,& infixus,vt dictum eſt, corpori ex quatuor generibus conſtanti, fortis & firmus manet, continens & contentus, & ob id Pibichius magnam affinitatem dixit habere. Per mercurium ex cinabrio, ab arſenico,calcanto,ceruſſa,magneſia,vel ſtimmi Italico, & reliqua alba vel rubea cuncta ſunt intelligenda corpora. Corpus etiam magneſiæ chryſocollam, vel chryſocorallum vocat. Oportet igitur priùs rerum ſpecies liquefacere, & conflationibus conſimiles in vnum colorem conuertere, duosque mercurios,album & rubeum,in argentum viuū redigere, & ad putrefactionē ſeparare.

Marcaſitam ergo (pyriten Græcè vocant argenteam)

genteã) rege, & fac ex more, vt ſolui poſsit: fluet autem per aureum, vel album litargyrium, vel in Italico ſtimmi: expurga cũ plumbo. Plumbum nõ ſimpliciter intelligas, ne aberres, ſed quod eſt ex ſciſcili, & litargyrio nigro noſtro, vel vt ſcis. Natura enim natura gaudet.

Rege (inquam) donec fiat incombuſtibilis, abiiciens nigrediné. Rege autem muria, vel vrina incorrupta, vel aqua maris, vel oximellite, vt ſcis. Mercurius autem actu quidem albus eſt, virtute verò citrinus.

Fruſtrà laborát igitur, qui materias explorant, & non naturas corporum magneſiæ quærunt. Corpus verò magneſiæ, ſubſtantiarum eſt mixtio quatuor generum, vt anteà dictum. Capiens igitur mercurium, &c. Præpoſitus eſt mercurius, ob ipſum enim extrahuntur. Adiicit etiam chryſocollam, quod eſt batrachium, inter lapides inuenitur ſulphur ignem nõ expertũ, claudianum maſculinũ, flauum arſenicum à cinabrio, androdamas, cadmia ſulphur incombuſtibile, &c. ſummi corporis vel maſculini nomina.

Tria ſunt artis præcipua: Chryſolitus, mercurius, fauus flauus, vel fauus albus, &c. natura gaudens. Corpus magneſiæ ex quatuor compoſitum elementis corporalibus. Aqua diuina, natura quæ ſuam naturam gaudentem vincit & retinet, vincitur & retinetur ab ea cum aliis. An non vincitur natura craſsioris & terreſtris corporis, à natura chryſoliti exiſtente ſpirituali & aerea? An non vincitur aquâ diuinâ aſtringente, vt iuncta ſol & luna, marti vel veneri, &c. retineant. Per ſe verò iuncta his, vel aliis, nõ retinent: cùm tamen

aſtringuntur per naturam aquæ diuinæ, retinere poſſunt. Quod dicam de te magneſia, quę corpora circumplecteris? Quis non admirabitur chryſocorallum à te perfectum? Ex te enim perficitur totum magiſterium. Tu ſola nos bono animo eſſe iubes. In te explicata eſt ſimilis enitens nebula, multiformem in te fers veneris imaginem, pinſernam, & miniſtrum igniuomum. O natura ſupra naturam naturas vincens. Tu totum es vna natura, eademq́; es, per quam etiam omne opus fit. Superfluo enim numero totus tuus ornatus artificioſè declaratur, per eius numeri terminum in vnitatē diuinitati ſimilem. Vnitatis enim centrum immutabile ſtabileque manet. Nam circularem & ſphericam numerorum contemplationem ſui, oſtendit in opere maiore. Sed redeamus vnde progreſsi. Magneſiæ nomina ſynonima ſunt, lac maris, coagulum, aphroſellinum Orientis, magneſia Lydiæ, Italicum ſtibium, pyrites Achaiæ, &c. Cuius fluxio eſt myſterium, quod in ipſa latitat, margarita præcioſa. Flammiger ſplendor, Veſtis auro contexta, Aureus nitor. Victor. Bellator. Intelligi etiam poſſunt de albedine operis magni.

Ager chimicus eſt triplex. Quatuor fratres ſunt pars vna. Lapis magnus pars alia, ſemen in agro ſatum repurgato, in ſua terra. Mercurius alter flauus, aut albus corpori magneſiæ iunctus pars tertia. Capiens igitur, &c.

Rurſum fuligo vera duplex, humida & ſicca. Humida eſt cœleſtis vapor p̱ deſtillationem prolectus. Sicca per ollam & coperculum æreum, vt à cinabari vapor albus. Si igitur vaporem ſiccum

irrigaueris humido vapore, diuinum opus efficies. Sciatur enim omnes ſubſtantias atque metalla vapores exiſtere, fieriq́; : nam irrigati vapores fiunt humidi.

Scythica comaris etiam, nouo permixta vapore, omnia perficit.

Aliud eſt vtique verboſa alchimia, quæ ſermonum multitudine continetur: aliud arcana, & abdita, ſiue myſtica. Hæc enim ſola creationis ratione progreditur, vt in Deum intuens, & à Deo creatus homo, rectam operationẽ per theologicos & myſticos ſermones addiſcat. Cœleſtis enim eſt potiſsimùm hæc operatio, quia conſtat ex cœleſtibus materijs & formis.

Methodus alchymię myſticę, cœli figurę ſunt, ad quarum normam iſta dirigitur. Sic etiam corpora metallica tranſmutata à contraria natura, fiunt plana & aerea.

Semen igitur ſatum in terra lunę, ſolem etiam perficit, idque ob diuinam operationem, præſtat cinis & cadmia. Diuinum item opus, & diuina aqua illibata cum ſuo cinere, ad regenerationem faciunt. Audi Mercurium dicentem: Si videris omnia cinerem facta, exiſtima rectè parata fuiſſe omnia. Cinis enim vim magnã habet, multumq́; operatur. Nam vt ligna in cinerẽ conuerſa, fiunt decæterò incombuſtibilia, ſed in opera varia mirabilia, vitrorum, ac aliorum: ſic & metalla in cinerem vel calcẽ potiùs conuerſa, denuò in quandam virtutem & operationem reuertũtur. Cùm eorũ natura mundum vniuerſum, & ipſa etiam elementa imitetur, vnde rurſum generantur, habentque cuiuſdam ſpiritus participationem, &

M

velut rerum, quæ materiali ſpiritu fiũt. Sic etiam æs noſtrum, ſiue voles magneſiæ corpus (aut aliter intelligere) vt homo animam & ſpiritum habet. Hæc enim facilia corpora atq; metalla, poſtquàm in cinerem verſa ſunt, in igne exiſtẽtia reſumunt ſpiritum, igne hunc ipſis ſuppeditante, & quem ab aere, hæc omnia faciente, hauriunt. Quemadmodum quoque homines atque omnia inde vitalem ſpiritum & animam ſumunt. Æs vſtum igitur noſtrum in fuliginem ſiccam, omnia patiens magis afflatum, fit lapis ætheſius colore, vt quidam corruſcans ætheſius. Poſtquam igitur afflatur, extinguitur diuino more, quem diuinam aquam appellant, vt diſſolutum oleum, & vini craſsitudinem ſuſcipit, ac ibi manens per quadraginta dies lento calore, in vaſe vapores non tranſmittente, materia poſtmodùm putrefacta, myſterium aquæ diuinæ illibatum, id quod quæritur, perficit: atque hic eſt lapis, qui hæc facit. Notato igitur: Vnum ſunt omnia, per quod omnia. Ex vnitate vel vnione quidem incipit, & in vnitatem rei quæſitæ conſummationem terminat. Cùm enim multa ſint in rerum natura, vna dicitur à diuiniſsima aqua, vná natura vincens omnia, non ſpecie, ſed arte, cum rationali ſcientia multos latẽte. O naturæ cœleſtes, naturarum creatrices. His verbis incorporea natura innuitur. Niſi enim materiam ſpoliaueris, corpora incorporea feceris, niſi per corruptionem ipſa excuſſeris, ac diſſolueris, quod latitat & ſpirabile eſt, in ortum produxeris, niſi hac via præparante res incorporeas feceris, non informabis naturas, neque corpora facies. O naturæ cœleſtes, corpo-

ris

ris expertes,in quas corpora ſeſe inſinuant,& cœleſtis ſapientiæ beneficio informantur,in quibus illæ permanēt,ac ipſa corpora poſtmodùm complectuntur. Oportet igitur ſpoliare materiam,& ipſius animam extrahentes, per ipſam deinceps corpora non corpora facere, continere & informare. Spoliánda eſt itaq; materia, vt ad ſtabilem perfectionem perueniat.

Definitio igitur huius philoſophiæ eſt,corporis diſſolutio,& animæ à corpore ſeparatio,vt tinctura in corpus ſeſe inſinuet, vtq́ue naturæ cognatio oblectet naturam,retinens, vincens, & in ea permanens.Hoc fit cûm intrinſecum foras extruditur cum voluptate, totaque ſubſtantia terrea,cumq́ue per eleuationem aquæ feceris incorpoream compoſitionem: item cùm per aſſationes conſpexeris extractam fuliginem,atq; ita velut per nebulam ferri.Non enim poteſt incorporea natura niſi ſuperioribus adhærere:cùm enim in ſublime ferri ſoleat, vnà cum eo, quod ſibi ſimile eſt,& cognatum.Augmatatur itaque amata & amans natura ſimul, oblectans & oblectata, ſplendensq́ue, vna res ambæ naturæ rei naturalis & vnius,aliàs vnitæ naturæ, quæ vincit omnē rem totius mundi, quare dictum: Vnum ſunt omnia. Hoc autem vnum & vnam rem exiſtima compoſitum ex anima & corpore non corpus facto, in temperatum vnum per vnum. Candida igitur & pura luna,lunaris ſpecies eſt,fuligo quę per aquam diuinam probè abſtergitur, & abluitur. Nihil ergo deeſt,præterquá nebula, & aquæ eleuatio: opus regimine conſummatum. Primò cuius nebulæ: fuliginis videlicet in ſublime ad

cœlum per aquam diuinam & cœleſtem eleuatę. Lapis igitur omnibus notus, vilis & valdè pretioſus, eſt coniunctus ex pugnaci venere cum mercurio, id eſt, mare & fœmina. Æs ergo rubeū ingredi facias, ac tinge rubiginem auri. Pugna veneris cum pugna mercurij. Venus cum luna pugnando per iſtam corrumpitur, & luna p venerem coniunctione figitur, id eſt, mercurius per magneſiæ fuligineum vaporem. Corpus igitur æris per lunam lunariúmue liquorem corrumpi debet, ac egregiè conteri, tantiſper vt ars ipſa poſtulat. Si quis enim corpus hoc per ſpiritúm reddat flauum, potentemq; ipſius naturam, ſecundùm artem blandè præparando extrahat, tingit omne corpus. Si quis morte corpus delens, ac diſſoluens, ſpiritus beneficio per fuliginem citrinet, omne corpus tingit. Spiritus enim hoc modo fit ex corpore fuliginis, immunis à materia, vigor & ſplendor corporis, imperio ſui creatoris. Capiens ergo mercurium infige corpori magneſiæ.

Tota compoſitio fit per mercurium, & magneſiæ corpus per marē & fœminam. Eſt in corpore mixta & ſimul contrita luna, quæ per nebulam & fuliginem complẽtur: ipſa rationabiliter gubernata potentem naturam intus latitantem euocat, omne corpus tingentem, venerem dealbantem, Ioui ſtridorem auferentem. Magnum in his myſterium latet, quod cùm videris, Deum lauda. Sulphurea á ſulphureis continentur, id eſt, elementa cœleſtia & ignea continentur à terreſtribus, à quibus illa haberi poſſunt.

Prima clauis operis eſt, vt ignis argenti viui, mercu-

mercurij videlicet coniungatur cum aqua terreſtris magneſiæ per ſuam terram. Hac via fit ſeparatio humidorum à ſiccis, id eſt, animarum æris ex corporibus.

Secunda clauis eſt, cùm luna & aqua coniungitur cum igne argenti viui dicti, per aerem æris in eleuatione nebulæ, quæ eſt reductio frigidorum cum humidis, & mixtio ſuperiorum cum inferioribus. Terra, id eſt, ſcoria æris, coniungitur cum aere ſolari per ignem, id eſt, per argentum viuum.

Tertia clauis eſt, cùm per torrefactionem putrefactionis, vt coniungitur ſcoria cum diuina aqua per ignem: hoc eſt, per lunam, aer ſolis etiam coniungitur cum terra, id eſt, cum ſcoria per aquam, hoc eſt, per humidum.

Quarta verò fit coniunctione aeris cum terra, ſoluta ſcilicet per putrefactionem & aſſationem ſeptem reductionum, cunctis in aquam vnam coactis, & exiſtentibus in cinabari philoſophica, quæ conſtat ex dicto mercurio & ſulphure magneſiæ. Quibus peractis ad hunc modum, ignis fit rurſum calidus & ſiccus, generans calorem aeris, & ſiccitatem terræ. Similiter & aqua, cùm ſit humida & frigida, generat humorem aeris, & frigiditatem terræ. Terra cùm ſit frigida & ſicca, generat frigiditatem aquæ, & ſiccitatem ignis. Aer verò cùm ſit calidus & humidus, generat calorem ignis, & humorem aquæ. Singula cùm duas qualitates habeant, fiunt ex tribus elementis conſtans elemẽtum. Collecta ſimul omnia fiunt duodecim ex tribus in quatuor productis, iuxta ſigna duodecim, quatuorque ſtatio-

nes, vt Verni temporis aerei, Æſtiui ignei, Autumnalis aquei, & Hyemalis terrei. Quæ vera eſt elementorum compoſitio per artem. Item colores ſeptem apparentes in opere, corpora dicuntur planetarum ſeptem eiuſdem compoſitionis, qui iam adſunt, modò pòſt abſunt in ſignis operis, vt in cœlo, nunc ingrediuntur ſua ſigna, poſtmodùm egrediuntur. Itaq; per ſeptem aſtra ſua, quæ planetæ vocantur, & per duodecim non errantia ſigna ſua, verum Philoſophorum myſterium perficitur.

Colores elementorum in opere ſunt, à pedibus vſq; ad genua terreum elementum nigrum: â genibus vſque ad vmbelicum aqueum ſplendens & album: ab vmbelico vſq; ad cor, aereum flauum citrinum: & à corde ad ceruicem igneum candens, ac rubeum. Deinceps vbi hæc quatuor elementa mixta fuerint inter ſe, fit ex ipſis calx & cinis Philoſophorum, vt perfectè atque omninò coniungantur per extremam vnionem dealbata, nigredine prorſum abiecta. Sacra igitur atque diuina hęc Philoſophorum ars & ſcientia, ex vna ſpecie conſtat & perficitur diuinè, ac magnificè, hoc modo ſcilicet: Si enim feceris corpora non corpora, & incorporea corpora, mirificè operaberis, votique tui futurus es compos, per quatuor elementorum compoſitionem: per trinum regimen: duodenariam ſignorum mutationem: per ſeptem aſtrorum aſpectus, ſpecies & corpora: & per monadicam quandam ſingularem extremam vnionē, glorificabis in trinitate & vnitate Filium Dei verbum æternum, qui ex quatuor elementis inferiorem hunc mundum perfecit, &

ex

ex quatuor mutationibus anni circulum exornauit, & poſt ſeptem ſæcula introducet eos qui vocati ſunt, & electi in requiem æternam: laudantes vnicum & indeficiens lumen in Patre, Filio, & Spiritu ſancto.

Duo ſunt igitur quę ex materia conſtant, cùm binarius numerus materiam ſignificet. Horum coniunctione, medio tertij, cauſę fiunt omnium. Siquidem per ternarium binarius, & omnis numerus ad vnitatis ſimplicitatem reducitur. Vapor, qui in ſublime fertur, eſt materia aeris, & fumus, ſiue fumida exhalatio ſiccorum eſt, ignis materia. Non conueniunt iſta duo cũ reliquis duobus, aqua videlicet, ac terra, niſi per tertium, id eſt, vinculum, & igneam naturam. Tria hæc igitur, terno regimine dicto, nouenarium conſtituunt, vnitati ſecundæ, denario videlicet, proximum. Quapropter Sybillino quodam ænigmate notatur hoc myſterium ad hunc modum: Ter tres literas habeo, quadriſyllabus ſum, conſidera me. Quælibet trium priorum ſyllabarum duas habet, reliqua verò reliquas habet, mutæ quinque: Totius autem numeri centuriæ duæ, octo & tres ter decades cum ſeptem. Intelligens autem quis ſum, non rudis vel ignarus eris eius, quæ in me eſt ſapientiæ. Aliter: Totius numeri centenaria ſunt bis octo, & tres ter, & decades quatuor. Adhæc: Principia ſcientiæ ſunt ſenſus & experientia: poſterius eſt principium actiuæ cogitationis: prius verò apparentis rei cogitationem prębet, ex quibus intellectio ſequitur animæ mundi huiuſque prudentiæ. Cùm enim iſta ſit ab omnibus exempta, ſenſibilem mundum

complet. Tres igitur ternarij,ex ea conſiderētur immaterialium ſubſtātiarum ordines conficere.

Cùm tria ſint etiam,quæ ad vniuerſalem operationem ſpectant, ex quibus poſteà compoſitio fit quaternaria. Molybdocalco noſtro plumbo inquit: Inijce mercurium, donec incorruptibile fiat, & permanens, quòd cùm fiet, non ampliùs erit plumbum. Hæc omnia vnum ſunt, & duæ tincturæ nullo colore differunt, vnam eandemque tantùm cernis. Et quomodo totum ex vna ſpecie,alia quidem veneris, alia lunæ,alia ſolis. Vnica tantùm aqua videtur, Rhaponticum, à ponto marique dicta, Rha verò ſuperficiem notat, ergo ſuperficies aquarum intelligitur. Flauam (inquit) inijce lunam, & erit chryſocorallum, &c. Capiens ergo mercurium à mare, vel maſculo, fige vt mos eſt, conijce veneri vel pyrithi ſulphurato, & dealbabitur, id eſt,fuligini ſiccæ. Corpora non corpora facito, & incorporea corpora compoſitum erigendo, lâtitantemque naturam extrahendo. Per mercurium corpora corrumpe,& p magneſiæ nebulam maſculum & fœminam coniunge, & latitantem rurſum naturam euocans, per ipſam denique corporum formationes facies, id eſt,colorum planetarum. Ad hunc itaque modum corpora redduntur incorporea, & iſta fiunt corporea.

Si omnia igne attenuentur, & fuligo ſurſum feratur, fierent varia & infrangibilia corpora.Per ignem intellige mercurium & igneum pharmacum, qui mercurius comburit, corrumpit,& extenuat vno & eodem artificio.Venus itaque non tingit, ſed tingitur, & cùm tingitur,tingit. Nihil enim

enim poteſt per ſe corpus tingere, vel ſeipſum ſeparare, ſi ſpiritus, qui interiùs latet, non emergat. Quomodo enim poteſt corpus ſine ſpiritu conſiſtere, niſi per pulchrá naturam, quæ in ipſo eſt, animalem putà ſpiritum, qui colorem tincturæ ſecum educit, & infert. Venus itaque non tingit, ſed tingitur. Terrea namque materiæ pars, vt quæ craſſa exiſtit, non tingit, ſed illa qualitas ſubſtátiæ tenuis tincturam in corpore procreat. Cùm enim venus, id eſt, corpus, per magneſiam rectè gubernatur, ſuamque ſubſtantiam tenuem in lucem profert, tum demùm tingendi vim aſſumit, ac tingit. Venus autem ſunt quatuor corpora. Tincturæ verò ſpecies ſolidæ, & humidæ, & herbæ dicuntur à ſimilitudine, ſolidæ quidem à nebula vſque ad chryſocollam, humidæ aqua diuina. Diuina enim à citrinis retinentur, &c. Veritas autem hæc eſt: Natura naturam oblectat, & natura naturam complectitur. Rurſus veneris quadricorporea natura per magneſiam oſtenditur, & verſicolorum ſpecierum herbæ in compoſitione elementorum, attritione prodeunt in lucem. Cùm rationabiliter attritiones corporum fiunt, tum efflorefcentiâ virent, cùm herbæ prorſus non ſint, niſi colore tantùm, nec iſtæ poſſunt in igne permanere. Solida enim (inquit) & humida & herbas. Solida quidem vocat corpora, albedinem, citrinationem, &c. penetrantia, & in corporibus permanentia, nec omninò cedentia, ſed ipſa firmè retinentia & ſuperantia. Humida verò dixit, vt ita recreáret illa per humida, id eſt, per aquam diuinam. Quæ nam hæc eſt aqua diuina, & cur diuinam appellant. Magnum certè

nomẽ hoc ob præ cæteris, atq; præſtantiùs quòd ſine hac in opere nihil producitur, neque perficitur. Diuina aqua eſt id, quod ſimplex & lucidiſſimam, & puriſsimam, & ſine vmbra corporum naturam facit, velut immutans corpora, abſtergens, & eſt quod ex corporibus latitantem naturam extrahit. Coniuncta enim naturæ forma, pulcherrimum opus per naturam effecit, ac operatur. Acuta aqua eleuata & euocata dicitur. Diuina enim ſunt, quæ intùs latitant, & extrahuntur. Diuina igitur à diuinis retinentur. Anima & ſpiritus à diuinis extrahũtur, & ab eiſdẽ retinentur, qualitate corpora penetrantia. Veritas enim eſt, Natura naturam oblectat, amplectitur, & vincit. Cùm enim quod intùs latet per diuinam aquam benè geritur, & expurgatur, oblectat ſeipſum ad propriam corporis naturam penetrantem, vincentem, & permanentem. Propriam itaque naturam agnoſcens, lætatur connexa & coniuncta viciſsitudine.

Sed vt ad rem reuertamur: Quatuor corpora tinguntur, & non tingunt. Magneſia enim dealbata non ſinit corpora frangi, nec vmbram veneris induci. Sed vide quídnam Philoſophus dicat, quatuor corpora tingi, & non tingere, nec dicit vt anteà, & cùm tinguntur, tingunt: ſic ſolidorum corporum ſubſtantiam intellige: Magneſia (inquit) dealbata, &c. Quæ magneſia niſi totum compoſitum? Quomodo igitur dealbatur? quando rectè gubernatur, & aſſata cum diuina re expurgata, omnium corporum ſolidorum latitãtia referat ex profundo, vt per iſta corporum natura tingatur. Compoſitum enim per

diuinam

diuinam aquam irrigatum, non ſinit frangi corpora, quin potiùs vmbram eis adimit argenti ſpuma magneſiæ immixta, corpuſque dealbat, cæteraque generis eiuſdem. Magneſiæ pulchra vide mirareque quomodo per vnum multitudinem infert: aliqua quidem ab vnitate: aliqua à dualitate: aliqua à ternario necnon pluribus intendit, donec ipſius vniuerſum conſeruetur. Aliquá quidem à monade, igneum ſcilicet pharmacum: aliqua à dualitate, vt cum corpore ipſo magneſiæ: aliqua à ternario, ſcilicet expurgatio cum aqua diuina, & ſi quid intendit, & per alios aſſationem referat, donec totum opus quæſitum ſeruetur abſterſum, & abſolutũ perficiatur, & compleatur. Materia enim ad aurum conficiendum accommoda, eſt ipſe mercurius. Mercurius à cinabari (inquit) aliquando à venere, aliquando verò à B. mercurius à cinabari eſt magneſia: mercurius à B. eſt aqua diuina, quæ à contracto inſtrumēto extrahitur, & hæc ſunt, quæ materiam immutant. Venus vt homo animam & corpus habet. Oportet igitur materiam corpora ſpoliare, vt permanente ſpiritu tingente, ad cuiuſcumque quæſiti perfectionem accommodetur. Quid eſt Venus? quod homo materiale corpus. Anima quidem eſt pars tenuis in ipſa, quæ per regimen in lucem prodit: hoc eſt, ſpiritus tingendi potentiam habens. Corpus verò eſt graue & materiale, terreſtreque ſuum quod vmbram habet, quam oportet ſpoliare igneo pharmaco. Diſpoliare eſt humiliare, corrumpere, ſoluere, & mortificare. Nihil poſteà deſit, nihil eſt reliquũ, præterquàm nebulæ & aquæ extractio. Philoſophus

vſus vera figura, aquam calcanthi vocauit: etenim ibi eſt æris generatio: & calcanthum aurum generat: flos æris (ait Philoſophus) ipſe eſt, qui rem conſummat, & perficit: eſt etiam ſpiritus maſculi. Sic exponitur: Conijce ex ſubſtantia hauſta ab Altiſsimo, vt diuina virtus effecta, & in ſpiritum conuerſa diuinum opus faciat. Diuinum quærendum eſt, vt ſpolietur materia, & fiat ſola anima, & ſpiritus ſublime petens colorem ſumat, & vt cum igne ſit pugnacior, ac tenacior, veluti planum corpus demonum, & penetrantium: radix enim ſolidi eſt planum.

In ſpiritum ergo conuerſum, & ſurſum latum, vt ignis (doctrinæ ratione) igni quodammodo aſsimilatur, & penetrantior, ac tenacior fit: quæ verò rationes à mundi natura inuētæ ſunt. Nam quemadmodũ quatuor elementa in ſeipſa tranſmutantur, & fiunt quod non erant, cùm eorum ſubſtantia ſubſtantiæ non ſit contraria, ignis ſit terra, & terra ſit aqua, & aqua aer, & rurſus aqua terra, & à terra vſq; ad ſuperiora, & in ſeipſa mutata & ſoluta omnia operantur, vt eſt apud Hermetem: Qualitates enim ſibi ipſis cōtrariæ ſunt, & non ſubſtantiæ. Sic etiam compoſitum cùm terra ſit, aqua ſit, & ex aqua aer, & ex aere ignis. Quemadmodum igitur ex cœlo, quod tamquam camera terræ incumbit, hæc omnia ſunt ab exhalationibus: ſic etiam ex olla velut ex terra, & ſuperpoſito alembico velut ex cœlo, vehementes fiunt mutationes. Et quemadmodum terræ putrefactiones exhalantes tranſmutantur, ſic etiam flos æris ſimul tranſmutatur exhalans. Hoc idem quoq; conſiderabis in humano capite, cucurbitulæ,

curbitulæ, vel galeæ inſtar impoſiti corpori. Vt non fruſtrà dictum,igitur contere:ſic modò non temerè dicitur, coquuntur ſenſim, & eleuantur inter ſe. Læui namq; elixatione ſpiritus tingens, qui latet,elicitur:quod ſurſum fertur,ſpiritus eſt corporis expers, & anima totius compoſiti, id eſt, corporis. Quemadmodum igitur anima corporibus oſtendit ſeipſam, fermentans omnia, in ſeipſa tres ſubſtantias effectrices habentem,motum,ſenſum & ignitionem: ſic etiam hic ſpiritus igneus factus, & anima corporis expers, cùm rei cuncta tingentis corpus penetrarit,ſi in iſto condita ſit, vt planum in ſolido, per ſuæ medicinæ iniectionem in argentum igne rarefactum. Lætus hic ſpiritus igneus(inquit) inſilit,qui in corporibus etiam latitat, & ſublime petens, etiam corpus ipſum,vt animam propriam,retinet.Cæterùm quòd ad differentem aquæ extractæ cauſam ſpectat, ne hoc terreat: flos eſt enim, qui extrahitur, non ſolùm ſemel, ſed bis terǹè per maripetas.Poſtquàm igitur oſtenſum eſt ſecundùm accidens, flos aqua ſulphuris eſt illibata,& fixionis vſum habet.Dixit enim Philoſophus,& gummi paululum,omne corpus tinget.Maria inquit: Retinaculum omnium, quæ ab igne fugiunt, eſt alabaſtrum omnium candidiſsimum,lapis encephalus, mente reconditus habẽs velut calorem: hunc capiens contere,& miſce cũ aceto,& conijciens in vaſculum,poſtmodùm tandẽ conde ſub fimo:hoc enim eſt quod quæritur,aquam ſcilicet ſulphuris illibatam, & rubiginem vnum & idem eſſe:atque hic verè totius artis cardo vertitur. In ipſis deinceps conſideratur in vna compoſitione

ne omnia fieri, quod tingit, & quod tingitur: quod fugit, & quod ſequitur: quod familiare eſt, & contrarium: maſculum & fœminam: ſponſum & ſponſam: agens & patiens. Vnus enim eſt ſerpens, qui duas habet compoſitiones & rubiginem. Vnum eſt totum, ob quod ſunt omnia. & ſi totum non haberet totum, nihil totum eſſet, ait maximus Chimes. Nam res fixas facere non ſolùm ſulphuris eſt, ſed etiam rerum, quæ dealbatæ, emollitę, & rarefactæ ſunt. Cùm enim ſubſtantiæ à ſulphure albo in perfectione & aſſatione patiuntur, tunc & ipſæ ſunt ſulphur incombuſtibile factæ, & permanēt facientes quod paſſæ ſunt, dando & accipiendo: & tum vtraque ſulphur facta ſubſtantias fixas reddunt: hoc eſt, quod inter ſe non frangantur, efficiunt. Deinceps cur (inquit) multiplicium rerũ ſpecies requiritis, cùm vna natura omnia vincat. Hanc naturam ab initio vſque ad finem expendens, manifeſtum videbis myſterium: hoc eſt, cymbalia. O naturæ cœleſtium naturarum creatrices, hæ diſſolutæ omnia operantur. Quid ergo hoc eſt diſſoluere? Huc age ad liquores, & diſce, Sume crocum Ciliciæ, ſimul cum flore cinici coniunctum ſucco vitis, & vna liquorum ſerie diſſolutionem inuenies. Huc age rurſus ad album: & item in ipſum eſt diſſolutio, ipſe te docet, inquiens: Relinque inferiùs, & fiet. Verùm dixit: Alij corpora appellarunt, alij ſulphur, & non decepti ſunt. Et ob id diffuſus eſt error per orbē terrarum, propter appellationum multitudinē. Quæ de quatuor & quinque elementis dicuntur, ad illa referenda ſunt. Saturnum collocarunt, & ex aduerſo plumbum in altiſsimo

tiſsimo vertice,& poſt ipſum Iouem, Martem, Solem, Venerem, Mercurium, & infimo loco Lunam. Singula inter ſe diſtincta, vni tamen orbi coniunguntur, & vnus ipſis miniſtrat, eademq́; gubernat, & ob vnum ſpiritum amātur, mutuóque ſeſe intuentur oculis,& mutuò verſantur,& mutuò ſoluunt, & in ſuis tectis ſpatiātur, quemadmodum ſtatuit ipſe Creator altiſsimus. In terra ſimiliter enim reperiuntur, & in aere ſunt, & in aqua,& in igne, omninò pacem inter ſe habēt, & vnus opifex miniſtrat illis, eademque regit, vnoque iugo omnia coniugata ſunt, atq; vnam potionem bibūt: ex terra enim aluntur,& quodlibet ipſorum proprium munus obit, & in propria ſede conſiſtit, & Creatoris arbitrio paret, quodlibet ipſorum occulitur in terra, & in propria gloria. Et vos,ò amici, cùm ad hanc pulcherrimam artem vultis accedere, ſpectate herbarum naturam, vndénam prodeunt: aliquæ ex montibus, ex conuallibus aliæ, ex campis item aliæ. Conſiderate aerem ipſis miniſtrantem : conſidete diuinam aquam irrorantem, & nebulam ferentem, ac ætera gubernantem ipſas : quæ cùm permiſcentur, vnum ſunt,& nemo poteſt ipſas ſeparare, cùm in vnam coierunt naturam. O Cleopatra (inquit Oſtanes) in te totum arcanum latet, expone clarè nobis de elementis, & quomodo ſuperius deſcendit ad inferius, & quomodo medium ſupremo & extimo propinquum eſt, & non concurrunt partes, cum præcedāt,& vniantur, quódnam ſit ipſis medium, quod vnum faciat, & quomodo deſcendunt aquæ benedictæ ad videndum mortuos iacentes, ligatos, & poſi-

tos in tenebris, & in caligine intus in inferno, & quomodo ingreditur medicina vitæ, & ſuſcitat eos, vt tanquam è ſomno expergiſcantur, & quomodo ingrediuntur nouæ aquæ, quę in principio lecti, & in lecto generantur, & quomodo nubes ipſas fert, & quomodo ex mari aſcendit nubes aquoſa. Ea quæ oſtenſa ſunt contemplantes Philoſophi gaudent. At Cleopatra ait eis: Aquæ ingredientes corpora ſpiritus ipſis incluſos & debiles, velut è ſomno excitant. Rurſus (inquit) anguſtias perpeſsi ſunt, & rurſum occludentur in inferno, & paulatim naſcuntur, & ſurgunt, atq; diuerſos & glorioſos colores induunt, quemadmodū flores vere, quod letatur, & exultat ob pulchritudinem, qua veſtitur. Vobis (inquam) prudentibus herbas, elementa, & lapides, cùm eruitis ex ſuis locis, pulchra admodum videntur, & non pulchra: quoniam omnia probat ignis. Cùm verò gloriam induent per ignem & colorem viridem, ibi ſunt maiora ſpectacula, ibi gloria occulta, & accuratè quæſita pulchritudo, & terræ mutata in diuinitatem: quoniam in igne nutrit illa. Quemadmodum infans ſub ventre nutritus paulatim augeſcit, & cùm ſtatus menſis adeſt, non prohibetur in lucem prodire, eiuſmodi res eſt hæc præclara. Verberant ipſam procellæ, & vndæ in inferno, & ſepulchro, in quo iacent, cùm verò ſepulchrum panditur, exurgit ipſa ex inferno, velut infans ex vtero. Contemplantes Philoſophi pulchritudinem, quemadmodum ſtudioſa mater infantem, quē peperit. Tum demùm quærunt quomodo, velut infantem lacte, aquis hác artem nutriant: quandoquidem vt

infans

infans formatur, & cùm perfecta fuerit in his omnibus, ecce arcanum ſignatum. Nunc autem primùm apertè, vbi vobis iacent elementa & herbæ. in ænigmatibus exordiar dicere: Aſcende in ſupremum tectum, in montem arboribus conſitum, & videbis lapidem in vertice: ex lapide hoc ſume arſenicum, & dealba diuinè. Et vide in medio monte infra arſenicũ, ibi eſt coniux ſua cùm qua coniungitur, cum qua gaudio perfunditur, & lætatur, natura in natura, & extra ipſam non coniungitur.

Deſcende in Ægyptium mare, & educ tecum ex arena ex fonte, quod nitrum dicitur, & coniunge illud ſimul, & ipſe extrahet foras pulchritudinem omnia tingentem, & extra ipſum non copulatur: menſura enim eſt coniunx. Ecce natura naturæ contrà retribuit: & cùm omnia æquabiliter coeunt, tunc naturæ naturas vincunt, & inuicem lætantur.

Conſiderate ſapientes, & intelligite: ecce enim artis perfectio, coniugatorum ſponſi & ſponſæ factorum vnum: ecce herbæ, & ipſarum differentiæ; ecce dixi vobis omnem veritatem, & iterum vobis dicam, videte & intelligite. Quoniam ex mari oriuntur nebulæ, quæ ferunt aquas benedictas, & ipſæ irrigant terras, & educunt herbas & flores. Item noſtra nebula egrediens ex noſtro elemento, cùm ferat diuinas aquas, & irriget herbas & elementa, nulla alia terra indiget. Ecce fratres arcanum admirabile, ignotum prorſus: ecce veritas vobis patefacta eſt. Videte quomodo irrigetis terras veſtras, & quomodo nutriatis ſemina veſtra, vt maturum fructum colligatis. Audi

igitur, & intelligens eſto, ac dijudica exactè in quibus loquor: Sume ex quatuor elementis arſenicum ſupremum & infimum, albumq́; & rubeum, & maris & fœminæ pondus æquale, vt coniungantur inuicem. Nam quemadmodum gallina calore fouet, ac excludit oua ſua, ſic etiam vos fouete & perficite, & extrahentes & irrigantes diuinis aquis in ſole, & in locis calidis aſſate igne leui, cum lacte virgineo, & cauete à fumo. In inferno autem occulite ipſa, & cautè mouete, do nec ipſorum præparatio fiat ſolidior, nec fugiat ab igne, tum extrahatur ab eo. Cùm coniungentur anima & ſpiritus, & fient vnum, tunc coniicite in corpus lunæ, & habebitis ſolem, quē non habuerunt regum repoſitoria. Ecce arcanū Philoſophorum, pro quo adiurarunt nos patres noſtri, ne patefaciamus illud, cùm diuinam habeat formam & operationē. Diuinum enim eſt, quoniam coniunctum cum diuinitate, diuinas ſubſtantias facit, in quibus ſpiritus fit corpus, & mortua animatur, ſuſcipientia ſpiritum ex ipſis prodeuntē, ac inuicem tenentur, & tenēt. Quemadmodum ſpiritus contrà tenebricoſus, plenus vanitate & triſtitia prohibet corpora ne dealbentur, néue ſuſcipiant pulchritudinem & colorem, quem habuerunt à Creatore. Ægrotant enim, & corpus, & ſpiritus, & anima, ob tenebras extenſas: ſed cùm ipſe ſpiritus tenebricoſus & pernicioſus remouetur, vt non appareat odor, neque color tenebrarum, tunc illuminatur corpus & anima, & ſpiritus gaudet cū abeſt nigredo à corpore, & vocat anima corpus illuſtratum ad hunc modum inquiens: Egredere ex inferno, & reſurge

ge ex ſepulchro, expergiſcere ex tenebris: indutum enim es ſpiritualitate, ac diuinitate: quoniã audita eſt vox reſurrectionis, & medicina vitę ingreſſa eſt ad te. Spiritus rurſus gaudet in corpore, & anima in eo, in quo eſt, ac citato curſu fertur in amplexum ipſius, & complectitur ipſum: nec ipſi tenebrę dominantur ampliùs poſtquàm ſubijt lucem, nec patitur vt ab illo in æternum ſeparetur. Abijt nigredo, & coniuncti ſunt in amore corpus, anima, & ſpiritus, & facta ſunt vnũ, in quo latet æternum, & ſignata eſt domus plena luminis & diuinitatis. Ignis enim ipſa coniunxit & transformauit, & ex ſinu ventris eius exierunt, ſimiliter etiam ex vtero aquarum, & ex aere ipſis miniſtrante, & ipſe eduxit eos ex tenebris in lucem. Venter enim ignis ipſa portauit, & propter ipſum induerunt gloriam, & ipſe ad vnionem vnam perduxit, & abſoluta eſt imago corpore, anima, & ſpiritu, & facta ſunt vnum. Subiectus eſt enim ignis aquę, & terra aeri, ſimul & aer cum igne, & terra cum aqua, & ignis & aqua cum terra, & aqua cum aere, & facta ſunt vnum. Vnum enim herbarũ & fuliginum factum eſt vnum, & ex natura, & ex diuino facta ſunt. Vnum quod omnem naturam conſiliat, & retinet. Ecce naturæ naturas retinent, retinuerunt & vicerunt: propterea naturas alterant, & corpora, poſtquàm ingreſſus eſt fugitiuus in non fugitiuum, & retinens in non retinentem, atque inuicem in vnum coiêre. Corpora ſunt cœleſtia diuinaque, ſuprà memorata. Aquæ arcanum eſt, quia vt polus ex quatuor percurritur, & nunquã quies dabitur. Hæc creata ſunt in hac terra no-

ſtra Æthiopiæ, ex qua ſumuntur herbæ, lapides, & corpora diuina, quæ Deus & cœlum fecit: in quolibet enim Creator inſeuit potẽtiam. Vnum viride fecit, alterum non: vnum ſiccum, vnum humidum, vnum coniungens, alterum diſgregans: vnum retinens, & alterum recedens, & in occurſu mutuò ſeipſa retinent: & vnum in alio reducit in corpus, in alio exornat, & fiunt vna natura, quæ omnes naturas amplectitur, & retinet. Et ipſum vnum omnem naturam ignis & terræ vincit, & omnem potentiam ipſorum alterat: ecce finem.

Cùm perficitur, fit medicina lethalis in corpore currens: quodammodo enim proprio colore ingreditur, & ſeſe inſinuat in corpora. In putrefactione enim & calore fit medicina currens, in omne corpus ſine impedimento, vel nocumento. Hîc enim philoſophiæ ars extremam manum accepit.

Multa ſunt igitur quę faciunt aurum, quod verò fit, vnum eſt. Primum: arena quædam eſt littoralis, quæ ab auri colore chryſites appellatur: aliqui auream arenam vocant. Pila conteratur, ſale inſpiſſetur, & igne calefiat per diem & noctem. Trita rurſum abluatur aqua ſalis, & puluis imbibatur aceto guttatim, vt coeat, ſiccetur & imbibatur, idq; quartò. Argentum ac plumbum liquans vtraque, puluerem inijce, confundantur ſimul, & permiſceantur. Poſteà auferens & frigefaciens horis quibuſdam, cernes totum durum; deinde arenam purgans inuenies aurum.

Sin velis ita facito.

Sandaracam, calcanthum, & arſenicum, & ſul-

phur

phur viuum, & cinabarim ſimul terens, ac tenacem faciens mixturam in purum vitrum coniice oris anguſti, obſtructum argilla, per diem igne affato, poſteà auferens lutum inuenies materiam ſiccam craſsitudine pici ſimilem. Hoc iterum terens in fictili vaſe reconde, totumq; capiens loca in ignē, & ablato cooperculo inuenies flauū, &c. Et magneſiam quidem ſi ceperis albam, & par pondus arenæ optimè præparatæ. Poſteà verò vtraque conterens oleo raphani concoxeris, erit tibi id quod in fornacibus aurum. Si verò non ſit colore nitens, ſale vncta quæ ſuperiùs dicta ſunt, & myſi & ferri croco conterantur, & rebus potentias communicātibus, aurum fulgentius aureis pactoli arenis efficies. Si verò aurum habēs, duplum pondus facere volueris, nihil auferens ex qualitate, hoc ponderans duplo maiora pharmaca ponderato, myſi & berilli ſcobē vt ſit quadruplum auri, quod ex ambobus cōſtat: hæc miſcens, ſeu temperans, affige auro, atque ea, vbi in crucibulum conieceris, & ignitum feceris, extrahe, & teipſo duplo ditior fies. Sed noſtrum inſtitutum erat, non vt de auro colluſtrando, neq; augendo, ſed de conficiendo ageretur. Hoc itaque præſtabo, quamuis aliquantulum digreſſa oratio alias artes obiter reſpexit.

Cinabaris igitur, & aureus flos æris, velut naturales quædam formæ lunari materiæ iniectæ, aureum corpus faciunt. Si igitur argentum liquefaciens medicinas miſcendo temperaueris, ſol tibi luna fiet, & ſi tale quid ſecueris, inuenies colorem, & ad omnem auri vſum argētum in aurum verſum. Et luna aurum quidem facit, ſol verò lu-

nam non facit: ſola enim ipſa inde lumen habet: nec lunæ tantùm, ſed magno etiam lumini miniſtrat. Æris igitur corpus protrahens quantũ par eſt, ceu quandam linguam oblongam facito. Poſtea ſuper carbones reponens, in ipſum vulcanum concita, irradians nunc ſale foſsili, nunc ocra attica continuè, vel alternatim humerum & pectus Paphiæ exornans, pulchrior planè fiet, ac glaucum colorẽ abiiciens, apparebit tota aurea. Cùm talem fortaſſe Paris Venerem vidiſſet, Iunoni & Palladi antepoſuit. Quoniam verò regiminis ſuprà meminimus, interpretabimur quidnam ſibi nomen velit. Et quia chryſitidis tinctura indigemus ad opera, priùs medicinam habere neceſſe eſt, vt ea in tempore vtamur.

Chryſocolla terræ flos eſt, in Macedonia naſcens, hanc aqua dulci purgans, & poſteà ſolaribus radiis exiccans, æris Scythici flore & chryſoleto ſimul ſolue, & commiſce. Poſteà humido excremento inſpiſſans in vitro reconde, totámque flammis calefacito: ex hac enim igneum pharmacum facies. Habes ſimul & regiminis ſignificationem, quódue tincturam facit. Aurum verò ſic facere poteris: Vbi plumbum igne liquaueris, ſulphur viuum huic inſperges, & igne vratur, donec vapor euanuerit. Poſtmodùm aluminis ſciſsilis & cinabaris par pondus capiens, miſcensque in oximellite, liquato plumbo inſpergito, itemque ſulphur viuum (quod ſuprà) vt tum ſolidum fiat, tum etiam colorem per cunctos poros capiens, propter hæc omnia aurum efficiatur.

Quidnam tibi igitur totam Democriti Abderitæ

ritæ ſapientiam breuiter reuelabimus, nihil intus in adytis relinquemus? Sed nec qui alios ſacris initiant hoc dicunt, neq; myſtica diuinatio. Stata autem tempora ſacrorum principem concitarunt, ac rurſus ille à debacchatione conquieuit, ſacriſque initiatus compoſitum feſtinauit, Sed ne moleſtè feras, ſi tibi primo ac ſacrorū principi, alius ipſe ſacrorum princeps ſedeo. Tibi enim præſtantiora concredita ſunt, ac tu de cœlo Deum deducis, & euchis animam & mentem, quæ in materia eſt, & applicas rei exemptæ à materia. Ego verò humi iaceo, ac naturæ contemplator ſum, necdum retuli me ad rerū non aſpectabilium ſpeculationem: quoniam nondum mihi acutius lumen factum eſt. Hæc Pſellus ad Xiphilinum Patriarcham, & vltrà. Noſti igitur quid faciemus, inquit? Mihi quidem terræ adyta concredita ſunt: tu verò illa cœleſtia es conſecutus. Impertiamus ergo inuicem res quas habemus: tu mihi egregia ſpectacula: ego verò tibi naturales effectus. Sed viden quid ego tibi fecerim, cùm enim auri fontes aperuerim, nec Atho concuſsi, nec Pangeum commoui, ńec venas quaſdā ſubterraneas recluſi, ſed lapides inter ſe conterens, & herbas quaſdam miſcens, ingenuè tibi ac vtiliter aurū valdè pretioſum elaboraui. Huiuſmodi aliquid tu mihi etiam comminiſcere, nō in aerem concitans, non ſublimem tollens, ſed aliqua ratione in terris mihi oſtende ſupercœleſte bonum: nullibi enim eſt, ſed vbique, & in qualibet vniuerſi parte. Inuentum multos latet, quodque intus in nobis eſt, in cœlo, errantes quærimus. Sed doce quomodo propè eſt, & quomodo lon-

giùs abeſt,non loco diſtans,ſed diſpoſitione propiùs accedens,quod longiùs abeſt. Dic quæ nam ratio eſt deſcenſionis intelligẽtiæ? deinceps vſq; adeò deſcendens, quomodo rurſus aſcendit? In ſumma me manu ducas ad Deum. Si enim per ſatis anguſtum iter, contẽtus ero, ſi verò per iter noſtri capax. His me ſacris initiandum, ſi deduxeris, polliceor tibi me nullum reliquum ſcientiæ & naturæ opus,nullumq́ue ſtudij genus, vel antiquioris ſapientiæ, vel arcanæ prætermiſſurum: ſed tibi, ſi placuerit, quæ ſub terra ſunt, explicabo. At verò ſi tibi ſtudioſiſsimè munus confero, tu autem mihi ſcientiam non oſtenderis, ærea pro aureis minùs permutás : nec ob id tamen ſuccenſebo,nec tibi turpem ingrati animi notam inuram : ſed ſciam in vitro magis ſolare lumen Atticum ſuccendi. Vis igitur me dicere, quod pro omnibus dico. Impenſiùs ama, & vale.

SVMMARIA DECLARATIO EORUM, quæ dicta ſunt hactenus ex Democrito, per ænigmata.

QVID eſt ſpoliare, humiliare, corrumpere,ſoluere,& mortificare, omnemq; materiam extrahere, vt ſpiritu incumbente ac patefaciente, ſciatur id quod tingendi corpus vim habet? Ad quæſiti perfectionem accommodetur reſponſio. Hoc enim promptũ & idoneum eſt ad perfectum complementum,ex ſpeculationibus,quę ſub ſenſum cadunt,ad eas quæ intelligentia ſola percipiuntur, aſcen-

aſcendendo, & magnum cœleſte ornamentum intuendo. Horum ornatum vbi contemplatus fueris, ſuper omnia mentem eleuans, magnamq́; & ſat nitentem angelorum gloriam, tantumque gaudium conſiderans, ne conuertaris deinceps ad materialem huius humilis & abiectæ iam patefactæ ſcientiæ auri conficiendi notionem: ſed totum te ad ſuperiora erigas, & ad ſplendorem ſupernarum ſubſtātiarum alas mentis attollens, innumerabiles & arduas harum pulchritudines, ac aliud lumen, quod omne lumen ſuperat intentis, & internis oculis intuens, admirans, operaq́; omnia in mundo deponens, ac electam antè tempus mortem animo cogitans, tecumque tuum corpus mortificās: præterea verò tuam animam abnegans, claris hymnis cunctorum Regem ac dominum gloria glorificans, & laudans: tremore verò timoreq́; perculſus omnipotentem potentiam mente contemplator, & ipſius bonitatem, quæ omnem bonitatem ſuperat, & quemadmodum omnia producta ſunt per eius inenarrabilem ſapientiam. Lingua torpet, mens quoq; ferre non poteſt, vel prorſus inueſtigare, vel recenſere, quæ magnalia Dei omnipotentis menti contemplanti verè ſunt repoſita. Hæc verò omnia in nobis ipſis conſiderantes, ſtudeamus etiam vt cum omnibus, tanquam fratres per fidem, atque delectationem, vniamur, & aſsimilemur, quantum fieri poteſt, verbo Deo quod nos dilexit: ipſumque Deum dominum noſtrum adorantes, amemus ex tota anima, ex tota mente, & ex toto corde: tantumque theſaurum admirati glorificemus, vt tandem contubernio Dei dignati, per

ipſum gratia repleamur, & luce eius ſapientiæ, quæ omnem naturam illuſtrat, ac mentem omnem illuminat. Cui laus in æternum.

Hęc Xiphilinus Patriarcha ad Michaelem Pſellum, qui contrà retribuens ait: Accipe chryſoſithi partem vnam, magneſiæ cinabrij partes tres: contere verò donec ſimul coniungantur, & commiſceantur ſubſtantiæ, & nihil ampliùs ſulphuris viui appareat: fit enim admodum nigrum, vt atramentũ ſcriptorium, poſt tres dies coniiciens in lauacrũ, impone ex liquore, qui ſolet abluere partes æquales, & ablue omnem tincturam excipiens, &c.

Chryſolitus eſt arſenicum, vt ſcis, vel lapis æthesius. Magneſia cinabrij eſt calcopyrites, vocatur & plumbum. Humor lauacri eſt radicis raphani noſtri acetum radicatum cum ſuo ſale, & ab eo per cohobationem tractum in ſolutiuam. Ablue, inquit, donec rubigo eius egrediatur, & ſic abit nihil ex ære remanente in plumbo. Hæc eſt magna ſolutio per euacuationem, æruginatio, denigratio, ablutio, &c. Procede vt ſcis. Euacuationem dictam accipiens in vaſis relinque reſidere, & exprimens liquorem exicca, quod ſubſidet, hoc inuenies vt atramentum ſcriptorium, quod contere donec fiat perfectè citrinum, vel album priùs: ad hunc modum exiccando conteratur igne continuo, donec albeſcat, & candidiſsimum fiat. Vide igitur, ne dealbationis tempore deſes ſis: negligentia enim accidit, eò quòd non videtur illa pulchritudo: quoniam per hanc dealbationem ſine vmbra æs fit, omnẽ ſuam terreſtrem ſuperfluitatem & craſsitiem abiiciens. Si igitur

igitur æs dealbatur,ſpirituale fit,& denique nihil relinquitur,nihil deſit,præterquàm nebulæ & aquæ eleuatio. Zozimus ait: Vnum ordinem ego noui,duo opera habentem: prius,vt fluat per reſinam (intellige per purgatorium ſuum) poſterius, vt exiccetur humor Saturni per eleuationem in puluerem leuem. Ponas igitur lapidis leuis partem æqualem, cum repurgato, & contere abluendo & euacuando cum aceto extracto per alembicũ, donec albeſcat, donec candidum fiat. Vide igitur dealbationis tempore, vt ſuprà, &c. Dulcificans igitur medicinam & exiccans, repone,& medicinam exæqua: Calcanthi partes tres, magneſiæ partem vnam, & medicinæ partem alteram,contere ſimul, irrigans ad ſolem cum aceto albo dies ſex, & poſteà exiccans pone in fimo bouino, & ſine vt vrantur per dies duos,vel tres, & tollens ab igne inuenies aurum tinctum vt ſanguinem: hoc eſt,cinabaris Philoſophorum,& æs clarum citrinum. Quid vobis(ait Senior) & multarum rerum ſyluæ? cùm vna ſit materia naturalis,& vna natura, quæ omnia ſuperat. Tunc igitur per diuinam aquam ſolutum & fermẽtatum, vt fermentum panis, ac deinceps etiam chryſolito æquis partibus contrito & aqua ſoluto,ſecundùm naturam ſuam per fluxionem, tingit omne corpus. Zozimus ait: Sol naturalis per chryſolithum ſpiritualis factus, ſecundùm naturam tingit. Argentum etiam ſi diſſoluamus per aquam, & ſpirituale faciamus per chryſolitum, æs tingit album. Hoc enim etiam aliis verbis dixit.Duæ enim tincturæ nulla alia re inter ſe differunt, niſi colore tantùm: hoc eſt, vnam & eandem præpa-

rationem habent: quia & per diuinam aquam priùs conteruntur, & poſteà verò per chryſolitum ſpiritualis medicina fiunt, vnumquodq; ſecundùm propriam naturam tingit, ſol ſolem, & luna lunam. Per aquam diuinam intellige viſitationem occultorum. Ætesius lapis igitur cum ære colligatus, & cum oleo raphani reductus, hîc beatos Ægypti ſtudioſos reddidit. Arte compoſitum igitur erigens, ac latitantem naturam euocans, per ipſam denique corporum formationes facies, & ſic corpora incorporea redduntur, & incorporea corporea fiunt. Si omnia igne attenuentur, & fuligo feratur, erunt varia, & infrangibilia corpora.

Laudetur Altiſſimus.

FINIS.